

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ ΜΑΘΗΜΑ Η' ΕΞΑΜΗΝΟΥ:
<<ΕΦΑΡΜΟΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ>>

**ΘΕΜΑ: <<ΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ>>.**

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΑΝΔΡΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΩΝΥΜΟ: ΠΑΠΟΥΤΣΗ

ΟΝΟΜΑ: ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: 1340199812202

ΕΞΑΜΗΝΟ: ΠΤΥΧΙΟ
(ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 210-9624804)

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ: 2003-2004

ΑΘΗΝΑ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2003

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ:

- 1) ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ
- 2) ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ
- 3) ΕΙΣΑΓΩΓΗ
- 4) ΕΝΝΟΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Α' ΜΕΡΟΣ:

5) ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' : Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ

- Ai) ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ
- Aii) ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΝΟΜΟΥ
- Aiii) ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ / ΑΠΟΣΤΟΛΗ & ΟΡΓΑΝΩΣΗ
- Aiv) ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ
- Av) ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ
- Avi) ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ ΘΕΣΜΟΥ
- Avii) ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ (α. ΑΡΧΑΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ , β. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ , γ. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ , δ. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ 1821 , ε. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ, στ. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΟΘΩΝΑ , ζ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ)

6) ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' : ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

- Bi) ΓΕΝΙΚΑ
- Bii) ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

- Biii) ΥΛΙΚΑ ΜΕΤΡΑ – ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ
& ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ
Biv) ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

7) ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄: Ο ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΣ ΩΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΚΑΙΟΥ

- Γi) ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ
Γii) ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ
Γiii) ΓΕΝΙΚΑ ΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥΣ

8) ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄: ΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ (ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΥΠΟΚΕΙΝΤΑΙ)

- Δi) ΓΕΝΙΚΑ
Δii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ & ΤΗ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ
Δiii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ & ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
Δiv) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ & Ο ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΑΣΜΩΝ
Δv) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ « ΣΥΝΕΡΧΕΣΘΑΙ» & ΤΟΥ «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΖΕΣΘΑΙ» ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ & ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΟΥΣ
Δvi) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ «ΑΝΑΦΕΡΕΣΘΑΙ»
Δvii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ & ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ & ΛΑΤΡΕΙΑΣ

- Δviii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΜΟΝΙΜΟΤΗΤΑΣ
- Δix) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΚΑΤΟΧΗΣ ΟΠΛΩΝ ,ΟΠΛΟΦΟΡΙΑΣ
& ΟΠΛΟΧΡΗΣΙΑΣ
- Δx) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΗΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ
- Δxi) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΑΠΟΔΟΧΩΝ & ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΠΑΡΟΧΩΝ
- Δxii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ
& ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ
- Δxiii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΟΣΗΛΕΙΑΣ
- Δxiv) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΛΗΨΗΣ ΑΔΕΙΩΝ
- Δxv) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ & ΛΗΨΗΣ
ΣΥΝΤΑΞΗΣ (ΘΑΝΟΝΤΕΣ ΣΕ ΔΙΑΤΕΤΑΓΜΕΝΗ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ & ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ –ΜΗ ΔΙΚΑΙΟΥΜΕΝΟΙ
ΣΥΝΤΑΞΗΣ –ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΒΟΗΘΗΜΑΤΟΣ Η΄
ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ)
- Δxvi) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ,
ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ & ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ
ΔΩΣΙΔΙΚΙΑΣ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΑ ΠΟΙΝΙΚΑ
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ
- Δxvii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΗΘΙΚΗΣ & ΥΛΙΚΗΣ ΑΜΟΙΒΗΣ
- Δxviii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΑΔΑΠΑΝΩΣ ΣΕ ΟΙΚΗΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΕΛ.ΑΣ
- Δxix) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ-
ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ
- Δxx) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΙΤΙΣΗΣ
- Δxxi) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΔΩΡΕΑΝ Η΄ ΜΕ ΕΚΠΤΩΣΗ
& ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΑ ΘΕΑΜΑΤΑ

Δxxii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΓΙΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Δxxiii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΟΥ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑΤΟΣ & ΤΗΣ ΑΠΟΝΟΜΗΣ
ΒΑΘΜΟΥ

Δxxiv) ΑΛΛΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ – ΕΥΕΡΓΕΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ

Β' ΜΕΡΟΣ:

9) ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε': ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟ ΖΗΤΗΜΑ: «Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ
ΟΠΛΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΗΣ ΕΛ.ΑΣ»

Ei) ΓΕΝΙΚΑ (ΧΡΗΣΗ ΒΙΑΣ & ΟΠΛΟΥ)

Eii) ΕΝΝΟΙΑ & ΚΑΤΟΧΗ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ

Eiii) ΜΕΡΙΚΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΟΠΛΑ & ΤΗ
ΧΡΗΣΗ ΤΟΥΣ & ΚΑΠΟΙΑ ΕΙΔΗ ΟΠΛΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Eiv) ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ

Eν) Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΡΗΣΗΣ ΟΠΛΩΝ

Evi) Η ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΕΠΤΟΥ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ
ΟΠΛΩΝ

Evii) Η ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ & ΤΟ
ΑΝΕΥΘΥΝΟ ΩΣ ΑΠΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΡΗΤΡΑ

Eviii) ΜΕΡΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΟΠΛΩΝ
ΑΠΟ ΤΟ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

10) ΕΠΙΛΟΓΟΣ

11) ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

12) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

13) ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ:

ΑΠ
Άρ.
Β.Δ.
Βλ.
ΔΕΚ

δηλ.

Διοκ.Εφ.

εδ.
Ελλ.Δικ.

ΕΔ

Έκδ.

ΕΛ.ΑΣ

επ.

ΕΣΔΑ

ΝΔ

ΚΠΔ

κτλ
ΜοΕφΠειρ

Τριμ.ΕφΑθ

Εφ.Πειρ

ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ
Άρθρο
Βασιλικό Διάταγμα
βλέπε
Δικαστήριο
Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

δηλαδή

Διοικητικό
Εφετείο
εδάφιο
Ελληνική
Δικαιοσύνη
Ένοπλες Δυνάμεις

Έκδοση

Ελληνική Αστυνομία

επόμενα

Ευρωπαϊκή Σύμβαση
Δικαιωμάτων του
Ανθρώπου

Νομοθετικό
Διάταγμα

Κώδικας Ποινικής
Δικονομίας

και τα λοιπά
Μονομελές Εφετείο
Πειραιά
Τριμελές Εφετείο
Αθηνών
Εφετείο Πειραιά

Ν.
Ν.Δ

Νόμος
Νομοθετικό
Διάταγμα

ΝΠΙΔΔ

Νομικό Πρόσωπο
Δημοσίου Δικαίου

ΟΤΑ

Οργανισμός Τοπικής
Αυτοδιοίκησης
παράγραφος

Π.Δ

Προεδρικό Διάταγμα

Π.Δ/τος

Προεδρικού
Διατάγματος

Π.Κ

Ποινικός
Κώδικας

Πρβλ

παράβλεπε

π.χ.

παραδείγματος
χάρη

Σ

Σύνταγμα

Σ.Δ.

Συνταγματικά
Δικαιώματα

σελ.

σελίδα

ΣτΕ

Συμβούλιο της
Επικρατείας

τμ.

Τμήμα

ΥΚ

Υπαλληλικός κώδικας

ΦΕΚ

Φύλλο Εφημερίδας
Κυβερνήσεως

Υπ.Απ.

Υπουργική Απόφαση

ΕΠΣΕ

Ελληνικό
Παρατηρητήριο των
Συμφωνιών του
Ελσίνκι

ΕΟΔΜ

Ελληνική Ομάδα Για Τα
Δικαιώματα Των
Μειονοτήτων

ΟΜCT

Παγκόσμια
Οργάνωση
Κατά Των
Βασανιστηρίων

MRCT

Medical Rehabilitation
Centre for Torture
Victims (ΙΑΤΡΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΘΥΜΑΤΩΝ
ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ)

Πρακτ.

Πρακτικά

ΤοΣ

Τόμος

Ποιν. Χρ.

Ποινικά Χρονικά

Ολομ.

Ολομέλεια

Πολ.Πρωτ.

Πολιτικό Πρωτοδικείο

Βουλ. διαρκ.Στρατοδ.

Βούλευμα Διαρκούς
Στρατοδικείου

Διοικ.Εφ.

Διοικητικό Εφετείο

ΟΣΜΑΕΣ

Οικοδομικός
Συνεταιρισμός
Μόνιμων
Αξιωματικών
Ελληνικού

(3) ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ανά χείρας πόνημα αποτελεί μια προσπάθεια να ερευνηθεί και να μελετηθεί ο θεσμός της Ελληνικής Αστυνομίας και να προσδιοριστούν η έννοια, η αποστολή οι υποχρεώσεις και πέραν όλων τα συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα των φορέων της Δημόσιας εξουσίας, δηλαδή των Αστυνομικών. Από την άλλη πλευρά, το παρόν εγχείρημα επιδιώκει να παρουσιάσει τη θέση των Αστυνομικών στην σύγχρονη Ελληνική κοινωνία και πολιτεία και την στάση που κρατούν οι δεύτερες απέναντι τους, κυρίως αναφορικά με τα αναγνωριζόμενα σε αυτούς νόμιμα πλαίσια για την κατοχή, τη χρήση των όπλων και την ευθύνη από τη χρήση.

Πράγματι, πρόκειται για μια εργασία που στόχο έχει να διερευνήσει και την άλλη όψη των πραγμάτων , δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής βιβλιογραφίας πραγματεύεται τα δικαιώματα των υπόλοιπων πολιτών έναντι της Αστυνομίας και με αφορμή αυτά, ερευνά και το ζήτημα των δικαιωμάτων των αστυνομικών οργάνων παρεμπιπτόντως. Θεωρούμε, συνεπώς, ότι είναι ορθό και τρόπον τινά επιβεβλημένο-από το αίσθημα δικαίου-να συλλέξουμε, ταξινομήσουμε και παρουσιάσουμε τις όσο το δυνατόν περισσότερες πτυχές αυτού του ζητήματος, χωρίς αναντίρρηση ,να φιλοδοξούμε να καλύψουμε αυτό το βιβλιογραφικό κενό.

Έτσι, μέσα από την εκπόνηση αυτής της εργασίας θα επιχειρηθεί μεν να αναλυθεί το ιδιαίτερο νομικό και υπαλληλικό καθεστώς της ΕΛ.ΑΣ. στο γενικό του πλαίσιο, αλλά και σε συνάρτηση με τα ειδικότερα χαρακτηριστικά του, δε να προσφερθούν κάποια ερεθίσματα για την αποκατάσταση της σύγχρονης εικόνας αυτού του ιδιαίτερου ένοπλου σώματος στην ελληνική κοινωνία.

(4) ΕΝΝΟΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Η δημόσια τάξη σημαίνει την κανονική σειρά ή τακτοποίηση, την ευπείθεια στους νόμους ή την ευνομία και την τήρηση των κανόνων του πρέποντος και ακόμη το πολίτευμα. Ο Αριστοτέλης εύστοχα είχε επισημάνει : <<‘Η γαρ τάξις νόμος>>. Η ιδιωτική βούληση δε μπορεί να αποκλείσει την εφαρμογή των κανόνων δημόσιας τάξης¹.

Οποιαδήποτε κοινωνική οργάνωση προϋποθέτει την ύπαρξη δημόσιας τάξης. Για να επικρατήσει, όμως, η τάξη απαιτείται μέριμνα, φροντίδα για αυτό το σκοπό. Με άλλες λέξεις, απαιτείται άσκηση εξουσίας από ορισμένα όργανα, που έχουν ως αποστολή να προστατεύουν την κοινωνική οργάνωση. Τέτοια όργανα είναι οι <<αστυνόμοι>> που ασκούν την αστυνόμευση (δηλαδή την αστυνομική εξουσία).

Η εσωτερική δημόσια τάξη αστυνομεύεται από τις Υπηρεσίες του Κράτους ή άλλων ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ του δημόσιου τομέα, αλλά και, κατά παραχώρηση του Κράτους, από ιδιώτες. Η δημόσια αστυνόμευση ενεργείται, κατά κύριο λόγο, από την ΕΛ.ΑΣ. , η οποία αποτελεί την Αστυνομική Αρχή.²

¹ Άρθρο 3 ΑΚ, 562 §2β, §3, 890 §2, 897/6 ΚΠολΔ

² Άρθρο 11 §2 Σ

(5) ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ

Αι) ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ

Ο θεσμός της Αστυνομίας χάνεται στα βάθη των αιώνων και εμφανίστηκε από τη στιγμή κατά την οποία ο άνθρωπος, ως « φύσει κοινωνικόν ζώον» κατά τον Αριστοτέλη, άρχισε την διαβίωση του σε οργανωμένες κοινωνίες .Η αστυνομία είναι μια κοινωνική λειτουργία και αναπτύσσεται σε κάθε ανθρώπινη κοινότητα, όπου δημιουργούνται βιοτικές και κοινωνικές σχέσεις. Μέσα στην κοινωνία, μαζί με την εμφάνιση του κακού, της αδικίας και του εγκλήματος, ταυτόχρονα γεννήθηκε και η ιδέα της διώξεως και του κολασμού του αδικοπραγούντος και αντικοινωνικώς συμπεριφερόμενου ατόμου, χάριν της αρμονικής συμβίωσης και συνύπαρξης των κοινωνιών και της προστασίας της κοινωνίας αργότερα .Η ύπαρξη της επομένως, είναι απαραίτητη, γιατί με αυτή διευκολύνεται ο κοινωνικός βίος των ανθρώπων και επιτυγχάνεται η αρμονική τους συμβίωση. Έτσι, σε όλες τις εποχές και όλες τις μορφές της κοινωνίας η αστυνομία δεν έλειψε από τη ζωή των ανθρώπων, ούτε μπορεί να λείψει και από τη ζωή των σημερινών κρατών, γιατί η ύπαρξη της είναι συνυφασμένη με την πολιτεία μετά της οποίας συμπορεύεται στην οργάνωση και εξέλιξη της.

Κάθε πολιτεία οργανωμένη διέπεται από κανόνες δικαίου που στο σύνολο τους δημιουργούν την έννομη τάξη, η οποία για να υπάρξει και να διατηρηθεί, χρειάζεται ένα όργανο που να την περιφρουρεί και να τη διαφυλάσσει. Ένα τέτοιο όργανο είναι η αστυνομία, η οποία έχει αυτή την αποστολή.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία μπορούμε να δώσουμε τον ακόλουθο ορισμό της αστυνομίας που ανταποκρίνεται στην ουσιαστική της έννοια και προσδιορίζει την αποστολή της :«Αστυνομία είναι ο κοινωνικός και πολιτειακός οργανισμός, που έχει αποστολή να εφαρμόζει τους νόμους της πολιτείας και να θεσπίζει διατάξεις με σκοπό την πρόληψη και καταστολή της

εγκληματικότητα, καθώς και την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη.

Ο οργανισμός της αστυνομίας έχει δύο βασικά στοιχεία: (α)είναι κοινωνικός, γιατί σε κάθε οργανωμένη κοινωνία υπάρχει το όργανο αυτό για να παρεμβαίνει στις διαφορές που αναφύονται από τις βιοτικές-κοινωνικές σχέσεις των κοινωνιών, ώστε να επιτυγχάνεται η εύρυθμη συνύπαρξη και συμβίωση τους. Το έργο της είναι κοινωνικό από τη φύση του, γιατί αυτή είναι μια πολύ σημαντική κοινωνική λειτουργία μέσα στο κράτος η οποία έχει ευρύτερη και πιο ανθρώπινη αποστολή και διαδραματίζει ένα πολύ σπουδαίο κοινωνικό ρόλο, ο οποίος είναι συνάρτηση των προβλημάτων που απασχολούν το σημερινό άνθρωπο και τη σύγχρονη κοινωνία (π.χ. η διάδοση της χρήσης των ναρκωτικών, η ροπή των νέων σε αντικοινωνικές παρεκκλίσεις από τον έντιμο βίο, η βία, η κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων). (β) Όμως, ο οργανισμός της αστυνομίας είναι και πολιτειακός γιατί ασκεί και κρατική λειτουργία, που η έννομη τάξη της αναθέτει το έργο της εφαρμογής των ποινικών νόμων και της δίωξης των εγκλημάτων. Έτσι, η σχέση που συνδέει τον οργανισμό της αστυνομίας με τον οργανισμό του κράτους καθορίζεται από το ισχύον δίκαιο, σύμφωνα με το οποίο η αστυνομία υπάγεται στο Κράτος και ελέγχεται από αυτό, υπηρετεί δε το λαό, ο οποίος συγκροτεί και εκφράζει το Κράτος. Επομένως, η αστυνομία είναι οργανισμός του Κράτους που έχει εγκαθιδρυθεί για να προσφέρει κοινωνικές υπηρεσίες στο σύνολο των πολιτών, που συγκροτεί το Κράτος.

Βασικό στοιχείο της έννοιας της είναι η πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας, η οποία επιτυγχάνεται με αστυνομικές ενέργειες προληπτικής και κατασταλτικής μορφής.

Ένα άλλο στοιχείο της είναι ότι είναι ταγμένη να τηρεί και να εφαρμόζει το νόμο και να θεσπίζει νομικές διατάξεις, για τη ρύθμιση αντικειμένων αστυνομικού ενδιαφέροντος. Ειδικότερα, όμως, εφαρμόζει τους νόμους εκείνους, που έχουν ανατεθεί στην αρμοδιότητα της και που, κατά κανόνα, είναι οι ποινικοί νόμοι στην ευρεία έννοια τους, δηλαδή, υλοποιεί στην πράξη το περιεχόμενο τους, που σημαίνει ότι παρακολουθεί και εποπτεύει αν τηρούνται από τους πολίτες οι κείμενοι ισχύοντες νόμοι και για όσους δεν συμμορφώνονται, θέτει σε ενέργεια την προβλεπόμενη νόμιμη διαδικασία για την παραπομπή στα αρμόδια δικαστήρια.

Η αστυνομία είναι οργανισμός με την έννοια ότι αποτελεί οργανικό σύνολο ανθρώπων, νομικών κανόνων και μέσων συστηματικά οργανωμένων για την επιτέλεση ορισμένης κοινωνικής λειτουργίας. Η όλη δομή και συγκρότηση του

οργανισμού αυτού είναι συστηματική και στηρίζεται σε αρχές, μεθόδους και πραγματικά δεδομένα .

Στη συνέχεια γίνεται ανάλυση των παραπάνω στοιχείων.

Aii) ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΝΟΜΟΥ

Ο νέος νόμος 1481/1984 « οργανισμός Υπουργείου Δημόσιας Τάξης», (ΦΕΚ Α-152),όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα με το Νόμο 1590/ 1986 « τροποποίηση διατάξεων του Ν. 1481/ 1984 οργανισμός Υπουργείου Δημόσιας τάξης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ α-49), αποβλέποντας στην επίτευξη των τακτικών στόχων της αναδιοργάνωσης και στη διόρθωση των μειονεκτημάτων του παλιού συστήματος, εισάγει κύρια τις ακόλουθες ρυθμίσεις για την Ελληνική Αστυνομία :

A) Δημιουργείται Οργανισμός του Υπουργείου στο σύνολο των αρμοδιοτήτων του και η αστυνομία οργανώνεται με τη μορφή της απευθείας σύνδεσης των Υπηρεσιών της με το Υπουργείο. Το αρχηγείο ταυτίζεται με το Υπουργείο και ο Αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας μ με τους δύο αντιστράτηγους, υπαρχηγούς , αποτελούν τους άμεσους επιτελείς του Υπουργού .Έτσι, επιτυγχάνεται η ενότητα της διοίκησης της αστυνομίας και εξασφαλίζεται η καλύτερη εποπτεία και ο έλεγχος του αστυνομικού έργου με τη δημιουργία δύο Γενικών Αστυνομικών Διευθύνσεων (Αττικής –Θεσσαλονίκης), τριών εποπτών επιθεωρητών Αστυνομίας και δώδεκα Επιθεωρήσεων Αστυνομίας, οι προϊστάμενοι των οποίων αποτελούν τους άμεσους βοηθούς του Αρχηγού.

B) Τερματίζεται η πολυδιάσπαση του αστυνομικού έργου σε πολλά Σώματα και Υπηρεσίες με τη δημιουργία μιας Ενιαίας Αστυνομίας, της οποίας η κάθετη και οριζόντια οργάνωση καλύπτει όλη τη χώρα και εξασφαλίζει την ενότητα δράσης κατά τόπο και αντικείμενο.

Γ) Περιορίζονται οι επιτελικές υπηρεσίες και ενισχύονται οι μάχιμες σε προσωπικό και μέσα.

Δ) Μειώνονται τα κλιμάκια της κάθετης οργάνωσης και επιτυγχάνεται η μείωση της γραφειοκρατίας, απλούστευση των διαδικασιών και μεγαλύτερη ταχύτητα δράσης.

Ε) Αποκεντρώνεται όλες σχεδόν οι επιχειρησιακές αρμοδιότητες σε νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο με τη μεταβίβαση εξουσίας λήψης αποφάσεων στους προϊσταμένους των κλάδων, των επιθεωρήσεων και των Αστυνομικών Διευθύνσεων.

Στ) Δημιουργείται ένα νέο όργανο στην περιφέρεια, η Νομαρχιακή Αστυνομική Επιτροπή, για την αντιμετώπιση θεμάτων τοπικού ενδιαφέροντος και τη διασφάλιση του ελέγχου σχετικά με τη δράση των τοπικών αστυνομικών Υπηρεσιών .

Ζ) Δημιουργείται ενιαία Αστυνομική Ακαδημία που περιλαμβάνει βαθμίδες επαγγελματικής και επιστημονικής εκπαίδευσης, μετεκπαίδευσης και διαρκούς επιμόρφωσης του προσωπικού.

Η) Καθιερώνεται η πρόσληψη στην αστυνομία μόνο αποφοίτων λυκείου για το ανέβασμα του μορφωτικού επιπέδου και μάλιστα το επιστημονικό και τεχνικό, ώστε να αντικαταστήσει τους αστυνομικούς σε θέσεις υπηρεσιών υποστήριξης.

Αiii) ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ/ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Σε μία ελεύθερη ,σύγχρονη και δημοκρατικά οργανωμένη πολιτεία, όπως η ελληνική, η «νεαρή» (αριθμούσα μόλις 17 χρόνια ζωής) ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ, ως ένας καινούριος θεσμός, (που δημιουργήθηκε με την ενοποίηση των ΣΩΜΑΤΩΝ ασφαλείας, δηλαδή της Χωροφυλακής και της Αστυνομίας των Πόλεων) και οι Αστυνομικοί της καλούνται να διαδραματίσουν τον σπουδαίο-πολυδιάστατο κοινωνικό τους ρόλο μέσα στη σύνθετη μορφή κράτους, δηλαδή του «κράτους δικαίου» και του «δίκαιου κράτους», όπου θα εκπληρώσουν την αποστολή τους και θα περιφρουρήσουν τα δικαιώματα του πολίτη, τις ελευθερίες του λαού, το έθνος και τη δημοκρατία.

Έτσι , για την διευκόλυνση της υψηλής αποστολής της ΕΛ.ΑΣ και την εκτέλεση των καθηκόντων των Αστυνομικών , δεδομένου ότι υπό ορισμένες προϋποθέσεις και περιστάσεις εκφράζουν και την «νόμο επιτρεπτή άσκηση κρατικής βίας» προβλέπεται νομικά ότι : " Η Ελληνική Αστυνομία αποτελεί «Σώμα Ασφαλείας»³, δηλαδή «ιδιαίτερο ένοπλο Σώμα»⁴ αυτοτελές που λειτουργεί με τους δικούς του οργανικούς νόμους.

³ Άρθρο 23 §2- 29§3- 56§1+ 3 Σ

⁴ Άρθρο 2§5+ άρθρο 3 Ν. 1481/1984

Οργανικά έχει νομική αυτοτέλεια σε σχέση με άλλα σώματα ή υπηρεσίες του Κράτους. Αυτός ο προσδιορισμός σημαίνει ότι διαχωρίζει την ΕΛ.ΑΣ από τις ένοπλες δυνάμεις της Χώρας⁵, δηλ. το Στρατό ξηράς, το Πολεμικό Ναυτικό και την Πολεμική Αεροπορία⁶ και επιπλέον ότι διαφοροποιεί κατά πολύ τον Οπλισμό της ΕΛ.ΑΣ με αυτόν των Ένοπλων Δυνάμεων, ποσοτικά και ποιοτικά, καθ' ότι διαφέρει και η αποστολή τους. Έτσι, ο νομικός αυτός χαρακτηρισμός της ΕΛ.ΑΣ προσδιορίζει και την υπηρεσιακή κατάσταση των οργάνων της.

Επιπροσθέτως, η οργάνωση της και η υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού της, με βάση τον « Οργανισμό του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης» (Ν.1481/ 1984) είναι συνάρτηση της αποστολής του Υπουργείου αυτού. Συγκεκριμένα, η ΕΛ.ΑΣ διεπόμενη από τη δική της νομοθεσία (όχι από τον Υ.Κ. και από τις άλλες διατάξεις που αφορούν τους δημόσιους πολιτικούς, διοικητικούς υπαλλήλους) χαρακτηρίζεται ως «στρατιωτικά οργανωμένη», λόγω της φύσης της αποστολής της , που είναι έννοια περιορισμένη και σαφώς οριοθετημένη και στο Ν, 1481/1984. Επίσης είναι εφοδιασμένη με τα αναγκαία μέσα(μηχανήματα, οχήματα , τηλεπικοινωνιακό δίκτυο) και οπλισμό, λόγω της φύσης της αποστολής της, ενώ το προσωπικό της υπάγεται σε στρατιωτική ιεραρχία { αυστηρότερη από εκείνη των πολιτικών υπαλλήλων αφού καθιερώνεται σχεδόν το καθήκον της τυφλής υπακοής στις διαταγές των προϊσταμένων⁷}- (άρθρο 3§ 2 γ' Ν 1481/ 1984) και πειθαρχία⁸ (δηλαδή ιδιαίτερη ιεραρχική υπαγωγή και ίδιους πειθαρχικούς κανόνες). Όμως, στην αστυνομία λόγω της φύσης της αποστολής της, η πειθαρχία είναι πιο ήπια, γιατί ο αστυνομικός δρα σε ένα ευρύτερο πλέγμα κοινωνικών αποστολών και καθηκόντων σε η με τον στρατιωτικό. Στην Αστυνομία η πειθαρχία είναι μόνο εσωτερική, δηλ. είναι η συνειδητή υπακοή, που στοχεύει στην εκτέλεση του καθήκοντος και προσδιορίζεται από τους οργανικούς της νόμους και τη συνταγματική τάξη. Επομένως, η στρατιωτική της οργάνωση και η στρατιωτική ιεραρχία και πειθαρχία που διέπει το προσωπικό της δεν το εντάσσει στην κατηγορία του στρατιωτικού. Επιπλέον, τα όργανα της είναι σε διατεταγμένη υπηρεσία, όταν καθίσταται αναγκαία η παρέμβαση τους⁹.

⁵ Άρθρο 45 Σ.

⁶ Άρθρο 1§3- 5§4 Ν. 660/1977

⁷ Αναλυτικότερη αναφορά θα γίνει παρακάτω στο σχετικό κεφάλαιο με τις υποχρεώσεις των αστυνομικών.

⁸ Άρθρο 3§1 Ν. 1481/1984, <<Πρέπει να έχει πειθαρχία ανάλογη με εκείνη που έχει ο στρατός>> - Πρακτικά, 1369-Ι. Σκουλαρίκης, ΥΔΤ.

⁹ Άρθρο 3 §2β

Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με τη θεμελιώδη συνταγματική επιταγή¹⁰ και τον ιδρυτικό- οργανικό της Νόμο 1481/ 1984, η Ελληνική Αστυνομία και οι Αστυνομικοί έχουν ως αποστολή, να εφαρμόζουν τη θέληση του Κράτους και να υπηρετούν τον ελληνικό λαό, όπως ορίζουν το Σύνταγμα και οι νόμοι και οι εντολές της εκλεγμένης από το λαό κυβέρνησης. Όλες οι υπηρεσίες και το προσωπικό τελούν σε διαρκή ετοιμότητα, για την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος, την περιφρούρηση του Δημοκρατικού πολιτεύματος και της έννομης τάξης και την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, πάντοτε σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους του Κράτους. Η εν λόγω αποστολή, κατά την εκπλήρωση της στην πράξη, κατ' ουσίαν δε σημαίνει τίποτα άλλο, παρά έναν «αέναο» πόλεμο κατά του κοινού και οργανωμένου εγκλήματος και υπέρ των εννόμων και πολυτιμότερων αγαθών των πολιτών. Ενόψει, λοιπόν, της υπεροπλίας των Αστυνομικών και θέσης υπεροχής έναντι του κοινού πολίτη κατά τη διαχείριση της κρατικής εξουσίας, που τους έχει ανατεθεί, οι Αστυνομικοί έχουν τη νομική υποχρέωση, κινούμενοι πάντοτε και ενεργώντας αυστηρά εντός των πλαισίων του Συντάγματος και των νόμων, να σέβεται στο έπακρο τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ατομικές ελευθερίες των πολιτών, τη λαϊκή κυριαρχία, να πειθαρχεί στην κυβέρνηση που εκλέγεται από τον λαό και να μη μεταβάλλεται από «φύλακα άγγελο» σε «δυνάστη» του πολίτη, αφού μόνο έτσι θα αποσπάσουν το σεβασμό και την εμπιστοσύνη του πολίτη, απαραίτητη προϋπόθεση για τη συνεργασία τους στον αγώνα της κοινωνίας κατά του εγκλήματος.

Επιπλέον, στα πλαίσια της κύριας αυτής αποστολής της Ελληνικής Αστυνομίας προσδιορίζονται και οι δευτερεύουσες αποστολές της, που την συμπληρώνουν και την ολοκληρώνουν¹¹. Σύμφωνα , με τον οργανικό της Νόμο είναι οι εξής : 1) Η κατοχύρωση και διατήρηση της Δημόσιας Τάξης (άρθρο 1), 2) Η προστασία της Δημόσιας και Κρατικής Ασφάλειας (άρθρο 1) 3) Η εξασφάλιση της πολιτικής Άμυνας της Χώρας (άρθρο 1) 4) Η ΕΛ.ΑΣ « συμμετέχει» στην εξασφάλιση της εθνικής άμυνας σε συνεργασία με τις Ένοπλες Δυνάμεις (άρθρο 1,δ) {ως ειδική της αποστολή} 5) Η ΕΛ.ΑΣ φέρει «σύγχρονο οπλισμό» (άρθρο 3 § 1,β και § 3)

¹⁰ Άρθρο 103 §1 Σ

¹¹ Βλ. αναλυτικότερα Τάχος Αναστάσιος- Σκουρής Βασίλειος, Ειδικό Διοικητικό Δίκαιο- τεύχος 3- Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, Εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1990, σελ.155 επ.

6) Το αστυνομικό προσωπικό της ΕΛ.ΑΣ εκπαιδεύεται (στη χρήση όπλων και ειδικών μέσων και μηχανημάτων) και στις Σχολές και τα Κέντρα Εκπαίδευσης των ΕΔ (άρθρο 3,4).

7) Κατάσταση διάρκειας πολέμου είναι δυνατό να συγκροτούνται «στρατονομικά αποσπάσματα» από αστυνομικό προσωπικό της ΕΛ.ΑΣ (άρθρο 17 § 1).

8) Οι δυνάμεις της ΕΛ.ΑΣ «μετέχουν ενεργά» στην εξασφάλιση της εθνικής άμυνας σε «συνεργασία με τις λοιπές ένοπλες δυνάμεις» (άρθρο 18§ 8).

Σε περίπτωση ,μάλιστα, κήρυξης κατάστασης πολιορκίας ή πολέμου, αντίστοιχα, οι κατά τόπους Αστυνομικές Υπηρεσίες υπάγονται στους στρατιωτικούς διοικητές και το σύνολο ή τμήμα των δυνάμεων της ΕΛ.ΑΣ τίθεται κάτω από « ενιαία διοίκηση με το Στρατό Ξηράς» (άρθρο 18§ 7 και 8). Αυτό εξηγεί γιατί στις «Πολιτικές Αρχές» περιλαμβάνονται και οι « αστυνομικές Αρχές» (= ΕΛ.ΑΣ).

Αiv) ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

Η αστυνομική αρμοδιότητα ως εξουσία επιβολής και τήρησης της δημόσιας τάξης με την ευρεία έννοια του όρου¹², συνιστά άσκηση διοικητικής εξουσίας¹³, διότι τα όργανα που ασκούν αστυνόμευση ανήκουν στη Διοικητική Λειτουργία και εφαρμόζουν την Κυβερνητική πολιτική¹⁴. Η αστυνομική αρμοδιότητα διέπεται, κυρίως, από τους κανόνες που ρυθμίζουν την εν γένει αρμοδιότητα των διοικητικών οργάνων καθ' ύλη, κατά τόπο και κατά χρόνο. Εντούτοις, η εν λόγω αρμοδιότητα ρυθμίζεται και από ειδικούς κανόνες που επιβάλλουν εξαίρεση από την άσκηση της γενικής αστυνομικής αρμοδιότητας καθ' ύλη, κατά τόπο και κατά χρόνο ή σε συνδυασμό αυτών. Έτσι, εκτός της γενικής, εμφανίζεται και η ειδική αστυνομική αρμοδιότητα, χαρακτηριστικό της οποίας είναι ο περιορισμός της εξουσίας της Αστυνομίας, με την στενή έννοια του όρου, ένεκα της αναγνώρισης του δικαιώματος του «ασύλου».

Η αστυνομική αρμοδιότητα διέπεται από ορισμένες αρχές:
Α) σκοπός της είναι η τήρηση της δημόσιας τάξης στην ορισμένη κάθε φορά μορφή του δημόσιου συμφέροντος, το οποίο θεραπεύει.

¹² Η αστυνόμευση με την ευρεία έννοια του όρου αφορά στις κρατικές επεμβάσεις

¹³ Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, ο.π, σελ.48 επ. (βλ. εξαίρεση στο άρθρο 96 §2 Σ.)

¹⁴ Άρθρο 26 §2 Σ. + άρθρο 82 Σ.

Η αστυνόμευση αποτελεί μέσο για την εφαρμογή του νόμου. Αυτό ,σαφώς, σημαίνει ότι διέπεται από την αρχή της νομιμότητας¹⁵ και δεν επιτρέπεται τα όργανα της να ενεργούν για την εκπλήρωση σκοπών διαφορετικών από εκείνους που ορίζουν οι νόμοι. Άρα, δεν έχει θέση στην άσκηση της αστυνομικής εξουσίας η αρχή της σκοπιμότητας. Διότι, η αρχή της νομιμότητας(ή του κράτους δικαίου) υπάγει την αστυνομική δράση υπό το νόμο.

Β) Η αστυνομική εξουσία πρέπει να ασκείται για τη θεραπεία του δημόσιου συμφέροντος και μέσω αυτού για τη θεραπεία του ιδιωτικού, διότι πραγματώνει τη δημόσια τάξη.

Γ) Η αρχή της δράσης

Δ) Η αρχή της ύπαρξης και λειτουργίας των δημόσιων Υπηρεσιών. Τη «συνέχιση της λειτουργίας του Κράτους» ρητώς αναγνωρίζει και ο ΠΚ¹⁶. Η αρχή αυτή συμπληρώνεται με την αρχή της ενότητας της αρμοδιότητας των δημόσιων Υπηρεσιών. Η συνέχεια της ύπαρξης και λειτουργίας του Κράτους συνοψίζεται στην ανάγκη της αυτοσυντήρησης του, δηλαδή της καθ'όλου έννομης τάξης.

Η αστυνομική εξουσία πρέπει να ασκείται υπό τους ακόλουθους δύο περιορισμούς : αα) ποσοτικά (πρέπει να χρησιμοποιεί μόνο τρόπους δράσης που προβλέπει ο νόμος)

ββ) ποιοτικά (δηλαδή να ενεργεί όταν υπάρχει γεγονός διατάραξης της συγκεκριμένης δημόσιας τάξης, όσο χρόνο συντρέχει και επιλέγοντας τον κατάλληλο τρόπο δράσης).

Με λίγα λόγια, προέχουν και πρέπει να εφαρμόζονται οι αρχές της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας και όσες ακόμη τις συμπληρώνουν.

Ειδικότερα, πρέπει να εφαρμόζεται οι εξής σχέσεις :α) της ισοροπίας. Επιβάλλεται ,δηλαδή, η προστασία του γενικού συμφέροντος να είναι ελαστική, διότι δεν επιτρέπεται εν ονόματι αυτού να καταργηθεί η ατομική πρωτοβουλία ,δηλαδή η ατομική ελευθερία. β) του μικτού διοικητικού δικαίου ,το οποίο μετέχει του δημόσιου και του ιδιωτικού δικαίου. γ) Της στενής ερμηνείας των κανόνων του διοικητικού δικαίου, με τους οποίους γίνεται η επέμβαση του Κράτους επί της δραστηριότητας των ιδιωτών.

δ) Της επιείκειας (δηλ. της προστασίας των δικαιωμάτων των διοικουμένων). ε) Της αναγκαιότητας (δηλ. η κρατική επέμβαση δικαιολογείται να περιορίσει την ελευθερία του ατόμου σε όση έκταση συντρέχει ανάγκη θεραπείας του δημόσιου συμφέροντος).

στ) Της αναλογίας (δηλ. το είδος και η έκταση της κρατικής επέμβασης δικαιολογείται ως μέσο επίτευξης της προστασίας του

¹⁵ Βλ. άρθρα 5 §1 – 50 – 103 §1- 120 §2- 120 §4 Σ.+ άρθρα 5 §1- 8§2- 10 §2- 18+ προοίμιο (§4) ΕΣΔΑ.

¹⁶ Άρθρο 134β Π.Κ.

γενικού συμφέροντος, μόνο εφόσον τελεί σε σχέση αναλογίας προς αυτό). ζ) Της ισότητας (δηλ. η κρατική επέμβαση δικαιολογείται, εφόσον συντρέχουν οι ανωτέρω αρχές, όταν ενεργείται κατά τρόπο ίσο). Διότι «οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου»¹⁷ και, συνεπώς, ενώπιον των οργάνων που εφαρμόζουν το νόμο).

Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι η αστυνομική εξουσία και αρμοδιότητα δεν ενεργεί αυτόνομα, αλλά αντίθετα βρίσκεται κάτω από την απόλυτη δράση του νόμου. Άλλωστε, κράτος δικαίου είναι εκείνο στο οποίο τις ενέργειες των οργάνων του διευθύνει η νομιμότητα, εκείνο που αυτοκαθορίζει τους κανόνες βάσει των οποίων δρουν τα όργανα του, αλλά παράλληλα αυτοπεριορίζεται και από τους κανόνες τους οποίους το ίδιο θέτει. Χαρακτηριστικά τα οποία αντιδιαστέλλονται πλήρως από το αστυνομικό κράτος.

Αν) ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ

Η αστυνομική εξουσία διακρίνεται, από άλλη όψη σε :

α) «εξωτερική», όταν αφορά την τήρηση της γενικής δημόσιας τάξης, τόσο με την στενή έννοια της κατά κυριολεξία Αστυνομίας, όσο και με την ευρεία έννοια της Διοικητικής Αστυνομίας των ιδιωτών (φυσικά ή νομικά πρόσωπα).

β) «εσωτερική», όταν αφορά την τήρηση της ειδικής δημόσιας τάξης, η οποία αφορά διαρκώς ή πρόσκαιρα ορισμένες κατηγορίες προσώπων, τα οποία εκούσια υπάγονται σε αυτή ή ακούσια εξαναγκάζονται βάσει νόμου να υπαχθούν σε αυτή.

Η αστυνομική αρμοδιότητα, μπορεί να διακριθεί, ουσιαστικά, με κριτήριο την έκταση (ποσοτικά) και την ένταση (ποιοτικά) της επέμβασης, που σκοπεί στην τήρηση της οικείας μορφής της δημόσιας τάξης. Η διάκριση αυτή ενεργείται κατά δύο τρόπους : i) Βάσει ρητών συνταγματικών διατάξεων, οι οποίες

¹⁷ Άρθρο 4 §1 Σ.

έχουν σκοπό να κατοχυρώσουν την αναγνώριση και την άσκηση αστυνομικής εξουσίας και σε τομείς της δημόσιας (=έννομης τάξης) με αντικείμενο, που αφορά ιδιαίτερα την τάξη ως «δημόσια». Στο Σύνταγμα, η ειδική και ρητά κατοχυρωμένη αστυνομική εξουσία εμφανίζεται με την ακόλουθη προϊούσα σε έκταση και ένταση, κλίμακα : (1) ως «ανώτατη εποπτεία»(άρθρο 16§9 α'), (2) ως «εποπτεία» (άρθρα 12§ 5, 13§ 3, 16§ 5 α' και § 8 α', 102§ 5,105§ 4), (3) ως «άμεσος έλεγχος» (άρθρο 16§ 9 β'), (4) ως «άμεσος έλεγχος» (άρθρο 15§ 2) (5) ως εξάρτηση με την ρητή συνταγματική καθιέρωση δικαιώματος αστυνόμευσης με τη μορφή και το περιεχόμενο του «συντονισμού» της «απαγόρευσης» ή του επιτρεπτού (= «χορήγηση άδειας»)- { άρθρα 11§ 2, 16 §8 α' και β', 106 §1 }.

ii) Βάσει της γενικής συνταγματικής ρήτρας της «επιφύλαξης υπέρ του νόμου», δηλαδή, βάσει νόμων, που ρυθμίζουν ό,τι αφορά την απόλαυση των συνταγματικών δικαιωμάτων, αλλά και την εκπλήρωση υποχρεώσεων των προσώπων.

Ύστερα από τη γενική αυτή θεώρηση της έννοιας της αστυνομίας σαν θεσμού, θα γίνει αμέσως παρακάτω σύντομη ιστορική ανασκόπηση του αστυνομικού θεσμού από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Avi) ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

Στο τμήμα αυτό θα γίνει μια σύντομη ιστορική ανασκόπηση με μικρές αναφορές σε άλλες χώρες εκτός ελληνικού χώρου, στο πλαίσιο που αυτές προσδιορίζουν μια χωροχρονική κατάσταση.

Η έννοια της σύγχρονης αστυνομίας είναι προϊόν μακράς ιστορικής εξέλιξης .Ο όρος «Αστυνομία» ιστορικά συνδέεται με την εμφάνιση του πολιτικού φαινομένου του «άστεως»,δηλαδή της πόλης-κράτους. Το «άστυ» αποτέλεσε τον πυρήνα του ομαδικού, κοινωνικού βίου των ανθρώπων. Ταυτόχρονα με την εμφάνιση του «άστεως» εμφανίστηκε και το άλλο πολιτιστικό στοιχείο, ο νόμος ή το δίκαιο. Τόσο το «άστυ» όσο και ο νόμος είναι θεσμοί.

Παράλληλα με αυτούς, από τότε που συστάθηκε η πολιτική κοινωνία, προέκυψε η ανάγκη διαμόρφωσης ενός άλλου θεσμού απαραίτητου για την εύρυθμη και ισόρροπη λειτουργία της, ο οποίος είναι η «αστυνομία», που αποτελεί σύζευξη των δύο παραπάνω θεσμών.

Η λέξη «αστυνομία»¹⁸ προέρχεται από την αρχαία ελληνική «άστυ & νόμος» και σημαίνει την εξουσία αυτών που φυλάσσουν και προστατεύουν την πόλη.

Ο όρος αυτός έχει διάφορες εκφάνσεις στα διάφορα κράτη και τις διάφορες εποχές¹⁹. Χαρακτηριστικά να αναφέρουμε στη νεότερη εποχή ορισμένα στοιχεία. Στη Γαλλία διαμορφώθηκε ο όρος «police» από τον οποίο προήλθε ο γερμανικός όρος «polizei», καθώς και ο ιταλικός «polizia, που προήλθε από τη λατινική λέξη «politia», η οποία, εξάλλου, προήλθε από την ελληνική λέξη «πολιτεία» (που σημαίνει το πολίτευμα του κράτους). Με αυτή την έννοια έγινε χρήση του όρου σε όλη τη διάρκεια του Μεσαίωνα. Όμως, προς το τέλος του 14^{ου} και στις αρχές του 15^{ου} αιώνα, στη Γαλλία στον όρο «police» δόθηκε η έννοια της «καλής κατάστασης της πολιτειακής κοινωνίας που πρέπει να τείνει στη διατήρηση της τάξης, της ευημερίας και της ασφάλειας». Ενώ, στη Γερμανία, περί το τέλος του 15^{ου} αιώνα, με τον όρο «polizei» εννοούσαν «την κατάσταση της καλής τάξης της κοινωνίας», δηλαδή το σύνολο της πολιτειακής δράσης και όχι μόνο ένα είδος της. Με άλλα λόγια, ως «Polizei» νοείται κάθε δράση της πολιτείας, δηλαδή η νομοθεσία, η δικαιοσύνη και ολόκληρη η Κυβέρνηση (γι' αυτό και τα γερμανικά διατάγματα και οι διάφοροι κανονισμοί που εκδόθηκαν από τους ηγεμόνες κατά τον 16^ο και 17^ο αιώνα, ονομάζονταν «αστυνομικές διατάξεις»).

Τελικά, στα μέσα του 17^{ου} αιώνα, η έννοια της αστυνομίας μεταβλήθηκε και ο όρος «Polizei» στην αστυνομική επιστήμη πήρε άλλο περιεχόμενο, που προσδιορίζεται από την ουσία και το σκοπό αυτής της επιστήμης, αντικείμενο της οποίας είναι το περιεχόμενο της «καλής τάξης». Έτσι, η αστυνομία διαχωρίστηκε από τις εξωτερικές κρατικές λειτουργίες, από τις οικονομικές και στρατιωτικές, καθώς και από τα αντικείμενα δικαιοσύνης. Η Αστυνομία ονομάστηκε το τμήμα της

¹⁸ <<Ο όρος "αστυνομία" είναι πανάρχαια λέξη. Η λέξη «άστυ» συγκεκριμένα αναφέρεται στους πρώτους στίχους της Οδύσσειας («πολλών ανθρώπων ίδεν άστεα»). Συχνά οι αρχαίοι Έλληνες αποκαλούσανε τους πολιούχους θεούς τους- τους θεούς δηλ. που προστάτευαν την πόλη τους- Αστυνόμους («πάντων δε θεών των αστυνόμων»). Δανούσης Κων/νος- Καραβίτης Γεώργιος, ιστορία της Ελληνικής αστυνομίας, Αθήνα 1997, σελ.7 επ.>> Και Δ. Δημητρακόπουλος, Μέγα Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσης.

¹⁹ <<...η εμφάνιση λοιπόν του αστυνομικού θεσμού συνδέεται με τη γένεση του δικαίου και την οργάνωση των πρώτων πολιτειακών μορφωμάτων>>.

«εσωτερικής διοίκησης», που δεν είναι ούτε δικαιοσύνη, ούτε οικονομική, ούτε στρατιωτική διοίκηση.

Γενικότερα, ως πραγματική δράση πλέον, στα απολυταρχικά καθεστάτα της εποχής εκείνης, η αστυνομία αποτελούσε τον κυριότερο μηχανισμό κρατικών επεμβάσεων στην ελευθερία και ιδιοκτησία των ατόμων. Στην αρχαία Αίγυπτο των Φαραώ, σε καθεμιά από τις 42 διοικητικές περιφέρειες του Κράτους (Νομαρχίες) υπηρετούσε αρχηγός της αστυνομίας που ταυτόχρονα εκτελούσε καθήκοντα ανακριτή και δήμιου. Στην αρχαία Κίνα στις οδούς των σπουδαιότερων πόλεων υπηρετούσαν αστυνομικά όργανα και στην αρχαία Ρώμη ο Νουμάς είχε αναθέσει στους aediles (αγορανόμους) και τους aediles curules ,την τήρηση της δημόσιας τάξης. Επί εποχής Τιβερίου, η αστυνομική εξουσία ασκούσαν από τον praefectus urbis (πολιάρχος=νομάρχιος & αστυνομικός διευθυντής), με τη βοήθεια των curatores urbis .Στην εποχή του αυτοκράτορα Αυγούστου είχε συσταθεί σώμα ασφαλείας με στρατιωτική οργάνωση που είχε σαν αποστολή του τη φύλαξη της πόλης και την τήρηση της δημόσιας ασφάλειας . Την ίδια εποχή είχε δημιουργηθεί και ο θεσμός της μυστικής αστυνομίας .

Εξετάζοντας το πλάτος της έννοιας της αστυνομίας μέχρι την αρχή του 18^{ου} αιώνα μπορούμε να προσδιορίσουμε σαν περιεχόμενό της «την ύπαρξη και διατήρηση της καλής τάξης», δηλαδή την άμυνα απέναντι στους κινδύνους. Στη συνέχεια με το διαφωτισμό και με στόχο τον περιορισμό της απόλυτης ηγεμονικής (αστυνομικής) εξουσίας διατυπώνεται η θεωρία ότι λειτουργία της αστυνομίας είναι μόνο η διατήρηση της κοινής ησυχίας, ασφάλειας και τάξης και η άμυνα απέναντι σε μελλοντικούς κινδύνους για την κοινωνία ή για τα μεμονωμένα μέλη της. Εξάλλου, μετά τη γαλλική επανάσταση και την επικράτηση της αρχής της νομιμότητας , η αστυνομία περιορίστηκε στο στενότερο αντικείμενο της , δηλ. την τήρηση της δημόσιας τάξης και τη διασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας. Ενώ, στα κράτη της Ευρώπης, ένα τμήμα του στρατού αποχωρίστηκε και ανατέθηκε σε αυτό η διασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας μέσω της άσκησης της αστυνομικής εξουσίας. Η νέα αυτή αστυνομική δύναμη ονομάστηκε gendarmerie,δηλ. χωροφυλακή .

Avii) ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

Η αστυνομία υπήρξε πάντα αναγκαίος φορέας στον ελληνικό χώρο για τη διασφάλιση της ειρήνης και της ασφάλειας, από τα χρόνια ακόμα της αρχαιότητας. Μάλιστα, ο Αριστοτέλης στα πολιτικά του αναφέρει : «Των μεν γαρ αναγκαίων αρχών χωρίς αδύνατον είναι την πόλιν των δε προς ευταξίαν και κόσμον αδύνατον οικείσθαι καλώς».

Η ιστορία του θεσμού της αστυνομίας στην Ελλάδα διαιρείται στις εξής περιόδους : i) την αρχαία, ii) τη βυζαντινή, iii) την περίοδο της Τουρκοκρατίας, iv) την περίοδο της επανάστασης του 1821, v) την περίοδο Καποδίστρια, vi) την περίοδο Βασιλείας του Οθωνα και vii) τη σύγχρονη εποχή.

i) Μέχρι τον 7^ο πχ αιώνα στην Αθήνα δεν υπήρχαν ιδιαίτεροι αστυνομικοί άρχοντες και η άσκηση έργων αστυνομίας ανήκει στην αρμοδιότητα του Βασιλιά. Όταν, αργότερα, εμφανίστηκαν οι νομοθέτες, τα έργα αυτά περιήλθαν σε αυτούς. Μετά το τέλος των Μηδικών πολέμων και ιδιαίτερα τον 5^ο πχ αιώνα, το αστυνομικό σύστημα διαχωρίστηκε σε διάφορες ενότητες και καθεμιά επιτελούσε διαφορετική λειτουργία²⁰. Υπήρχαν δηλ. οι αστυνόμοι που είχαν καθήκοντα γενικής αστυνόμευσης (επιτήρηση των οδών, καθαριότητα, ησυχία, ευταξία, λήψη μέτρων τάξης και προστασίας της περιουσίας και διατήρηση των ορίων των κτημάτων). Οι αγορανόμοι ασκούσαν την αστυνομία της αγοράς (εποπτεία στις εμπορικές συναλλαγές, έλεγχος ακριβούς μέτρησης ,σταθμών και μέτρων). Οι γυναικονόμοι ασκούσαν την αστυνομία ηθών (επιτήρηση άσεμνων γυναικών με δικαίωμα επιβολής προστίμου). Οι φύλακες λιμένων είχαν ως καθήκον την ευταξία στους λιμένες. Οι λοιποί αστυνόμοι άρχοντες (μετρονόμοι, σιτοφύλακες, οδοποιοί κα.) ασκούσαν τα καθορισμένα καθήκοντα της αρμοδιότητάς τους . Οι αστυνομικοί άρχοντες είχαν και δικαστική εξουσία , επιβάλλοντας ελαφρές ποινές. Τους δούλους και τους ξένους μπορούσαν να τους φυλακίζουν και να τους μαστιγώνουν. Κατά τον ίδιο τρόπο εξακολουθούσε να είναι οργανωμένη κατά τα ρωμαϊκά και βυζαντινά χρόνια.

Στην αρχαία Σπάρτη, την αστυνομική εξουσία ασκούν κυρίως οι έφοροι. Οι έφοροι είχαν την αστυνομική εποπτεία για

²⁰ Βλ. Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, ο.π, σελ.28 επ. και Γ. Καρακόστας Μιχ., Δίκαιο Αστυνομίας, Αθήνα [χ.ο.] 1987, σελ.23 επ.

την αγωγή των παιδιών και των εφήβων, επιτηρούσαν τους ξένους και είχαν δικαίωμα απέλασης τους, αν κρίνονται ύποπτοι διαφθοράς των ηθών. Επιτηρούσαν τους περιοίκους και τους είλωτες για την πρόληψη κάθε ενέργειας ενάντια στο πολίτευμα. Επιθεωρούσαν την αγορά και έλεγχαν τις τιμές των προϊόντων. Ειδικά αστυνομικά όργανα ήταν οι εμπέλωροι(αγορανόμοι), οι πεδιανόμοι (αγρονόμοι) και οι αρμόσυνοι (γυναικονόμοι).

Ο θεσμός των αστυνομικών αρχόντων ίσχυσε και λειτούργησε και σε πολλές άλλες πόλεις-κράτη του αρχαίου ελληνικού κόσμου κατά τον ίδιο τρόπο , που λειτούργησε στην Αθήνα και τη Σπάρτη, ανάλογα και με τις συμμαχίες τους προς αυτές.

Κατά τη Βυζαντινή περίοδο, την υπέρτατη αστυνομία της πρωτεύουσας του Βυζαντίου ασκούσε ο έπαρχος της πόλης, στον οποίο υπαγόταν ο Έπαρχος επί του σίτου και ο νυκτέπαρχος, στον οποίο αργότερα χορηγήθηκε ο τίτλος του πραιτόρα του δήμου .Την αστυνομία στις επαρχίες ασκούσαν οι διοικητές των επαρχιών. Κατά τη Βυζαντινή εποχή στην Αθήνα την αστυνομική εξουσία ασκούσαν οι δημογέροντες. Επί Φραγκοκρατίας δεν μπορεί να γίνει λόγος για αστυνομική αρχή και άρχοντες.

Στην περίοδο της Τουρκοκρατίας (1453-1821) αστυνόμευση ασκούσαν στις επαρχίες τα όργανα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας (επικεφαλής ήταν ο Βοεβόδας) και παράλληλα κατά παραχώρηση των Τούρκων, οι Έλληνες προεστοί και δημογέροντες, που είχαν υπό τις διαταγές τους , τους πολιτοφύλακες, τους εθνοφύλακες και τους αγροφύλακες, ενώ πρότειναν τους καπεταναίους στην ύπαιθρο, με κύριο σκοπό την καταδίωξη της ληστείας.

Κατά την περίοδο της επανάστασης του 1821, καταργήθηκε η προηγούμενη οργάνωση της αστυνομικής εξουσίας και δημιουργήθηκε νέα οργάνωση της, η οποία ανατέθηκε στους Έπαρχους και τους κατά τόπους προεστούς στη Στερεά Ελλάδα. Κατά τη σύσταση της Πελοποννησιακής Γερουσίας (1821) της ανατέθηκε και η τήρηση της δημόσιας τάξης και για αυτό το σκοπό ιδρύθηκαν για την άσκηση της αστυνομικής εξουσίας στις επαρχίες, οι εφορίες και στα χωριά υπεφορίες. Κατά το 1822, η εθνική συνέλευση της Επιδάουρου ανέθεσε την αστυνομική αρμοδιότητα στους έπαρχους και τους κατά τόπους αστυνόμους.

Κατά την περίοδο του Καποδίστρια, η αστυνόμευση ανατέθηκε στις πόλεις, στο σώμα της <<Πολυταρχίας>> (η πρώτη κατά βάση Ελληνική αστυνομία) και στους δημογέροντες ,στην αρχή, μόνο στην ύπαιθρο, μέχρι την ανάληψη των καθηκόντων από τον Βασιλέα Όθωνα το 1833.

Στην περίοδο βασιλείας του Όθωνα, με το από 20/6/1833 Β.Δ. <<περί σχηματισμού του σώματος της Χωροφυλακής>> συστάθηκε το στρατιωτικό σώμα της Χωροφυλακής²¹, με το Νόμο της 27/12/1833 <<περί συστάσεως των Δήμων>> συστάθηκε η δημοτική αστυνομία και με το Β.Δ. της 31/12/1836 <<περί δημοτικής αστυνομίας>> η άσκηση της αστυνομίας σε κάθε δήμο του Κράτους ανατέθηκε στον δήμαρχο²². Στο διάστημα 1834-1854 είχαν συσταθεί διάφορα επικουρικά σώματα δημόσιας ασφάλειας, όπως η οροφυλακή, η εθνοφυλακή και η επικουρική χωροφυλακή. Σε γενικές γραμμές η Δημοτική Αστυνομία χωριζόταν σε δύο μέρη, τη Διοικητική και την Δικαστική Αστυνομία²³. Στην πρώτη υπάγονταν ζητήματα Τάξης και στη δεύτερη ανακριτικά καθήκοντα²⁴. Ο θεσμός της Δημοτικής Αστυνομίας ίσχυσε μέχρι το Μάρτιο του 1893.

Τα καθήκοντα της Δημοτικής και Διοικητικής Αστυνομίας αναλαμβάνει το 1893 η Στρατιωτική Αστυνομία, που ιδρύεται με πρωτοβουλία του Χαρ. Τρικούπη και λειτούργησε έως το 1906, οπότε και η αστυνόμευση ανατίθεται πλέον στο Σώμα της Χωροφυλακής σε όλη την Επικράτεια, με κύριο βάρος την αντιμετώπιση σοβαρών θεμάτων αστυνομίας και ασφάλειας. Το 1906 καταργείται η Στρατιωτική Αστυνομία και η κυβέρνηση Θεοτόκη αναθέτει με νόμο [ΓΡ= Ε' (3165) της 11/7/1906] στη Χωροφυλακή καθήκοντα αστυνόμευσης σε όλη την Επικράτεια, ως το πλέον μόνο Σώμα καθήκοντα. Τον Αύγουστο του 1899 ιδρύθηκε η Κρητική Χωροφυλακή και το 1913 με το νομοθετικό διάταγμα της 10^{ης} Ιουλίου συγχωνεύεται με την Ελληνική Χωροφυλακή. Το 1918, ο Ελ.Βενιζέλος με προσωπική του πρωτοβουλία, αποφάσισε την ίδρυση μιας νέας αστυνομίας « της ΑΣτυνομίας Πόλεων» για τις μεγάλες πόλεις (Ν. 2461/1920) . Το Μάιο του 1921 λειτούργησε, υπό την εποπτεία της Αγγλικής αποστολής, στην Κέρκυρα η πρώτη Αστυνομική Σχολή από την οποία αποφοίτησαν οι πρώτοι Υπαστυνόμοι, Αρχιφύλακες και Αστυφύλακες. Το 1984, παύει να υφίσταται το Σώμα της «Αστυνομίας Πόλεων» καθόσον επέρχεται η ενοποίησή του (Ν.1481/1984) με το Σώμα της Χωροφυλακής και δημιουργείται ένας νέος θεσμός, η σημερινή Ελληνική Αστυνομία²⁵, για όλη την Επικράτεια.

²¹ Βλ. Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο Δημόσιας Τάξης, ο.π, σελ.30 επ. και Γ. Καρακόστας Μιχ.

Δίκαιο Αστυνομίας, Αθήνα [χ.ο.] 1987 σελ.26 και Β.Δ. 1/3-6-1833

²² Β.Δ. 27/12/1833

²³ Β.Δ. 31/12/1836

²⁴ Β.Δ. 10/3/1834 (άρθρο 17 Κ.Π.Δ.)

²⁵ Άρθρο 2 §5 – 3 §1 και 54 §1 Σ.

Η σύγχρονη εποχή για τα αστυνομικά πράγματα αρχίζει την 8/10/1984 με την ισχύ του Ν.1481/1984 « Οργανισμός Υπουργείου Δημόσιας Τάξης» (ΦΕΚ Α-152), όπου η καινούρια αστυνομία θα είναι φρουρός της δημόσιας τάξης, αλλά και της Δημοκρατίας που θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις της πολιτείας και της κοινωνίας μας.

Από την παραπάνω ιστορική ανασκόπηση παρατηρούμε ότι ο αστυνομικός θεσμός ουδέποτε εξέλιπε από τις κοινωνίες των ανθρώπων. Βέβαια, μπορεί να αναπτύχθηκε υπό διάφορες μορφές και εκφάνσεις ανάλογα με το πολιτικό-κοινωνικό σύστημα διοίκησης κάθε εποχής και τόπου και λόγω της ασάφειας και της ρευστότητας στις διάφορες ρυθμίσεις, όμως, κατά βάση ακολούθησε την ιστορική του πορεία μέχρι των ημερών μας.

(6)ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Bi) ΓΕΝΙΚΑ

Στις σελίδες που προηγήθηκαν αναφέρθηκε τόσο η αποστολή της ΕΛ.ΑΣ, όσο και οι αρχές που διέπουν την αστυνομική αρμοδιότητα. Ενώ στις σελίδες, που ακολουθούν θα εστιάσουμε σε ειδικότερα θέματα σχετικά με την άσκηση της αστυνομικής εξουσίας, όπως είναι τα υλικά μέτρα, που δύνανται να χρησιμοποιήσουν οι αστυνομικοί, οι αστυνομικές επεμβάσεις γενικά και ο έλεγχος που υφίστανται κατά την τέλεση του έργου τους. Τα ζητήματα αυτά είναι χωρίς αμφιβολία σημαντικά και χαρακτηρίζουν τόσο το ποιόν της αστυνομίας, όσο και της ίδιας της κοινωνίας.

Bii) ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

Όπως προαναφέρθηκε και πρωτίτερα, οι αστυνομικοί υποχρεούνται «να εκτελούν μόνο τα έργα που σχετίζονται με την αποστολή του ΥΔΤ²⁶» και άρα απαγορεύεται να εκτελούν έργα τα

²⁶ όπως προβλέπει ο νόμος και ο εσωτερικός κανονισμός.

οποία δεν προβλέπει ρητά ο νόμος. Για παράδειγμα το αστυνομικό προσωπικό της ΕΛ.ΑΣ απαγορεύεται χρησιμοποιηθεί ως όργανο εκτέλεσης της θανατικής ποινής. Ενώ, αντίθετα δύναται να αναλάβει προσωρινά μέχρι να αναλάβει το σχετικό έργο το Υπουργείο Δικαιοσύνης, την εξωτερική φρούρηση των φυλακών και των σωφρονιστικών καταστημάτων ή των νοσηλευομένων καταδικών και την συνοδεία τους για ιατρική εξέταση ή ανάκριση στην έδρα του καταστήματος κράτησης τους.

Πέραν τούτων , όμως, των γενικών στοιχείων, θα ήταν ορθό να σημειώσουμε και κάποιες θεμελιώδεις ειδικές αρχές που προσδιορίζουν τα όρια των επεμβάσεων : α) η αρχή της πρόληψης και της καταστολής των παράνομων ενεργειών των προσώπων , ανάλογα με τις περιστάσεις (όπου βέβαια η πρόληψη προηγείται αξιολογικά από την καταστολή).β) η αρχή της διαρκούς ετοιμότητας όλων των Υπηρεσιών και του προσωπικού του ΥΔΤ, για την επιτέλεση του παραπάνω έργου (καταστολής και πρόληψης)²⁷. Η έννοια της διαρκούς ετοιμότητας σημαίνει την αδιάκοπη και συνεχή δυνατότητα επέμβασης σε όλη την ελληνική επικράτεια και ανεξάρτητα από το χρονικό περιορισμό –δηλ. όλες τις ημέρες και όλες τις ώρες²⁸ . Η αρχή αυτή θεωρείται ως αυτόνομη για τη λειτουργία των αστυνομικών υπηρεσιών και λαμβάνεται ως βαρύνουσα σημασίας .γ) συμπλήρωμα της αρχής αυτής, θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι η αρχή της «διατεταγμένης υπηρεσίας» σε κάθε περίπτωση που κρίνεται αναγκαία η παρέμβαση του. Ο νόμος χαρακτηριστικά αναφέρει «το αστυνομικό προσωπικό κατά το χρόνο που δεν έχει διατεθεί σε υπηρεσία...» .»Θεωρείται ότι βρίσκεται σε διατεταγμένη υπηρεσία σε κάθε περίπτωση που καθίσταται αναγκαία η παρέμβαση του²⁹ . Σχετικά με αυτήν λοιπόν, πολλά είναι τα ζητήματα που ανακύπτουν και τα οποία κυρίως έχουν ως τελικό στόχο διεκπεραίωσης πειθαρχικά ζητήματα .δ) τέλος, η αρχή της απαγόρευσης της καταχρηστικής άσκησης της αστυνομικής εξουσίας . Η απαγόρευση της «καταχρηστικής εξουσίας» τόσο κατά την έννοια του διοικητικού³⁰ , όσο και του ποινικού δικαίου³¹ , εμφανίζεται ιδιαίτερα επιτακτική στο πλαίσιο της άσκησης εξουσίας από τα αστυνομικά όργανα. Πραγματικά, ρητά ορίζεται ως «πειθαρχικό παράπτωμα» και «η καταχρηστική άσκηση

²⁷ Βλ. Τάχος Αναστάσιος Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, ο.π., σελ.155 επ.

²⁸ Στις 168 ώρες που έχει η εβδομάδα, μόνο 36 ώρες δουλεύει ο δημόσιος τομέας και τις υπόλοιπες ώρες δουλεύουν μόνο τα αστυνομικά τμήματα (Πρακτικά 1328-Κ. Σάψαλης)

²⁹ Άρθρο 3 §2 Ν.1328/1984

³⁰ Άρθρο 48, 4 Π.Δ. 18/1989

³¹ Άρθρο 239 Π.Κ.

εξουσίας»³². Η κατάχρηση εξουσίας συνδέεται με το σκοπό που επιδιώκουν τα αστυνομικά όργανα και με τα μέσα που χρησιμοποιούν για να τον επιτύχουν. Επομένως, μέσα σε αυτά τα πλαίσια περιορισμών- ορθότερα νομικών ορίων- και ελευθεριών, έχουν το δικαίωμα να ενεργούν τα αστυνομικά όργανα και να επεμβαίνουν όποτε κρίνεται αναγκαίο, χρησιμοποιώντας το κατάλληλο μέσο- όποιο ο αστυνομικός κρίνει αναγκαίο- οφείλοντας, όμως, να επιλέξει το ηπιότερο, όλων, ενόψει της αρχής της επιείκειας.

Αναλυτικότερα εκθέτουμε αμέσως παρακάτω.

δ) η αρχή του τεκμηρίου υπέρ της ελευθερίας, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι οι αστυνομικές επεμβάσεις δεν πρέπει να είναι απόλυτες και γενικές, αλλά να αφορούν συγκεκριμένη κάθε φορά περίπτωση. Διαφορετικά συνιστά περιορισμό των ελευθεριών του πολίτη³³ και καταστρατήγηση των συνταγματικών³⁴ του δικαιωμάτων.

ε) η αρχή: ό,τι δεν απαγορεύεται από το Σύνταγμα και τους νόμους, επιτρέπεται, εδώ ισχύει κατ' εξοχήν³⁵. Διότι, η ελευθερία περιορίζεται «μόνο όταν και όπως ο νόμος ορίζει»³⁶.

Biii) ΥΛΙΚΑ ΜΕΤΡΑ-ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ & ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Τα υλικά μέτρα δεν σημαίνει ότι συνιστούν εκδήλωση αυθαίρετης υλικής βίας κατά της ελευθερίας και της παρουσίας των προσώπων, διότι λαμβάνονται μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος. Αυτά συνιστούν άσκηση νόμιμης κρατικής υλικής βίας.

Η βία είναι νόμιμη μόνο όταν την προβλέπει ρητά ο νόμος³⁷. Άρα και τα αστυνομικά όργανα πρέπει να τη χρησιμοποιούν με φειδώ και μόνο όταν αναγκαστικά οδηγούνται σε αυτήν.

Όταν, λοιπόν, αναφέρεται στη βιβλιογραφία³⁸, η νόμιμη υλική βία μπορεί να είναι είτε ανόργανη σωματική ή ψυχολογική

³² Άρθρο 3, 37 Π.Δ. 196/1986

³³ «...ό,τι δεν απαγορεύεται από το Σύνταγμα και τους νόμους επιτρέπεται», (Σ.Ε. 4667/1988)

³⁴ Άρθρο 5 §3β Σ.

³⁵ Σ.Ε. 4667/1988

³⁶ Άρθρο 5 §3β Σ.

³⁷ 137 Α §4 Π.Κ.

³⁸ Βλ. Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης ο.π., σελ.107

βία, είτε ενόργανη, δηλ. με τη χρήση μηχανικών μέσων ³⁹, τα οποία είναι ο οπλισμός των οργάνων της ΕΛ.ΑΣ και οποιοδήποτε άλλο μηχανήμα κατάλληλο να συμβάλλει στην προληπτική ή στην κατασταλτική αστυνόμευση. Όποια μορφή, όμως, και αν έχει αυτή, πρέπει να αποτελεί το ύστατο μέτρο άσκησης της αστυνομικής εξουσίας, είτε πρόκειται για εκτέλεση διοικητικών πράξεων της Αρχής είτε για πρωτοβουλία της Αρχής (δηλ. χωρίς να έχουν προηγηθεί νομικά μέτρα, διότι συνιστούν επέμβαση με άμεσο αποτέλεσμα, τόσο για την ζωή και την ελευθερία, όσο και για την περιουσία των προσώπων.

Η διαφορά, όμως, έγκειται στο ότι όταν πρόκειται για πρωτοβουλία ατομική, πρέπει να αφορά σε περίπτωση που να μπορεί να ελεγχθεί- έστω και εκ των υστέρων νομικά- και ο κίνδυνος να είναι σοβαρός, επείγων και άμεσος.

Κατά την άσκηση υλικής βίας ισχύει ο διπλός περιορισμός της αστυνομικής εξουσίας. Διότι, η βία πρέπει να ασκείται : i) μόνο με το είδος και τον τρόπο που ορίζει ο νόμος ρητά, ii) μόνο στις περιπτώσεις που ρητά ορίζει ο νόμος και στο μέτρο που δικαιολογείται ακριβώς ένεκα των συγκεκριμένων, κάθε φορά, γεγονότων.

Την τελική, όμως, οριοθέτηση σχετικά με τα υλικά μέσα και τη χρήση τους, τη δίνει η νομολογία του ΣτΕ ⁴⁰ λέγοντας ότι «τα αστυνομικά όργανα δεν μπορούν να ασκήσουν βίαια μέτρα κατά των πολιτών, παρά μόνο κατ' εξαίρεση και όπου ο νόμος επιτρέπει ή η αντίσταση κακοποιού ή άλλος κίνδυνος καθιστούν τούτα απολύτως αναγκαία». Με λίγα λόγια δηλ. συνοψίζει την αρχή της νομιμότητας και πιστοποιεί όσα θεωρητικά υποστηρίχθηκαν και πρωτύτερα.

Biv) ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ

Η αρχή της αναγκαιότητας, της αναλογικότητας και της επιείκειας είναι οι αρχές αυτές που οφείλει το αστυνομικό όργανο να τηρεί, για να διατελεί το έργο του ορθά και έγκαιρα και εντός των ορίων της αστυνομικής εξουσίας. Όταν κάτι τέτοιο δεν συντελείται ή ακόμα και αν συντελείται, για να διαπιστωθεί η ορθότητά του, γίνεται έλεγχος της αστυνομικής εξουσίας σε τριπλό

³⁹ Αναλυτικά για τη χρήση των όπλων στο ειδικό κεφάλαιο.

⁴⁰ ΣτΕ 343/1943

επίπεδο : α) πολιτικός ή κοινοβουλευτικός , β) διοικητικός ή εσωτερικός ,γ) δικαστικός .

Η αστυνομική δράση είναι νόμιμη μόνο όταν ενεργείται με τις εξής προϋποθέσεις : 1) όταν τηρούνται οι ρητές διατάξεις του «νόμου» με την ευρεία έννοια όλων των πηγών του δικαίου της δημόσιας τάξης ,2) όταν τηρούνται οι αρχές που πρέπει να την διέπουν, 3) όταν χρησιμοποιήσει μόνο τα μέτρα, τα οποία ρητά προβλέπει ο «νόμος», 4) όταν τηρείται η κλίμακα επιλογής των μέτρων σύμφωνα με τις διατάξεις του «νόμου» και το περιεχόμενο των αρχών.

Ο έλεγχος αυτός σαφέστατα αντιμετωπίζει προβλήματα πρακτικά και ουσιαστικά, τα οποία, όμως, πρέπει να ξεπερνιούνται για το καλό του Σώματος της Ελληνικής Αστυνομίας, αλλά κυρίως των πολιτών και της κοινωνίας στην οποία ανήκουν. Άλλωστε, με τον έλεγχο δεν διαπιστώνεται μόνο αν το όργανο επιτέλεσε ορθά το ρόλο του, αλλά επιπλέον τεκμαίρεται και η υπευθυνότητα του οργάνου ή το αξιόπιστο των πράξεων του. Όπως, χαρακτηριστικά αναφέρει και το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ, μαζί με το Κράτος : «ευθύνεται εις ολόκληρον και το υπαίτιο πρόσωπο», δηλ. όργανο⁴¹ . Ενώ, μια πολύ προς πρόσφατη άποψη του ΣτΕ, δηλώνει ότι το Δημόσιο «ευθύνεται πάντοτε» και όταν η παραβιασθείσα διάταξη κείται αποκλειστικώς χάριν του γενικού συμφέροντος⁴²».

Σε γενικές γραμμές, πρέπει να τονίσουμε ότι αυτό που έχει βαρύνουσα σημασία να θυμόμαστε είναι ότι η αστυνομική εξουσία δεν διακρίνεται από αυθαιρεσία. Το αστυνομικό όργανο, ελέγχεται σε μεγάλο βαθμό και συχνότητα, αφού τις περισσότερες φορές προτάσσεται το δημόσιο και γενικό συμφέρον, και σε ποιο βαθμό αυτό εξυπηρετείται. Με την έννοια αυτή, οι αστυνομικές ενέργειες διευκολύνονται, αλλά συνάμα και περιορίζονται, όπως συμβαίνει και με το ίδιο το όργανο που είναι φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, όπως θα διαπιστώσουμε αμέσως παρακάτω.

⁴¹ Χαρακτηριστική είναι η υπόθεση του αστυνομικού που πυροβόλησε πολίτη, ο οποίος τελικά απεβίωσε, κατά την εκτέλεση διατεταγμένης υπηρεσίας, (Πρωτ. Αθ. 9781/1952, ΕΕΝ,1952, 328).

⁴² ΣτΕ 2973/1990

(7)ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄: Ο ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΣ ΩΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΚΑΙΟΥ

Γi) ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

Ο αστυνομικός είναι ως άτομο υποκείμενο δικαίου, άρα έχει υποχρεώσεις, δικαιώματα και περιορισμούς. Τελεί, βέβαια, σε ειδική κυριαρχική σχέση με το κράτος και για το λόγο αυτό η θέση του είναι ιδιάζουσα και ξεχωριστή. Τόσο οι υποχρεώσεις και οι περιορισμοί, όσο και τα δικαιώματά του (-κυρίως αυτά-) στηρίζονται στο Σύνταγμα, στους νόμους και τις αποφάσεις της υπηρεσίας (οι οποίες στηρίζονται σε αυτούς). Είναι, δηλαδή, σαφέστατα και ρητά διατυπωμένες σε πολιτειακά κείμενα.

Γii) ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ⁴³

Το αστυνομικό προσωπικό με την κατάταξη του στην Ελληνική Αστυνομία υποβάλλεται σε υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του και τη φύση της αποστολής του.

Οι υποχρεώσεις μπορούν να διακριθούν σε θεμελιώδεις ή γενικές για όλους τους δημόσιους υπαλλήλους και σε ειδικές για τα όργανα της ΕΛ.ΑΣ⁴⁴. Ας εξετάσουμε κάθε κατηγορία ξεχωριστά.

Α) Στις θεμελιώδεις ή γενικές υποχρεώσεις υπάγονται: α) η υποχρέωση νομιμοφροσύνης (τήρηση του Συντάγματος και των νόμων και σεβασμός του δημοκρατικού πολιτεύματος), ως ειδικόί πολίτες, που είναι και της οποίας η έλλειψη συνιστά «πειθαρχικό παράπτωμα». Τα όρια της τίθενται στο ίδιο το Σύνταγμα σε 3 ομάδες διατάξεων, δηλ. στο άρθρο 120 §2 και 4, στα άρθρα 5 §1, 14 §1 και στο άρθρο 29, 4 §1 & 4 και στο άρθρο 25 §1⁴⁵. β) η υποχρέωση υπακοής, η οποία, βέβαια, υπόκειται σε πολλές συζητήσεις, που κυρίως αφορούν τα όρια της και τις

⁴³ Η αναφορά στις υποχρεώσεις των αστυνομικών θα είναι σύντομη και περιγραφική- αν και το αντικείμενο προσφέρεται για περισσότερη ανάπτυξη-με σκοπό να εστιάσουμε στα δικαιώματά τους, που αποτελούν και το κύριο αντικείμενο της εργασίας αυτής.

⁴⁴ Βλ. Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, ο.π., σελ.175 επ. και Γ. Καρακώστας Μιχ., Δίκαιο Αστυνομίας, Αθήνα [χ.ο.], 1987, σελ.108

⁴⁵ Αναλυτικότερα βλ. Α.Ι Τάχος, «Θεμελιώδεις υποχρεώσεις των δημοσίων υπαλλήλων», 1981, σελ.165

εξαιρέσεις της. Χαρακτηριστικά να σημειώσουμε ότι υπόκειται σε όρια γενικά, αλλά και ειδικά, με σκοπό να αποσαφηνίσει τι συνιστά ανυπακοή και παράβαση της αρχής. Για παράδειγμα, η διαταγή που αφορά την ενέργεια βασανιστηρίων και προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας δεν αίρει τον άδικο χαρακτήρα της πράξης ή αυτή που αφορά παράνομη κατακράτηση. Σε γενικές γραμμές πάντως, η έννοια της υπακοής είναι χαλαρότερη ή ηπιότερη σε σχέση με εκείνη των αστυνομικών των Ειδικών Δυνάμεων. γ) η υποχρέωση πολιτικής ουδετερότητας με την έννοια που ορίζει το άρθρο 5 §1 Σ. Δηλαδή, απαγορεύεται η οποιασδήποτε μορφής εκδήλωση υπέρ πολιτικών κομμάτων ή ακόμα η ανακήρυξη τους ως υποψήφιοι βουλευτές ή η εκλογή τους σε βουλευτική έδρα πριν την παραίτησή τους κ.α. δ) η υποχρέωση της τήρησης της αρχής της νομιμότητας, με βασικά στοιχεία την αμεροληψία και τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων των προσώπων ⁴⁶. ε) η υποχρέωση προστασίας του δημόσιου συμφέροντος με την έννοια της δημόσιας τάξης και ασφάλειας ⁴⁷. στ) η υποχρέωση, ως δημόσιων υπαλλήλων, καταγγελίας στον αρμόδιο εισαγγελέα αξιόποινων πράξεων κατά τις διατάξεις του άρθρου 37 §2 ΚΠΔ. ζ) η υποχρέωση συμπεριφοράς με βάση το τεκμήριο της αθωότητας. η) η υποχρέωση ορκοδοσίας ότι θα τηρεί πιστά όσα περιλαμβάνονται στο κείμενο του όρκου: i) όταν κατατάσσεται στο Σώμα, ii) όταν αποφοιτεί από τη Σχολή αξ/κων ή μετεκπαίδευσης, Ανθυπαστυνόμων, iii) όταν προάγεται στο βαθμό του υπαστυνόμου Β' με ειδικές διατάξεις.

Β) Στις ειδικές υποχρεώσεις υπάγονται : α) η υποχρέωση διαρκούς ετοιμότητας, είτε τα όργανα της ΕΛ.ΑΣ είναι εν υπηρεσία είτε όχι, για την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος, την περιφρούρηση του δημοκρατικού πολιτεύματος και της έννομης τάξης και την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών ⁴⁸. β) η υποχρέωση αποφυγής της κατάχρησης εξουσίας ⁴⁹. γ) η υποχρέωση του αστυνομικού προσωπικού να εκτίθεται σε κίνδυνο, διότι τελεί σε «διαρκή ετοιμότητα» για την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος και πάντα θεωρείται ότι είναι σε διατεταγμένη υπηρεσία, όταν καθίσταται αναγκαία η παρέμβαση του. δ) η υποχρέωση να φέρει στολή κατά το χρόνο εκτέλεσης των καθηκόντων του, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις ⁵⁰. ε) η υποχρέωση να ζητάει προηγούμενη έγκριση του αρχηγού της ΕΛ.ΑΣ, εφόσον θα τελέσει γάμο «με πρόσωπο αλλοδαπής υπηκοότητας» ⁵¹. στ) η υποχρέωση εχεμύθειας, της οποίας η παράβαση συνιστά πειθαρχικό αδίκημα. ζ) η υποχρέωση

⁴⁶ Άρθρο 2, 1 και 2,3, 2 και 5 Π.Δ. 538/1989

⁴⁷ Άρθρο 2, 5 Π.Δ. 538/1989

⁴⁸ Άρθρο 3 §2 Ν. 1481/1984

⁴⁹ Άρθρο 3,3 και 37 Π.Δ. 96/1986

⁵⁰ Άρθρο 34 §1 Ν.1481/1984 και άρθρο Π.Δ. 538/1989

⁵¹ Άρθρο 34 §3 Ν.1481/1984 και άρθρο 1§8 Ν.1590/1986

προσθήκοντας συμπεριφοράς, ιδίως προς τους πολίτες⁵². η) η υποχρέωση της συνδρομής με τις Αρχές και τους υπαλλήλους του «δημόσιου τομέα»⁵³. ι) η υποχρέωση στρατιωτικού χαιρετισμού ,κατά βάση, των κατά βαθμό ανωτέρων του ⁵⁴ ,προς τη σημαία, το ιερό ευαγγέλιο και τα πρόσωπα που ορίζονται από το σχετικό κανονισμό .Το αστυνομικό προσωπικό έχει στρατιωτική ιεραρχία και πειθαρχία .κ) η υποχρέωση εκτέλεσης των νόμιμων διαταγών των προϊστάμενων τους και η υπακοή στις εντολές της εκλεγμένης από το λαό κυβέρνησης (άρθρο 3 §2 Ν.1481/1984). λ)η υποχρέωση να εκπαιδεύονται στη χρήση όπλων, ειδικών μέσων και μηχανημάτων και να φέρουν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους σύγχρονο οπλισμό (άρθρο 3 §3 Ν.1481/1984). μ) η υποχρέωση να προσαγορεύουν τους ανωτέρους τους ή ορισμένα πρόσωπα ανάλογα με το βαθμό ή την ιδιότητά τους και σύμφωνα με όσα ορίζονται στον οικείο κανονισμό. ν) η υποχρεωτική παροχή εργασίας και πέραν του πενθημέρου την εβδομάδα, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, εφόσον οι υπηρεσιακές ανάγκες το επιβάλλουν κατά την κρίση των διοικητών των οικείων υπηρεσιών. Το προσωπικό μπορεί να διατίθεται σε υπηρεσία την Κυριακή, καθώς και σε άλλη ημέρα αργίας, οπότε όταν είναι δυνατή η τήρησή της (άρθρο 1 §3 ΠΔ 28/1986 Α-11). ξ) η υποχρέωση ενημέρωσης των αρμόδιων της υπηρεσίας του για τον τόπο και τον τρόπο ανεύρεσής του σε περίπτωση ανάγκης όταν απομακρύνεται από την έδρα της υπηρεσίας του. ο) η υποχρέωση προσέλευσης στην υπηρεσία του, όταν αντιληφθεί ότι υπάρχουν έκτακτα γεγονότα ή άλλα περιστατικά, που επιβάλλουν την παρουσία του. π) η υποχρέωση να λαβαίνει, με προσωπική του ευθύνη, γνώση της υπηρεσίας, που διατίθεται και να παρέχει συνδρομή στους αστυνομικούς συναδέλφους, όταν αυτή θεωρείται αναγκαία. ρ) η υποχρέωση να υπηρετούν στην Ελληνική Αστυνομία για ορισμένο χρονικό διάστημα, χωρίς δικαίωμα παραίτησης, όπως πχ. Οι αστυφύλακες οκτώ χρόνια από την κατάταξή τους και οι υπαστυνόμοι δέκα χρόνια από τότε που αποφοιτούν από τη Σχολή Αξιωματικών.

⁵² Άρθρο 1 §1 δ Π.Δ. 96/1986 και άρθρο 3, 30 Π.Δ. 96/1986

⁵³ Άρθρο 3,7 Π.Δ. 538/1989

⁵⁴ Άρθρο 8 Π.Δ. 538/1989 και άρθρο 3 §1 Ν.1481/1984

Γiii) ΓΕΝΙΚΑ ΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥΣ

Τα ο αστυνομικό προσωπικό της ΕΛ.ΑΣ υπόκειται σε περιορισμούς⁵⁵ των συνταγματικών του δικαιωμάτων, εφόσον έχει την ιδιότητα του δημοσίου «στρατιωτικού υπαλλήλου». Δηλαδή, είναι επιτρεπτοί λόγω της ηθελημένης σχέσης εξουσίασης προς το κράτος και ειδικότερα της «στρατιωτικής φύσης των αστυνομικών και του ειδικού καθεστώτος πειθαρχίας που τους διέπει». Όμως, οι περιορισμοί αυτοί δικαιολογούνται μόνο στο βαθμό που συνδέονται άμεσα με την αποστολή της ΕΛ.ΑΣ και δεν αναιρούν τα ατομικά δικαιώματα που κατοχυρώνει το Σύνταγμα⁵⁶.

Ειδικότερα αναφέρουμε⁵⁷:

α) κατά το Σύνταγμα⁵⁸ : «απαγορεύεται η απεργία με οποιαδήποτε μορφή και σε αυτούς που υπηρετούν στα Σώματα Ασφαλείας» και για το λόγο αυτό συνιστά πειθαρχικό⁵⁹ παράπτωμα, όταν ασκείται⁶⁰ αλλά και ποινικό αδίκημα για το αστυνομικό προσωπικό της ΕΛ.ΑΣ⁶¹.

β) περιορίζεται το δικαίωμα της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας με τη μορφή της σύναψης γάμου με πρόσωπο αλλοδαπής υπηκοότητας (όπου και προϋποτίθεται έγκριση).

γ) περιορίζεται, επίσης , η ελεύθερη έκφραση των στοχασμών για ζητήματα κυρίως πολιτικού ή κομματικού περιεχομένου, σε αντίθεση με κάποιο επιστημονικό ή πολιτιστικό περιεχόμενο. Βέβαια, έχει κριθεί ότι κάτι τέτοιο αντίκειται στο άρθρο 14 §1 του Συντάγματος όσο και στο άρθρο 10 της ΕΣΔΑ. Το ζήτημα αυτό κρίνεται, δεδομένου και του γεγονότος ότι στην ΕΛ.ΑΣ είναι πιο ελαστικά τα πράγματα αναφορικά με τις Ε.Δ. επί παραδείγματι

δ) περιορίζεται το δικαίωμα της ελεύθερης συμμετοχής στην οικονομική ζωή της χώρας, δηλ. η ατομική οικονομική ελευθερία⁶², με την έννοια ότι απαγορεύεται η άσκηση άλλου επαγγέλματος έξω από το Σώμα

⁵⁵ «Προσοχή απαιτείται στη διάκριση των εννοιών "οριοθέτηση" του περιεχομένου του συνταγματικού δικαιώματος, "περιορισμός" και "κατάχρηση". Οριοθέτηση (ή προσδιορισμός) των συνταγματικών δικαιωμάτων είναι ο με διατάξεις δικαίου πραγματοποιούμενος καθορισμός του γενικού τους περιεχομένου. Περιορισμός του θεμελιώδους δικαιώματος είναι κάθε συρρίκνωση του γενικού του περιεχομένου. Κατάχρηση δικαιώματος είναι η νομότυπη πλην όμως υπερβολική και για τούτο μη ανεκτή από την έννομη τάξη άσκηση δικαιώματος». Δημητρόπουλος Ανδρέας, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, τόμος iii, σελ.891-906.

⁵⁶ Σ.Ε. 1802/1986

⁵⁷ Βλ. Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, ο.π., σελ.186 επ.

⁵⁸ Άρθρο 23 §3 Σ.

⁵⁹ Άρθρο 34 Π.Δ. 22/1996, σχετικά με την πειθαρχική εξουσία στα αστυνομικά όργανα.

⁶⁰ Άρθρο 3,5 Π.Δ. 96/1986

⁶¹ Άρθρο 247 Π.Κ.

⁶² Άρθρο 5 §1 και §3 Σ.

Ασφαλείας και η κατ' επάγγελμα άσκηση εμπορίας ή τέχνης, τα οποία συνιστούν «πειθαρχικά παραπτώματα»⁶³.

(8)ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ: ΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΥΠΟΚΕΙΝΤΑΙ

Δi) ΓΕΝΙΚΑ

Ο αστυνομικός απολαύει ορισμένα δικαιώματα τόσο από το Σύνταγμα, όσο και από το νόμο. Μάλιστα, εξαιτίας της κυριαρχικής σχέσης που τον συνδέει με το κράτος και της υπηρεσιακής του κατάστασης, τα δικαιώματα αυτά άλλοτε περιορίζονται και άλλοτε-σπανιότερα- ισχυροποιούνται. Άλλωστε, τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα που το Σύνταγμα καθιερώνει, είναι αναφαίρετο δικαίωμα κάθε ανθρώπου να τα ασκεί, ως ευνομούμενος πολίτης και πολίτης μιας πολιτισμένης και δημοκρατικής κοινωνίας. Έτσι και ο αστυνομικός, φέρων το χαρακτηριστικό του κοινωνού μιας τέτοιας πολιτείας, δικαιούται ίση μεταχείριση έναντι των συμπολιτών του, ίσως, όμως, με κάποιους περιορισμούς. Τα δικαιώματα του είναι δημοσίου δικαίου και δεν εξαρτώνται από την ελεύθερη βούληση, ούτε του δικαιούχου, ούτε της υπηρεσίας, που υποχρεούται. Αυτά είναι τα εξής :

Δii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ

Το άρθρο 5 §2 Σ σαφέστατα προβλέπει την προστασία του δικαιώματος της ζωής, αναφέροντας ότι «όλοι όσοι βρίσκονται στην

⁶³ Άρθρο 3,7 Π.Δ. 96/1986 και άρθρο 5 Π.Δ. 538/1989

ελληνική επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής». Το δικαίωμα αυτό ισχύει ανεπιφύλακτα για όλους τους Έλληνες πολίτες, ανεξάρτητα από τα όποια χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα (φύλλο, γλώσσα, θρησκευτικές ή πολιτικές πεποιθήσεις), άρα και για τους αστυνομικούς. Ενώ συμπληρωματικά λειτουργώντας το άρθρο 7 §2 Σ επιτείνει την προστασία του πολίτη με την απαγόρευση των βασανιστηρίων, της σωματικής κάκωσης και της βλάβης της υγείας.

Το δικαίωμα αυτό, λοιπόν, αναμφισβήτητα αφορά και τους αστυνομικούς, οι οποίοι, όμως, απολαμβάνουν την προστασία που τους παρέχει το Σύνταγμα κατά τρόπο μάλλον αντιφατικό. Αυτό σημαίνει ότι τις περισσότερες φορές η διακινδύνευση της ζωής τους συνάδει άρρηκτα με τη φύση του επαγγέλματος τους. Επιδιώκοντας, δηλαδή την προστασία των πολιτών, την επικράτηση και τη διασφάλιση της ειρήνης και την πάταξη του εγκλήματος, θέτουν σε κίνδυνο τον ίδιο τους τον εαυτό, τη σωματική τους ακεραιότητα. Μάλιστα, είναι υποχρεωμένοι να προτάξουν το γενικό συμφέρον έναντι του προσωπικού, με αποτέλεσμα να οδηγούμαστε συχνά, ακόμα και σε ιδιαίτερα βλαβερές συνέπειες (τραυματισμό, αναπηρία ή ακόμα και θάνατο). Στο σημείο αυτό ας επιτραπεί να κρίνουμε ότι είναι συχνά άδικο να κατηγορείται γενικά και αυθαίρετα το σύνολο των αστυνομικών για αδιαφορία και υπέρβαση καθήκοντος, όταν δρουν έχοντας πλήρη επίγνωση ότι ανά πάσα στιγμή θέτουν σε κίνδυνο την ζωή τους.

Δiii) ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Η προσωπική ελευθερία είναι μια έννοια, την οποία θα εξετάσουμε σε στενότερο πλαίσιο, σε ότι αφορά, δηλαδή, την επαγγελματική της σχέση με τους αστυνομικούς. Συγκεκριμένα, οι μεταθέσεις, οι αναγκαστικές μετακινήσεις και οι περιορισμοί στη μετακίνηση τους, ακόμα και εκτός ωραρίου στο οποίο βρίσκονται εν υπηρεσία, είναι στοιχεία, τα οποία επιβάλλονται από τις ανάγκες και το σκοπό της υπηρεσίας⁶⁴. Παρ' όλα αυτά οφείλουμε να παραδεχτούμε ότι συνιστούν έκδηλο περιορισμό της προσωπικής ελευθερίας των αστυνομικών οργάνων με την έννοια που περιγράψαμε ανωτέρω.

Σχετικούς περιορισμούς, όμως, θα λέγαμε ότι δέχεται και το δικαίωμα της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας (άρθρο 5 §1 Σ), σε μικρότερο ίσως βαθμό. Δηλαδή, ο αστυνομικός υποχρεούται να έχει

⁶⁴ Αναλυτικότερα για το θέμα αυτό βλ. Αλιβιζάτος Κ. Νίκος, «Η συνταγματική θέση των ενόπλων δυνάμεων».

σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής του- είτε βρίσκεται σε υπηρεσία, είτε όχι- συμπεριφορά υποδειγματική και ανάλογη του αξιώματος του. Μάλιστα, αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα μια απρεπής του εμφάνιση ή ακόμα η χρήση ναρκωτικών, οιοπνευματωδών ουσιών και ο ακόλαστος βίος. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα από τη νομολογία, όπου αναφέρεται η περίπτωση του αστυφύλακα, που δρούσε υπό το κράτος μέθης αν και ήταν εκτός υπηρεσίας⁶⁵. Επίσης, οι παρεμβάσεις της υπηρεσίας μπορούν να παρουσιαστούν και σε ειδικότερα και πιο προσωπικά ζητήματα, όπως είναι το δικαίωμα της σύναψης γάμου. Αυτό σημαίνει ότι σε μερικές περιπτώσεις απαιτείται άδεια-καλύτερα έγκριση- από την υπηρεσία, εάν το πρόσωπο που θα επιλέξει το αστυνομικό όργανο για τη δημιουργία οικογένειας είναι αλλοδαπής υπηκοότητας, Το σχετικό ζήτημα συνιστά περιορισμό-τον οποίο προαναφέραμε και στο σχετικό κεφάλαιο-αλλά εδώ καταφαίνεται αρτιότερα η άμεση σύνδεση του με το δικαίωμα που το ίδιο το Σύνταγμα του παρέχει.

Διευρύνοντας το ζήτημα, να σημειώσουμε ότι στο παρελθόν υπήρχε γενικά περιορισμός ως προς την άδεια του γάμου. Όμως, πολύ ορθά κρίθηκε από το ΣτΕ ότι η προσωπική ζωή του υπηρετούντος στις ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφαλείας δεν δύναται να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο ασκεί τα καθήκοντά του, ούτε την έκταση εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του⁶⁶.

Τέλος, να σημειώσουμε επιπλέον ένα στοιχείο που συνιστά προσβολή της ανθρώπινης αξίας και ειδικότερα της προσωπικότητας των αστυνομικών, Πρόκειται για τις δοκιμασίες που υφίστανται, για τις στερήσεις και για τις διαπομπεύσεις. Τα στοιχεία αυτά προσβάλλουν κατάφωρα, αλλά και αναιρούν αναμφισβήτητα την προστασία της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας που το Σύνταγμα, αλλά και το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ παρέχει και σε καμία περίπτωση δεν θα έπρεπε να επικαλούνται από τις στρατιωτικές και τις αστυνομικές δυνάμεις.

⁶⁵ Διοικητ. Εφετ. 1301/1991

⁶⁶ ΣτΕ 3634/1978 (Ολομ.), το Σ. 1979, σελ.113, υπόθεση γάμου αξιωματικού- ΣτΕ 395/1978 (Ολομ.), το Σ. 1978, σελ.176, υπόθεση άδεια γάμου οργάνων των σωμάτων ασφαλείας.

Δiv) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ & Ο ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΑΣΜΩΝ

Το άρθρο 14 §1 Σ ορίζει ότι «καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του κράτους». Το αστυνομικό προσωπικό δικαιούται να εκφράζεται ελεύθερα πάνω σε επιστημονικού, πολιτιστικού ή λογοτεχνικού περιεχομένου, χωρίς αναφορές σε κομματικά ή υπηρεσιακά ζητήματα.

Τόσο το ΠΔ 96/1986 (άρθρο 3,33), όσο και το άρθρο 179 των υπηρετούντων στα σώματα ασφαλείας. Συγκεκριμένα, το μεν πρώτο ορίζει συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα η δημοσίευση άρθρων δια του τύπου ή κατ' άλλο τρόπο παρά τις διατάξεις των κανονισμών και των διαταγών της υπηρεσίας. Ενώ, το δε δεύτερο απαγορεύει τη δημοσίευση πληροφοριών αντλούμενων από την υπηρεσία, χωρίς την άδεια του αρχηγού. Στην πραγματικότητα, βέβαια, αυτός ο δεύτερος περιορισμός στοχεύει στην προστασία της εσωτερικής ασφάλειας και την αποφυγή διάρρευσης πληροφοριών που δύνανται να επηρεάσουν το έργο της αστυνομίας.

Ο περιορισμός αυτός της ελεύθερης έκφρασης των στοχασμών, σε συνδυασμό με μια σειρά άλλων άρθρων, μπορεί να καταλήξει σε μια σειρά περιορισμών, όπως παραθέτουμε παρακάτω:

α) περιορισμό στην πολιτική ζωή της χώρας⁶⁷, εφόσον ορίζεται ότι «απαγορεύονται απολύτως οι οποιασδήποτε μορφής εκδηλώσεις υπέρ ή κατά πολιτικού κόμματος⁶⁸ ... σε όσους υπηρετούν ...στα Σώματα Ασφαλείας...⁶⁹».

β) περιορισμό του δικαιώματος του «εκλέγεσθαι», διότι «οι υπηρετούντες...και στα Σώματα Ασφαλείας δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε να εκλεγούν βουλευτές, αν δεν

⁶⁷ Άρθρο 29 Σ.

⁶⁸ Πάντως έχει κριθεί ότι αντίκειται στο άρθρο 14 §1 Σ. και στο άρθρο 10 της ΕΣΔΑ, η διάταξη του κανονισμού πειθαρχίας της Ελληνικής Αεροπορίας, βάση της οποίας απαγορεύεται στους στρατιωτικούς «να προβαίνουν σε δημόσιες δηλώσεις προς το Τύπο ή να δημοσιεύουν οτιδήποτε σε αυτόν χωρίς την άδεια του Υπουργού Εθνικής Άμυνας, εξαιρουμένων των δημοσιευμάτων στο στρατιωτικό Τύπο» (άρθρο 7 §1 εδ.β Π.Δ. 178/1977), διότι το δικαίωμα της ελεύθερης εκδήλωσης της σκέψης και της γνώσης, ως βασικό για την έννοια της δημοκρατίας, αφορά και όσους τελούν σε ηθελημένη σχέση εξουσίας προς το κράτος και συνεπώς και τους στρατιωτικούς υπαλλήλους(ΣτΕ 182/1286)

⁶⁹ Άρθρο 3,4 Π.Δ. 96/1986 και άρθρο 4 Π.Δ. 583/1989

παραιτηθούν πριν από την ανακήρυξή τους ως υποψηφίων. Η παραίτηση συντελείται με μόνη τη γραπτή υποβολή της⁷⁰».

Με λίγα λόγια δηλαδή, περιορίζονται βασικά δικαιώματα του ατόμου- που όμως στην πραγματικότητα είναι αναγκαία για την σωστή άσκηση του λειτουργήματος τους- με κορυφαία υποχρέωση την πολιτική τους ουδετερότητα. Όλα αυτά, φυσικά, τελικά συντελούν στον περιορισμό της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, δηλ. το ένα πηγάζει από το άλλο και, επομένως, βρίσκονται σε πλήρη συσχετισμό και συνάφεια.

Δν) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ & ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ «ΣΥΝΕΡΧΕΣΘΑΙ» & ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΖΕΣΘΑΙ» & ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΟΥΣ

Ένα συναφές με το προαναφερθέν δικαίωμα-τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την πολιτική ουδετερότητα- είναι το δικαίωμα, που εξασφαλίζεται στο άρθρο 11 Σ⁷¹. Όμως το δικαίωμα αυτό⁷² υφίσταται σχετικούς περιορισμούς στην παρ.3 του άρθρου 29 Σ, όπου δηλώνεται ρητά το εξής: «απαγορεύονται απολύτως οι οποιασδήποτε μορφής εκδηλώσεις ...ως μέτοχο». Μάλιστα, χαρακτηριστικό είναι ότι μετά την αναθεώρηση του άρθρου 29, πλέον γίνεται σαφής διαχωρισμός μεταξύ των εργαζομένων στα Σώματα Ασφαλείας και των δημοσίων υπαλλήλων γενικά. Οι δεύτεροι, δηλαδή, δεσμεύονται μόνο κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και ,επομένως, μετά από την τέλεση αυτών, δεν περιορίζονται πλέον ως προς την άσκηση του δικαιώματος τους.

Αντίθετα, οι υπηρετούντες στα Σώματα Ασφαλείας και τις Ένοπλες Δυνάμεις (καθώς και οι δικαστικοί) υπόκεινται σε πολύ αυστηρότερους περιορισμούς και ,άρα, δεν τους επιτρέπονται οι κομματικές συναθροίσεις, από τη στιγμή που αποτελούν εκδήλωση υπέρ κάποιου πολιτικού κόμματος. Εξάλλου, η πολιτική ουδετερότητα, είναι στοιχείο απαραίτητο και επιβεβλημένο στους κόλπους της αστυνομίας και διασφαλίζεται με κάθε δυνατό τρόπο, όταν αυτό είναι εφικτό. Έτσι, λοιπόν, και το αναθεωρημένο Σύνταγμα εξασφάλισε την αποστασιοποίηση των αστυνομικών από τις κομματικές και εν γένει πολιτικές συναθροίσεις και τελικά από τη συλλογική δράση πολιτικού χαρακτήρα.

⁷⁰ Άρθρο 56 §1 εδ.α, β Σ.

⁷¹ Βλ. αναλυτικά Τσίρης Παναγιώτης, Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος της συνάθροισης. Συμβολή του άρθρου 11 Σ. Αθήνα 1988 σελ.112

⁷² Άρθρο 11 Σ. «Οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα να συνέρχονται ήσυχα και χωρίς όπλα. Μόνο στις δημόσιες...όπως ο νόμος ορίζει».

Μια άλλη έκφανση συλλογικής δράσης, είναι το δικαίωμα του «συνέρχεσθαι». Σχετικά με αυτό να σημειωθεί ότι⁷³ :α) επιτρέπεται ο αστυνομικός να συνέρχεται και να μετέχει ελεύθερα σε συλλόγους, σωματεία κλπ μη κερδοσκοπικά (πχ. αθλητικά ,επιστημονικά, πολιτιστικά), β) επίσης να συνέρχεται και να ιδρύει δικά του επαγγελματικά σωματεία και να μετέχει κιόλας σε αυτά ⁷⁴, γ) απαγορεύεται να ιδρύει ή να συμμετέχει σε συνεταιρισμούς κερδοσκοπικούς και ⁷⁵ δ) να ιδρύει ή να συμμετέχει σε ενώσεις κλπ που επιδιώκουν πολιτικούς σκοπούς και ε) απαγορεύεται στα επαγγελματικά σωματεία του αστυνομικού προσωπικού ή σε μεμονωμένα μέλη του, η προσχώρηση ή η συνένωση με άλλα επαγγελματικά σωματεία δημόσιων, πολιτικών υπαλλήλων ή ιδιωτών.

Τέλος, ειδικότερα ως προς το δικαίωμα εγγραφής και συμμετοχής σε συλλόγους⁷⁶, το αστυνομικό προσωπικό δικαιούται να εγγραφεί και να συμμετέχει στα όργανα της διοίκησης σε συλλόγους ή αδελφότητες που έχουν σκοπό πολιτιστικό ή ψυχαγωγικό ή σε συλλόγους ή εταιρείες γραμμάτων, τέχνης ή επιστήμης ή συλλόγους γονέων και κηδεμόνων όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης ή σε εκκλησιαστικά συμβούλια και ενοριακές επιτροπές, κυνηγετικούς συλλόγους και αθλητικούς ερασιτεχνικούς συλλόγους.

Δνι) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ «ΑΝΑΦΕΡΕΣΘΑΙ»

Το δικαίωμα του «αναφέρεσθαι»⁷⁷ των αστυνομικών έχει σχέση με το γεγονός⁷⁸ ότι δεν παρέχεται σε αυτούς το ένδικο βοήθημα της προσφυγής ενώπιον του ΣτΕ, βάσει του ειδικού νόμου⁷⁹. Ενώ, σε ειδική ρύθμιση προβλέπεται για τους στρατιωτικούς .

⁷³ Βλ. Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, ο.π., σελ.27 επ.

⁷⁴ Κατά ακολουθία είναι αντισυνταγματικές και οι διατάξεις του άρθρου 139 §1 το Οργ. ΑΠ

⁷⁵ Πρβλ. άρθρο 3,7 Π.Δ. 96/1986

⁷⁶ Βλ. Γ. Καρακώστας Μιχ., Δίκαιο Αστυνομίας, Αθήνα [χ.ο.], 1987 σελ.105

⁷⁷ Άρθρο 10 Σ.

⁷⁸ Βλ. ΑΠ 1109/1985 (τ μ Στ'), τοΣ, 1986, σελ.476 επ. Βενιζέλος Ευάγγελος- Χρυσογόνος Κώστας, Πρακτικά θέματα συνταγματικού δικαίου και συνταγματικών ελευθεριών, εκδ. Αντ. Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή 1993, σελ.138-141.

⁷⁹ Άρθρο 103 §4 Σ. και άρθρο 41-43 Π.Δ. 18/1989

Δvii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ & ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ & ΛΑΤΡΕΙΑΣ

Τα άρθρο 13 Σ ορίζει το απαραβίαστο της θρησκευτικής ελευθερίας και την έλλειψη διακρίσεων, λόγω θρησκευτικών πεποιθήσεων⁸⁰. Έχει, άλλωστε, κριθεί και από την ΕΣΔΑ⁸¹ ότι ο αποκλεισμός υποψηφίων μονίμων στρατιωτικών, επειδή ανήκουν σε αιρέσεις, είναι αντισυνταγματικός. Άλλωστε, η πίστη ή η αποχή από ορισμένη θρησκεία δεν επιτρέπεται να ορίζεται ως προσόν ή αποτρεπτικό στοιχείο, αφού καμία σχέση δεν έχει με την υπηρεσία και την άσκηση των καθηκόντων του αστυνομικού⁸². Επίσης, το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που εξαναγκασθεί ο στρατιωτικός υπάλληλος να συμμετέχει σε θρησκευτική τελετή ή προσευχή και γενικά να συμμετέχει ενεργά σε μια θρησκεία- συνήθως την επίσημη θρησκεία του κράτους (άρθρο 31 Σ)-αφού και πάλι κάτι τέτοιο είναι έξω από τα άμεσα καθήκοντά του. Σχετική απόφαση υπάρχει στη νομολογία⁸³.

Δviii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΜΟΝΙΜΟΤΗΤΑΣ

Το δικαίωμα μονιμότητας εξασφαλίζεται στο αστυνομικό προσωπικό βάσει του κοινού νόμου και όχι βάσει του Συντάγματος, όπως συμβαίνει για τους πολιτικούς δημόσιους υπαλλήλους.

Δix) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΚΑΤΟΧΗΣ ΟΠΛΩΝ, ΟΠΛΟΦΟΡΙΑΣ & ΟΠΛΟΧΡΗΣΙΑΣ

Στο αστυνομικό προσωπικό αναγνωρίζεται το δικαίωμα κατοχής όπλων, οπλοφορίας και οπλοχρησίας χωρίς την ειδική άδεια που προβλέπει ο νόμος για τους ιδιώτες⁸⁴.

⁸⁰ Βλ. και Διοικητ. Εφετ. Αθ. 2088/1988, Διδικ., 1989, 834

⁸¹ Άρθρο 8 ΕΣΔΑ

⁸² ΣτΕ 409/1977 (Ολομ.) τοΣ 1977, σελ.475, Υποψήφιος χωροφύλακας. Θρησκευτική ελευθερία Χωροφυλακή-θεσμική εφαρμογή.

⁸³ ΑΠ 653/1977, Ποιν. Χρ. 1977, σελ.20, Υπόθεση στρατευμένου μάρτυρα του Ιεχωβά.

⁸⁴ Άρθρο 5,6,9 Ν. 495/1976.

Δx) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Η ατομική οικονομική ελευθερία⁸⁵ των αστυνομικών δεν είναι απεριορίστη. Αντιθέτως, απαγορεύεται «η άσκηση άλλου επαγγέλματος και η κατ' επάγγελμα άσκηση εμπορίας ή τέχνης», με άλλα λόγια τίθεται σε περιορισμούς⁸⁶.

Υπάρχει, όμως, μια εξαίρεση, η οποία ισχύει για τους στρατιωτικούς των ΕΔ (ειδικών δυνάμεων) και, άρα, θα πρέπει να δεχτούμε ότι αφορά αναλογικά και τους «στρατιωτικούς» της ΕΛ.ΑΣ⁸⁷. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης του ιατρικού επαγγέλματος και η παροχή εργασίας σε ιδιώτες από τους μουσικούς μετά από σχετική έγκριση⁸⁸.

Άλλωστε και για τους υγειονομικούς αξιωματικούς και τους οδοντιάτρους της Αστυνομίας Πόλεων είχε προβλεφθεί ότι μπορούν να ασκούν το επάγγελμα τους κατά το χρόνο που βρίσκονται εκτός υπηρεσίας⁸⁹.

Δxi) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΑΠΟΔΟΧΩΝ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ

Αποδοχές είναι οι χρηματικές παροχές, που χορηγούνται κατά τακτά χρονικά διαστήματα, στο προσωπικό για την προσφερόμενη υπηρεσία και χάρη της αξιοπρεπούς διαβίωσής του ως οργάνου της πολιτείας. Με τη στενότερη έννοια, αποδοχές είναι τα χρηματικά ποσά που εισπράττουν οι δικαιούχοι από το Δημόσιο Ταμείο. Σύμφωνα με την υπ' αριθμόν 875/1980 γνωμοδότηση του νομικού συμβουλίου του κράτους «παν ό,τι παρέχεται παγίως στον υπάλληλο και μετά πεποιθήσεως προσδοκάται από αυτόν θεωρείται ότι είναι αποδοχές».

Αυτές διακρίνονται σε :α) τακτικές, που είναι ο βασικός μισθός, χρονοεπίδομα, επιδόματα στολής, αναπηρίας, ειδικών συνθηκών εργασίας, ειδικών συνθηκών ΜΑΤ/ΤΕΘ, τροφοδοσίας δοκίμων αστυφυλάκων, τροφής σε χρήμα δοκίμων αστυφυλάκων, οικογενειακών βαρών, εξομάλυνσης, ευδόκιμης παραμονής, ανθυγιεινής και επικίνδυνης

⁸⁵ Άρθρο 5 §1 και 3 Σ.

⁸⁶ Άρθρο 3,7 Π.Δ. 96/1986 και άρθρο 5 Π.Δ. 538/1989

⁸⁷ Βλ. Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, ο.π., σελ.188 επ.

⁸⁸ Άρθρο 25 §4 ΓΚΥΣ.

⁸⁹ Άρθρο 7 §5 Ν. 4501/1966

εργασίας, ειδικής απασχόλησης (τυπογράφων) και ειδική αποζημίωση για εργασία πέρα του πενθημέρου, καθώς και η ΑΤΑ, β) περιοδικές, που είναι το επίδομα γιορτών Χριστουγέννων και Πάσχα, επιδόματα άδειας, λουτροθεραπείας, εκλογικό. Γ) λοιπές παροχές, που είναι οι αποδοχές τριμήνου, αποδοχές μηνός ή διμήνου, αποζημιώσεις άρθρων 44 και 49 Α.Ν. 1854/1951 και αποζημιώσεις του άρθρου 91 Ν.Δ. 3365/1955.

Οι αποδοχές του αστυνομικού προσωπικού καθορίζονται από το νόμο για το μισθολόγιο των στρατιωτών με μισθολογική κατά βαθμούς αντιστοιχία προς τους στρατιωτικούς του στρατού της ξηράς⁹⁰.

Δxii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΟΔΟΠΟΡΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ & ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ

Το αστυνομικό προσωπικό όταν μετατίθεται ή εκτελεί υπηρεσία εκτός έδρας δικαιούται οδοιπορικά έξοδα και τις συναφείς αποζημιώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 37 §1 του Ν 1481/1984 σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στο Ν. 617/1977.

Δxiii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΟΣΗΛΕΙΑΣ

Το δικαίωμα υγειονομικής περίθαλψης συνίσταται στην : α) ιατρική και οδοντιατρική περίθαλψη του αστυνομικού προσωπικού από τους υγειονομικούς αξιωματικούς του Σώματος και, όταν δεν υπάρχουν από τους υγειονομικούς αξιωματικούς των Ενόπλων Δυνάμεων ή από ιατρούς δημόσιους υπαλλήλους ή ιδιώτες. β) νοσοκομειακή και φαρμακευτική περίθαλψη του αστυνομικού προσωπικού, που είναι εν ενεργεία ή έχει συνταξιοδοτηθεί, καθώς και των μελών της οικογένειάς του. Νοσηλεύεται κατά προτίμηση στα στρατιωτικά νοσοκομεία της χώρας⁹¹.

Δxiv) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΛΗΨΗΣ ΑΔΕΙΩΝ

Οι άδειες του αστυνομικού προσωπικού ρυθμίζονται από το ΠΔ 27/1986 (Α-11). Με αυτό ρυθμίζονται τα είδη των αδειών, ο προγραμματισμός, η αναστολή, ο περιορισμός, η ανάκλησή τους, οι αρμόδιοι για τη χορήγηση και παράταση, οι υποχρεώσεις των αδειούχων, η απώλεια του δικαιώματος για λήψη κανονικής και βραχείας άδειας, καθώς και άλλες λεπτομέρειες.

⁹⁰ Άρθρο 36 §1 Ν. 1481/1984

⁹¹ Βλ. σχετικά Ν. 1481/1984 άρθρο 38 και Π.Δ. 584/1985 (Α-204).

Σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις, το αστυνομικό προσωπικό δικαιούται τις εξής άδειες: α) κανονική, 30 ημέρες το χρόνο με πλήρεις αποδοχές. Β) κανονική με μειωμένες αποδοχές μέχρι 30 ημέρες το χρόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και κατά την κρίση του αρμόδιου για έγκριση χορήγησης των κανονικών αδειών.

γ) βραχείας διάρκειας 7 ημερών κάθε χρόνο με πλήρεις αποδοχές
δ) αναρρωτική, που χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις⁹² του ΠΔ 584/1985 (Α-204) «οργάνωση και λειτουργία υγειονομικής υπηρεσίας της Ελληνικής Αστυνομίας». ε) εκπαιδευτική για την ημεδαπή και αλλοδαπή, σύμφωνα με τις διατάξεις που αναφέρονται στις ειδικές εκπαιδεύσεις του αστυνομικού προσωπικού, εκτός της Αστυνομικής Ακαδημίας. στ) άδεια μακράς διάρκειας για την αλλοδαπή μέχρι 6 μήνες, χωρίς αποδοχές επιπλέον και μετά την εξάντληση της κανονικής, βραχείας και κανονικής με μειωμένες αποδοχές, για σοβαρούς ιδιωτικούς λόγους. Η άδεια αυτή εγκρίνεται από τον Αρχηγό του Σώματος και ο χρόνος που διανύθηκε δεν υπολογίζεται για τις βαθμολογικές και μισθολογικές προαγωγές και προσαυξήσεις του προσωπικού. ζ) σχολική και μετασχολική των δοκίμων των Σχολών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον κανονισμό εκπαίδευσης. η) ειδική άδεια εξετάσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του Ν. 1346/1983(Α-216), του Π.Δ. 561/80(Α-153) και τις ισχύουσες κάθε φορά σχετικές διατάξεις. θ) κύησης και λοχείας γυναικών αστυνομικών, σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις για τις γυναίκες δημόσιους υπαλλήλους του υπαλληλικού κώδικα και του νόμου για την προστασία της μητρότητας⁹³. ι) ολιγόωρη μέχρι 3 ώρες, κατά το χρόνο που το αστυνομικό προσωπικό εκτελεί υπηρεσία για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών του, κατά την κρίση του διοικητή ή προϊσταμένου της υπηρεσίας.

Η εκτός χρόνου προγραμματισμού κανονική άδεια, η κανονική με μειωμένες αποδοχές, η βραχεία, η εκπαιδευτική για την ημεδαπή ή αλλοδαπή, η μακράς διάρκειας για την αλλοδαπή και η ειδική άδεια εξετάσεων, χορηγούνται με έγγραφη αίτηση του ενδιαφερόμενου.

Στις κανονικές, βραχείες και αναρρωτικές άδειες χορηγούνται ημέρες πορείας που καθορίζονται 4 ημέρες για οποιοδήποτε τόπο ή τόπους διάνυσης στην ημεδαπή και 6 ημέρες για οποιαδήποτε χώρα ή χώρες διάνυσης στην αλλοδαπή.

Οι αδειούχοι εφοδιάζονται από την υπηρεσία που χορηγεί την άδεια με σχετικό φύλλο άδειας, το οποίο θεωρείται για την αναχώρηση από την υπηρεσία χορήγησης και μετά την επάνοδο παραδίδεται στον αξιωματικό υπηρεσίας για τη θεώρηση και προώθησή του στο αρμόδιο γραφείο. Οι αδειούχοι οφείλουν να επανέρχονται έγκαιρα στην υπηρεσία

⁹² Άρθρα 50,51 επομ. και 60,61 Π.Δ. 584/1985 (Α-204)

⁹³ Π.Δ. 611/1977 Α-198 και Ν. 1302/1982 Α-133

τους, την οποία ενημερώνουν μέχρι την 24^η ώρα της ημερομηνίας λήξης της άδειας τους. Οι μη επανερχόμενοι έγκαιρα υπόκεινται σε πειθαρχικό έλεγχο και για βραδύτητα μεγαλύτερη από 24 ώρες υπόκεινται επιπλέον και σε κράτηση των αποδοχών των αντίστοιχων ημερών απουσίας, σύμφωνα με το άρθρο 36 §2 εδ α' του Ν. 1481/1984. Δεν θεωρείται υπέρβαση άδειας η βραδύτητα που προέρχεται από ανώτερη βία. Στην περίπτωση αυτή, ο αδειούχος παρουσιάζεται στην τοπική υπηρεσία του Σώματος από την οποία διατίθεται σε υπηρεσία μέχρι να αρθεί το κώλυμα, η οποία και πιστοποιεί τους λόγους ανώτερης βίας.

ΔΧΥ) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ & ΛΗΨΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ (ΘΑΝΟΝΤΕΣ ΣΕ ΔΙΑΤΕΤΑΓΜΕΝΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ & ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ –ΜΗ ΔΙΚΑΙΟΥΜΕΝΟΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ –ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΒΟΗΘΗΜΑΤΟΣ Η' ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ

Το αστυνομικό προσωπικό, ύστερα από τη συμπλήρωση ορισμένου χρόνου στην υπηρεσία ή και για άλλους, όπως υγείας, ασθένειας κλπ. και σύμφωνα με τις προϋποθέσεις των συνταξιοδοτικών νόμων, αποκτά το δικαίωμα μηνιαίας σύνταξης.

Η σχετική συνταξιοδοτική πράξη γίνεται από το οικείο τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Δικαστική κρίση, μπορεί να γίνει, ύστερα από προσφυγή στην Ολομέλεια Ελεγκτικού Συνεδρίου, γιατί τα πολιτικά δικαστήρια δεν έχουν δικαιοδοσία για συνταξιοδοτικές υποθέσεις.

Προϋποθέσεις δικαιώματος σύνταξης⁹⁴ είναι οι εξής :

- α) με παραίτηση, εφόσον ο ενδιαφερόμενος έχει 24 χρόνια, 6 μήνες και 1 ημέρα συντάξιμη υπηρεσία, από την οποία 15ετή στην Αστυνομία και στο Στρατό και την υπόλοιπη από Δημόσια Υπηρεσία ή από προϋπηρεσία που αναγνωρίζεται συντάξιμη από το Δημόσιο.
- β) με ακούσια αποστρατεία (απόταξη κλπ), εφόσον ο ενδιαφερόμενος έχει 15ετή συντάξιμη υπηρεσία, από την οποία 10ετή στην Αστυνομία και στο Στρατό.
- γ) με αποστρατεία για λόγους υγείας, εφόσον ο ενδιαφερόμενος έχει 10ετή συντάξιμη υπηρεσία, στην οποία υπολογίζεται και η μάχιμη υπηρεσία του ΝΔ142/1974.
- δ) με αποστρατεία για λόγους υγείας, ανεξάρτητα από το συντάξιμο χρόνο, εφόσον η βλάβη της υγείας προήλθε καταφανώς και χωρίς αμφισβήτηση, κατά την εκτέλεση διατεταγμένης υπηρεσίας και ένεκα

⁹⁴ Άρθρο 26 Π.Α.1041/1979

αυτής. Τα 35/35 χρόνια υπηρεσίας προσμετρούνται σαν πλασματικά συντάξιμα μόνο από τους Ανθυπαστυνόμους και κατώτερους Αστυνομικούς, που εξέρχονται της⁹⁵ Υπηρεσίας μετά τη συμπλήρωση 20 χρόνων συντάξιμης Υπηρεσίας. Για τους δολοφονηθέντες σε διατεταγμένη υπηρεσία, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ή λόγω της αστυνομικής ιδιότητας, η σύνταξη υπολογίζεται στο βαθμό που αντιστοιχούν οι λαμβανόμενες αποδοχές κατά το χρόνο του θανάτου και είναι ισοδύναμη με 35ετή πραγματικής υπηρεσίας και προσαυξάνεται κατά τέσσερις μισθολογικές προαγωγές για τους Ανθυπαστυνόμους και κατώτερους, τρεις για τους κατώτερους Αξιωματικούς, δύο για τους ανώτερους Αξιωματικούς και ένα για τους ανώτατους, στο βαθμό που έφεραν κατά το χρόνο του θανάτου τους από της συμπλήρωσης, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, του απαιτούμενου χρόνου για μισθολογική προαγωγή.

Από την άλλη πλευρά, αυτοί που δεν δικαιούνται σύνταξης⁹⁶, είναι οι έξης: α) οι απολυόμενοι για λόγους υγείας ή θανάτου και μη δικαιούμενοι σύνταξης, αλλά βοηθήματος οι ίδιοι ή οι κληρονόμοι τους, το οποίο ανέρχεται σε ποσό τόσων μηνιαίων αποδοχών, όσα τα χρόνια υπηρεσίας τους στην Αστυνομία, χωρίς να δικαιούνται τρίμηνες αποδοχές. β) οι απολυόμενοι Αστυνομικοί με αίτηση τους, όταν έχουν υπερδωδεκαετή πραγματική υπηρεσία, οι οποίοι δικαιούνται εφάπαξ χρηματικής αποζημίωσης, η οποία ανέρχεται σε ποσό τόσων μηνιαίων μισθών, όσα και τα χρόνια υπηρεσίας τους στην Αστυνομία, εκτός ποινικής καταδίκης ή απόταξης εξαιτίας καταδίκης, καθώς και στις περιπτώσεις που χάνεται το δικαίωμα σύνταξης, δηλ. : αποχή αδικαιολόγητη από τα καθήκοντά τους, καταδίκη για κλοπή, για παραβάσεις εκρηκτικών υλών και για υπεξαίρεση, απάτη, ιδιοποίηση, πλαστογραφία, απιστία ή παραποίηση, εφόσον στρέφονται κατά του Δημοσίου.

Δχvi) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ & ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΔΩΣΙΔΙΚΙΑΣ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΑ ΠΟΙΝΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ

Σχετικά με την δικαστική προστασία των αστυνομικών, έχουμε να παρατηρήσουμε ότι απολαμβάνουν ειδική δωσιδικία, δηλ. ειδική δικαστική προστασία. Τα ποινικά αδικήματα που διαπράττονται από αυτούς εκδικάζονται από τα κοινά ποινικά δικαστήρια κατά τις διατάξεις

⁹⁵ Άρθρα 26 και 51 Π.Δ. 1041/1979 σε συνδυασμό με άρθρο 21 Ν. 1202/1981

⁹⁶ Άρθρα 44,49 Π.Δ. 1041/1979 και άρθρο 39 Ν.1481/1984

του Κ.Π.Δ, αλλά με εξαίρεση τους αξιωματικούς της ΕΛ.ΑΣ, οι οποίοι κατά τα άρθρα 111 και 112 Κ.Π.Δ, έχουν την ειδική δωσιδικία και αφορά αποκλειστικά αυτούς⁹⁷, δηλ. ορισμένα ποινικά αδικήματα από αυτούς εκδικάζονται από το δικαστήριο εφετών και το τριμελές δικαστήριο πλημμελειοδικών.

Ιδιαίτερη ποινική προστασία, ιδίως βάσει των διατάξεων για την απείθεια, την αντίσταση κατά της Αρχής και την περιύβριση Αρχής⁹⁸. Εξάλλου, είναι ουσιώδη τα δικαιώματα επανόρθωσης και απάντησης στον Τύπο λόγω ανακριβούς δημοσίευσης⁹⁹. Ιδιαίτερη δικαστική προστασία των αστυνομικών ισχύει, επίσης, και όσον αφορά την αστική ευθύνη απέναντι σε τρίτους και στο κράτος.

Δχvii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΗΘΙΚΗΣ & ΥΛΙΚΗΣ ΑΜΟΙΒΗΣ

Προβλέπεται η χορήγηση ηθικής ή υλικής αμοιβής προς το αστυνομικό προσωπικό «για εξαιρετη δραστηριότητα ή προσπάθεια¹⁰⁰».

Ηθική αμοιβή είναι η τιμητική επιβράβευση εξαιρετων δραστηριοτήτων ή προσπαθειών, που υπερβαίνουν το καλώς εννοούμενο υπηρεσιακό καθήκον του άξιου να τιμηθεί με αυτή προσώπου.

Οι ηθικές αμοιβές που απονέμονται στο αστυνομικό προσωπικό σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Δ 622/1985(Α-231) είναι οι εξής: α) η προαγωγή για ανδραγαθία, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 36/1946 (Α-238). β) τα παράσημα των ταγμάτων Αριστείας. γ) τα αστυνομικά μετάλλια (Αστυνομικό Αριστείο Ανδραγαθίας, Αστυνομικός Σταυρός, μετάλλιο Αστυνομικής αξίας, μετάλλιο ευδόκιμης αστυνομικής υπηρεσίας, η εύφημη μνεία, η εναρέσκεια και ο έπαινος).

Η υλική αμοιβή, που χορηγείται, δεν υπερβαίνει τους 2 μηνιαίους μισθούς. Για σοβαρά, όμως, τραύματα ή βλάβες ή ιδιαίτερα εξαιρετική δραστηριότητα ή πράξη μπορεί να απονεμηθεί υλική αμοιβή μέχρι 5 μηνιαίους μισθούς.

Δχviii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΑΔΑΠΑΝΩΣ ΣΕ ΟΙΚΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛ.ΑΣ

Στους αστυνομικούς έγγαμους ή άγαμους αναγνωρίζεται το προαιρετικό δικαίωμα της διαμονής τους αδαπάνως σε οικήματα των Υπηρεσιών της

⁹⁷ Σχετικό άρθρο 40 Ν.1481/1984

⁹⁸ Άρθρα 167,169,181 Π.Κ

⁹⁹ Άρθρο 37 ΑΝ 1092/1938

¹⁰⁰ Άρθρο 39 Ν.1481/1984

Ελληνικής Αστυνομίας, εφόσον η οικογένειά τους δεν διαμένει στην έδρα της Υπηρεσίας και σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και τους περιορισμούς του άρθρου 8 Ν. 1145/1981 (Α-10).

Δxix) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

Όσον αφορά το δικαίωμα του «συνεταιρίζεσθαι» και ειδικότερα το συνδικαλιστικό δικαίωμα αντιμετωπίζεται χωριστά στους κόλπους της ΕΛ.ΑΣ. Έτσι, ενώ σε γενικά πλαίσια προστατεύεται στο άρθρο 23 Σ και ασκείται από όλους τους Έλληνες πολίτες, για τους αστυνομικούς και τους υπηρετούντες στα Σώματα Ασφαλείας, ο νομοθέτης φαίνεται να μην έχει προβλέψει σχετικά. Με το συνδυασμό, όμως, των άρθρων 12 §1,4- άρθρο 22 §1- άρθρο 23 §1 και άρθρο 29 §3 Σ, προκύπτει, θα λέγαμε, η άποψη ότι το κράτος υποχρεούται- κατά κάποιο τρόπο-να προστατεύσει τη συνδικαλιστική ελευθερία και στους αστυνομικούς. Άλλωστε, και τα άτομα αυτά είναι Έλληνες πολίτες και, άρα, δεν θα πρέπει να απαιτείται προηγούμενη άδεια της υπηρεσίας τους (άρθρο 12 §1 Σ)¹⁰¹. Στην άποψη αυτή συναινεί και η θέση της ΕΣΔΑ¹⁰² με την αυξημένη τυπική σχέση που έχει¹⁰³, που ρητά αναγνωρίζει και αναμφισβήτητα επιτρέπει την άσκηση του συνδικαλιστικού δικαιώματος και από τα μέλη της αστυνομίας¹⁰⁴. Για να κλείσουμε την αναφορά στο δικαίωμα αυτό, σκόπιμο είναι να παρατηρήσουμε κάποια πράγματα και για το δικαίωμα της απεργίας. Το Σύνταγμα ορίζει στο άρθρο 23 §2 εδ β' ότι: «απαγορεύεται η απεργία με οποιαδήποτε μορφή Και σε αυτούς που υπηρετούν στα Σώματα Ασφαλείας». Αυτό, βέβαια, σημαίνει ότι το δικαίωμα αυτό στην πραγματικότητα αποστερείται εξ ολοκλήρου! Ακόμα περισσότερο επιτείνεται η έννοια του άρθρου 23 Σ με το Ν. 1481/1984, που διευκρινίζει ότι η ΕΛ.ΑΣ «είναι σώμα Ασφαλείας για το οποίο ισχύει η διάταξη του δεύτερου εδαφίου της παρ.2 του άρθρου 23 Σ», ενώ το Π.Δ 22/1996 χαρακτηρίζει την απεργία ως «πειθαρχικό παράπτωμα».

Δxx) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΙΤΙΣΗΣ

¹⁰¹ Σχόλιο Ευάγγελου Βενιζέλου στο άρθρο 12: «Με την αναθεώρηση καταργείται η παράγραφος 4 που έθετε περιορισμούς στο δικαίωμα των δημοσίων υπαλλήλων, των υπαλλήλων των ΟΤΑ ή άλλων ΝΠΔΔ ή δημόσιων επιχειρήσεων να συνεταιρίζονται. Η κατάργηση αυτή ολοκληρώνει, στο επίπεδο του Συντάγματος, τα μέτρα που έχουν ήδη ληφθεί με την 151 ΔΣΕ, που κυρώθηκε με το νόμο 2405/1996. Για το αντίστοιχο δικαίωμα των αστυνομικών υπαλλήλων, πρέπει εδώ να σημειωθεί το άρθρο 1 του Ν. 2265/1994. Τα σχετικά δικαιώματα των δημοσίων υπαλλήλων είχαν ήδη διερευνηθεί με το άρθρο 46 του ισχύοντος Υπαλληλικού Κώδικα (Ν. 2683/1999)».

Εφημερίδα τα ΝΕΑ, Δευτέρα 30/4/2001.

¹⁰² Βλ. Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, ο.π., σελ.189 επ.

¹⁰³ Άρθρο 28 §1 Σ.

¹⁰⁴ Άρθρο 11,9,14 ΕΣΔΑ

Το αστυνομικό προσωπικό δικαιούται να σιτίζεται σε αστυνομικές λέσχες αντικαταβολής της σχετικής δαπάνης.

Δxxi) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΔΩΡΕΑΝ Η΄ ΜΕ ΕΚΠΤΩΣΗ & ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΑ ΘΕΑΜΑΤΑ

Το αστυνομικό προσωπικό δικαιούται να διακινείται δωρεάν ή με έκπτωση¹⁰⁵ σε αστικά λεωφορεία και ηλεκτρικούς σιδηροδρόμους, στα υπεραστικά λεωφορεία, ακτοπλοϊκά επιβατηγά πλοία και τα αεροπλάνα εσωτερικών γραμμών της Ολυμπιακής Αεροπορίας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις ισχύουσες διατάξεις. Επίσης, απολαύει το ευεργέτημα της εισόδου σε δημόσια θεάματα¹⁰⁶.

Δxxii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΓΙΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Οι αστυνομικοί δικαιούνται πενθήμερης εργασίας την εβδομάδα με: α) 36 ώρες εργασίας για όσους εκτελούν εξωτερικές ή εσωτερικές υπηρεσίες σε αλλαγές 24ωρης, 16ωρης, 8ωρης ή 6ωρης βάσης. β) 36ωρες για όσους εκτελούν υπηρεσία μοτοσικλετιστή τάξης ή ασφάλειας ή τροχαίας και ακίνητου σκοπού ρυθμιστή τροχαίας κίνησης. γ) τις ώρες που προβλέπεται από το ωράριο εργασίας που ισχύει για τις δημόσιες υπηρεσίες για όσους εκτελούν γραμματειακή ή γραφική υπηρεσία και υπηρεσία τεχνίτη κάθε ειδικότητας¹⁰⁷.

Δxxiii) ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑΤΟΣ & ΤΗΣ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΒΑΘΜΟΥ

Ο αστυνομικός δικαιούται να ασκεί το λειτούργημά του σύμφωνα με τις αρμοδιότητές του και ανάλογα με το βαθμό που κατέχει στη διοικητική ιεραρχία του Σώματος, Η αφαίρεση ή η παρακώλυση της άσκησης του λειτουργήματος, χωρίς νόμιμο λόγο, αποτελεί παράβαση νόμου. Επομένως, δεν μπορεί να τεθεί σε διαθεσιμότητα ή υποχρεωτική άδεια ή να παυθεί, χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις και όροι που ορίζουν οι νόμοι και το Σύνταγμα.

¹⁰⁵ Άρθρα 18,19 Π.Δ. 538/1989.

¹⁰⁶ Άρθρο 17 Π.Δ. 538/1989.

¹⁰⁷ Άρθρο 1 §1 περ. α,β,γ Π.Δ./τος 28/1986 (Α-11).

Επίσης, δικαιούται να προάγεται στους βαθμούς που προβλέπονται, ανάλογα, βέβαια, με τις ικανότητες και τα προσόντα του και σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά νομικές διατάξεις. Ως κριτήρια αξιολόγησης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, κυρίως: α) το ήθος και η εντιμότητα, β) η μόρφωση (επιστημονική-ειδική), γ) η διοικητική ικανότητα και η επαγγελματική κατάρτιση, δ) η αφοσίωση στους δημοκρατικούς θεσμούς, ε) η γενικότερη αντίληψη για τις πανανθρώπινες αξίες και, ειδικότερα, για τη μοναδική αξία που λέγεται άνθρωπος. Ο βαθμός απονέμεται στα άτομα για τη συγκεκριμένη θέση που ορίζονται να υπηρετούν το κοινωνικό σύνολο.

Δxxiv) ΑΛΛΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ-ΕΥΕΡΓΕΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ

Στο αστυνομικό προσωπικό προβλέπονται και του παρέχονται και τα ακόλουθα ευεργετήματα-δικαιώματα: α) το δικαίωμα άσκησης ορισμένων επαγγελμάτων εκτός χρόνου υπηρεσίας β) το δικαίωμα «αποζημίωσης» για ελαφρά τραύματα ή βλάβες ή φθορές ή απώλειες ενδυμάτων ή αντικειμένων «κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους», ύστερα από απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης¹⁰⁸. Τα παραπάνω αφορούν και το χρονικό διάστημα κατά το οποίο το αστυνομικό προσωπικό δεν έχει διατεθεί για να ασκήσει υπηρεσία.

Τέλος, είναι δυνατή η απονομή σύνταξης και η παροχή βοήθειας (αποζημίωση κοκ.) σε θύματα τρομοκρατίας¹⁰⁹.

¹⁰⁸ Άρθρο 39 §4 Π.Δ. 538/1989

¹⁰⁹ Ν. 1897/1990

(9)ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄: ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΖΗΤΗΜΑ: **«Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛ.ΑΣ»**

Ei) ΓΕΝΙΚΑ (: Η ΧΡΗΣΗ ΒΙΑΣ & ΟΠΛΟΥ)

Ο Max Weber είπε χαρακτηριστικά ότι το κράτος έχει το μονοπώλιο της νόμιμης άσκησης βίας, ενώ ο Emile Durkheim ότι όσο περισσότερο απολυταρχικοί είναι οι μηχανισμοί της εξουσίας τόσο περισσότερο βίαιες είναι οι αντιδράσεις των κατασταλτικών δυνάμεων.

Στις σύγχρονες κοινωνίες η βία θεωρείται ότι μπορεί ,εάν η άσκηση της αφηθεί στη διακριτική ευχέρεια των πολιτών, να οδηγήσει σε κοινωνικές αναστατώσεις και σε προσβολή θεμελιωδών δημοκρατικών αρχών (ελευθερία, ισότητα) εις βάρος ασθενέστερων πολιτών. Γι' αυτό και η άσκηση της γίνεται κατ' αρχήν μόνο από τους εξουσιοδοτημένους φορείς της οργανωμένης σε κράτος κοινωνίας (πχ. αστυνομικά όργανα) και μόνο μέσα στο αυστηρό πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του.

Η ασκούμενη βία πρέπει να τηρηθεί μέσα στα όρια του νόμου, των εθιμικών κανόνων και των αρχών της αναγκαιότητας και αναλογίας, διότι διαφορετικά καθίσταται αξιόποινη.

Σημαντικό είναι να τονισθεί¹¹⁰ ότι η τέλεση ενός αδικήματος παράνομης βίας στοιχειοθετείται ακόμη και όταν ο δράστης έχει μεν *in abstracto* το δικαίωμα να τελέσει την απειλούμενη πράξη ή παράλειψη, αλλά στη συγκεκριμένη περίπτωση η πράξη του συνιστά κατάχρηση δικαιώματος. Η βία αντιμετωπίζεται κατά βάση αρνητικά στις σύγχρονες κοινωνίες και η χρήση της κατά κανόνα απαγορεύεται. Η απαγόρευση της κατάχρησης εξουσίας προβλέπεται στο άρθρο 239 ΠΚ. : «αν μεταχειρίστηκε παρανόμως εκβιαστικά μέσα».

Όσον αφορά τα εγκλήματα που διαπράττονται από όργανα του Κράτους και φορείς της κρατικής εξουσίας καταλήγουμε όταν πολλές φορές η λεγόμενη «κρατική βία» ασκείται όχι σύμφωνα με τους όρους και τα όρια που θέτει ο νόμος, αλλά κατά παραγνώριση τους. Για την αντιμετώπιση τέτοιων περιπτώσεων κρατικής αυθαιρεσίας ο νομοθέτης έχει θεσπίσει σειρά ειδικότερων ρυθμίσεων. Ιδίως, οι διατάξεις του ΠΚ. Για τα βασανιστήρια και τις άλλες προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, την κατάχρηση εξουσίας, την κατακράτηση παρά τις διατάξεις του Συντάγματος, την παράβαση καθήκοντος.

¹¹⁰ Νέστορ Ε. Κουράκης, «Εγκληματολογικοί ορίζοντες»- τόμος Β' Ειδικά Εγκληματολογικά θέματα (αστυνομικά), εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1991, Αθήνα- Κομοτηνή, σελ.21-28.

Σε μια αναπτυγμένη δημοκρατική κοινωνία δεν είναι απαραίτητο ο αστυνομικός να φέρει όπλο, γιατί αυτό είναι μέσο βίας. Ο αστυνομικός σε μια τέτοια κοινωνία, κατά την εκτέλεση του καθήκοντος του, δεν πρέπει να χρησιμοποιεί τη βία, αλλά την πειθώ. Επειδή, όμως, οι σύγχρονες κοινωνίες δεν έχουν φτάσει ακόμα σε ένα τέτοιο επίπεδο αναπτυγμένης δημοκρατικής ευθύνης, οι αστυνομικοί σήμερα, σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου, προβλέπεται από τις κατ' ιδία νομοθεσίες τους να εκπαιδεύονται στη χρήση των όπλων και να φέρουν, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, όπλα. Το ίδιο ισχύει και για τη δική μας χώρα, που το προσωπικό της ΕΛ.ΑΣ, σύμφωνα με το άρθρο 3 §1 και 3 του Ν. 1481/1984, εκπαιδεύεται στη χρήση των όπλων και φέρει, κατά την άσκηση των καθηκόντων του, σύγχρονο οπλισμό.

Ο αστυνομικός όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά σε ολόκληρο τον κόσμο, έχει ταυτισθεί μέσα από την ιστορική πορεία του θεσμού, με την άσκηση βίας, μια ταύτιση που δυστυχώς παραμένει και σήμερα αποτυπωμένη στη συνείδηση του κοινού. Στην Ελλάδα τα Σώματα Ασφαλείας έχουν επανειλημμένα επικριθεί για άλογη χρήση βίας με ιδιαίτερα οξύ σχόλια από τα μέσα ενημέρωσης.

Σε κάθε περίπτωση, η χρήση βίας ή όπλου από τον αστυνομικό κατά την άσκηση των καθηκόντων του, είτε γίνεται νόμιμα είτε παράνομα, έχει τις ίδιες δυσμενείς επιδράσεις τόσο για τον ίδιο και για την εικόνα του Σώματος γενικότερα¹¹¹. Το γεγονός και μόνο ότι ο αστυνομικός υποχρεούται να οπλοφορεί κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του, φέροντας όπλο και υπηρεσιακή ράβδο, καθώς και η πιθανότητα να βρεθεί στη δύσκολη θέση να χρησιμοποιήσει το όπλο του ή να ασκήσει σωματική βία, αποδεικνύουν το πόσο δύσκολες είναι οι συνθήκες εργασίας του. Εδώ τίθεται, λοιπόν, το ερώτημα κατά πόσο το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο μπορεί να διασφαλίσει τον αστυνομικό από τις κοινωνικές επικρίσεις αλλά και από τις νομικές συνέπειες, που προκύπτουν σε βάρος του σε τέτοιες περιπτώσεις. Συγκεκριμένα, η χρήση βίας από το προσωπικό του Σώματος της Αστυνομίας προβλέπεται από ειδικές προς τούτο διατάξεις. Ως προς τη χρήση του όπλου το νομικό πλαίσιο που ίσχυε και δυστυχώς ισχύει και σήμερα κρίνεται απολύτως ανεπαρκές για την προστασία του αστυνομικού προσωπικού, ενώ συγχρόνως αποτελεί κατάφωρη παραβίαση των θεμελιωδών ανθρώπινων δικαιωμάτων. Πρόκειται για διατάξεις που δεν συνάδουν με τη συνταγματική επιταγή για την προστασία της ζωής κάθε ανθρώπου και για το λόγο αυτό επιβάλλεται η επίσημη κατάργησή τους.

Ανεξάρτητα, όμως, από την ύπαρξη ή μη του αναγκαίου νομοθετικού πλαισίου, το ενδεχόμενο ο αστυνομικός να ασκήσει κατά

¹¹¹ Στεργιούλης Ευάγγελος «Η Ελληνική αστυνομία κατά την περίοδο της μεταπολίτευσης (1975-1995)» εκδ. Νομική βιβλιοθήκη, Αθήνα 2000 σελ.81 επ.

την εκτέλεση των καθηκόντων του νόμιμη χρήση του όπλου του, επιδεινώνει τις συνθήκες εργασίας του, ενώ παράλληλα δημιουργεί τεράστια προβλήματα στην προσωπική του και οικογενειακή του ζωή. Όταν, μάλιστα, υπάρχει θύμα, ακόμη κι αν είναι νόμιμη η χρήση του όπλου, το γεγονός αυτό οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στον κοινωνικό στιγματισμό του αστυνομικού, μέσα από μια σειρά υπηρεσιακών και ποινικών διαδικασιών για την εξακρίβωση των συνθηκών τέλεσης του συμβάντος. Οι συνέπειες και τα επακόλουθα των διαδικασιών αυτών επιδρούν καταλυτικά στην ψυχολογική του δομή, στο κοινωνικό του και οικογενειακό του περιβάλλον, αλλά και στη μετέπειτα επαγγελματική του πορεία.

Παρόλα αυτά, η βία είναι μια μορφή λήψης μέτρων για την προστασία τόσο της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας των αστυνομικών οργάνων, όσο κυριότερα των πολιτών και των περιουσιών τους.

Η βία μπορεί να έχει διάφορες μορφές(δεν ταυτίζεται με τα βασανιστήρια). Μπορεί να είναι υλική ή άυλη, σωματική ή ψυχολογική, άοπλη ή ένοπλη, παράνομη ή νόμιμη. Η χρήση σωματικής βίας συνδέεται, συχνά, με τη χρήση μέσων, που θεωρούνται ως όπλα ή είναι δυνατό να χρησιμοποιούνται και ως όπλα.

Εμείς θα ασχοληθούμε με την ένοπλη βία, τόσο σε ότι αφορά τις προϋποθέσεις και τα αίτια χρήσης τους, όσο και την ανάλυση, ορθό θα ήταν να παρατηρήσουμε ότι σύμφωνα με το ΣτΕ, η άσκηση βίας από τα αστυνομικά όργανα-σε γενικά πάντα πλαίσια- κρίνεται ως νόμιμη μόνο όταν υπάρχουν οι παρακάτω προϋποθέσεις ¹¹²: α) όταν ασκείται κατ' εξαίρεση, β) όταν ο νόμος το επιτρέπει ή η αντίσταση κακοποιού το δικαιολογεί, γ) όταν η προσφυγή στα μέτρα βίας είναι απολύτως αναγκαία ¹¹³.

Eii) ENNOIA KAI KATOXH TΩN OΠΛΩN

Κατά το νόμο 495/1976, όπως περιγράφεται στο άρθρο 1 : «όπλο είναι κάθε μηχανήμα (και εν γένει συσκευή) το οποίο μπορεί να επιφέρει, σε μικρή ή μεγάλη απόσταση, κάκωση ή βλάβη της υγείας σε πρόσωπα ή βλάβη σε πράγματα ή έκρηξη πυρκαγιάς. Επίσης είναι το αντικείμενο που είναι πρόσφορο προς επίθεση ή άμυνα, εξ επαφής ή αποστάσεως». Σε πιο ειδικά πλαίσια αν το θέταμε, τα όπλα μπορεί να είναι μηχανικά ή μη.

¹¹² Βλ. Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, ο.π., σελ.236 επ. και Γ. Καρακόστας Μιχ., Δίκαιο αστυνομίας Αθήνα [χ.ο.] 1987, σελ.74 επ.

¹¹³ ΣτΕ 343/1943

Στην κατηγορία των αντικειμένων που «θεωρούνται» ως όπλα εντάσσεται και η αστυνομική ράβδος¹¹⁴.

Στο νόμο 495/1976, μάλιστα, παρέχονται ορισμοί για μια κατηγορία γνωστών όπλων (όπως είναι το αεροβόλο όπλο, τα πυρομαχικά, οι εκρηκτικές ύλες, τα εκρηκτικά μηχανήματα, το κυνηγετικό όπλο κ.α.). Στα μέσα διάλυσης παράνομης συνάθροισης περιλαμβάνονται, εκτός από τη βίαιη απόθεση, από τον καταϊονισμό με νερό, από την αστυνομική ράβδο, από τους υποκοπάνους, από τα όπλα και τα δακρυγόνα και τα χημικά μέσα (καπνογόνα, εμετικά, πταρνιστικά), εφόσον δεν είναι επιβλαβή για την υγεία και την σωματική ακεραιότητα των ατόμων, αλλά, απλώς, προσωρινά τα καθιστούν ανίκανα να δράσουν.

Η κατοχή των όπλων, αναμφισβήτητα, αντιμετωπίζεται διαφορετικά, όταν πρόκειται για χρήση από τα όργανα του κράτους και όταν πρόκειται για χρήση από τους ιδιώτες. Στους τελευταίους, δηλ. τα κριτήρια και οι ρυθμίσεις είναι αυστηρότερα και απαιτείται άδεια της Αστυνομικής Διεύθυνσης του τόπου της κατοικίας ή της διαμονής του οπλοφορούντος. Ενώ, η άδεια χορηγείται μόνο σε Έλληνες πολίτες που έχουν συμπληρώσει το 21^ο έτος της ηλικίας τους.

Στα κρατικά όργανα, όμως, που η χρήση των όπλων αποτελεί μέσο εκπλήρωσης των καθηκόντων τους, τα πράγματα διαφέρουν και σαφώς είναι πιο ελαστικές οι ρυθμίσεις.

Συγκεκριμένα, το θέμα της οπλοφορίας στους κόλπους της ΕΛ.ΑΣ ρυθμίζει η υπ' αριθμό 7/1987 Κανονιστική Διαταγή του Υπουργού Δημόσιας τάξης. Οι βασικότερες ρυθμίσεις της, έχουν ως ακολούθως :1) ο οπλισμός της ΕΛ.ΑΣ είναι σύγχρονος και διακρίνεται¹¹⁵ σε στατικό (που παραμένει στις Υπηρεσίες) και σε ατομικό (που χρεώνεται στο αστυνομικό προσωπικό). Το δικαίωμα, μάλιστα, της οπλοφορίας των αστυνομικών δεν υπόκειται σε τοπικούς ή χρονικούς περιορισμούς και είναι μόνιμο με εξαιρέσεις σε περίοδο διαθεσιμότητας, αργίας, άδειας ή πιθανολόγησης κακής χρήσης του περιστρόφου ή πιστολιού.

Ο οπλισμός της διακρίνεται σε : πυροβόλα όπλα, χημικά και κάθε άλλου είδους όπλα και πυρομαχικά. Ο ατομικός οπλισμός αποτελείται από το περίστροφο ή πιστόλι και από την αστυνομική ράβδο, η χρήση της οποίας επιτρέπεται μόνο εφόσον δόθηκε διαταγή από ανώτερο ή ο αστυνομικός βρίσκεται σε άμυνα.

¹¹⁴ Άρθρο 350 ΚΥΧ

¹¹⁵ Βλ. Τάχος Αναστάσιος Δίκαιο Δημόσιας Τάξης, ο.π. σελ.238 επ.

Eiii) ΜΕΡΙΚΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΟΠΛΑ & ΕΙΔΗ ΟΠΛΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Το «όπλον» στην αρχαία εποχή σήμαινε ¹¹⁶ τη βαριά (μέχρι και 8 κιλά) ξύλινη ασπίδα, που κρατιόταν στο αριστερό χέρι (σε αγκώνα και λαβή). Το κύριο επιθετικό όπλο ήταν το δόρυ, ανάμεσα στα 2 και 3 μέτρα(χρησιμοποιούταν στα ομηρικά χρόνια και στην εποχή του Σιδήρου), ενώ υπήρχε και δίστομο ξίφος μήκους περίπου 60 εκατοστών. Ο αμυντικός εξοπλισμός συμπληρωνόταν από ένα μεταλλικό κράνος θώρακα και επικαλαμίδες. Στα χρόνια του βασιλείου της Μακεδονίας, οι οπλίτες της φάλαγγας έκαναν χρήση της Σάρισας.

Πιστεύεται ότι τα πρώτα πιστόλια (στα Ιταλικά pistola) κατασκευάστηκαν στην Pistoia της Ιταλίας.

Τον 9^ο αιώνα, οι Κινέζοι εφευρίσκοντας ην πυρίτιδα, κατασκεύαζαν φωτοβολίδες, πυροτεχνήματα και εμπρηστικές χειροβομβίδες με αυτήν. Τον 6^ο αιώνα π.χ, οι Αθηναίοι χρησιμοποίησαν ως βιολογικό όπλο, καθαρτικό από εκχύλισμα του φυτού *Rumicarpus foetidus* για να μολύνουν το πόσιμο νερό κατά την πολιορκία της κρίσης στη Φωκίδα. Βιολογικά όπλα χρησιμοποίησαν, επίσης, οι Ευρωπαίοι εισβολείς εναντίον των ιθαγενών Αμερικανών. Το 1915 οι Γερμανοί χρησιμοποίησαν για πρώτη φορά χημικά όπλα στο Βέλγιο, τις δεκαετίες του 1930 και του 1940 οι Ιάπωνες χρησιμοποίησαν βακτηριολογικά όπλα στον πόλεμο εναντίον της Κίνας, ενώ υπάρχουν μαρτυρίες για χρήση βιολογικών και χημικών όπλων από το Ιράκ εναντίον του Ιράν ανάμεσα στο 1983 και το 1988, αλλά και αργότερα, εναντίον των Κούρδων.

Τα πρώτα μικρά όπλα αναπτύχθηκαν σε μοντέλα μινιατούρες των πρώτων πυροβόλων όπλων και ονομάστηκαν αρχικά χειροκίνητα κανόνια. Στην αρχαία Ελλάδα, τα όπλα που χρησιμοποιούσαν ήταν : καταπέλτες, πολιορκητικοί κριοί, χελώνες, πολιορκητικοί πύργοι, γερανοί, πολεμικά άρματα, πολεμικά πλοία, πλωτές γέφυρες, κανόνια, φλογοβόλα, κάτοπτρα, αμφικτυονίδες. Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι χρησιμοποιούσαν τόξα και βέλη πριν 5000 χρόνια. Γύρω στο 1700 π.χ χρησιμοποιούνταν ο μπρούτζος για να κατασκευάζεται ο οπλισμός των πολεμιστών. Οι Χίτες εισήγαγαν τα όπλα από σίδηρο γύρω στο 1400 π.χ. Το 1000 π.χ τα όπλα από σίδηρο χρησιμοποιούνταν ευρέως στα Μεσογειακά παράλια. Ο βυζαντινός στρατός ήταν οπλισμένος με τόξα, σπαθιά και λόγχες, αλλά κυρίως χρησιμοποιούσε το υγρό πυρ.

Το 16^ο αιώνα χρησιμοποιούνταν μικρά τουφέκια ως όπλα. Τον αιώνα αυτό στην Ευρώπη εμφανίζονται και οι πρώτες σχολές

¹¹⁶ Πηγή από: Internet: Στρατός ξηράς «Warfare in ancient Greece» και Πηγή από: CD-ROM Ανακαλύπτο την Παγκόσμια Ιστορία- Βιβλιοθήκη Πολυμέσων- Ερευνητές Multimedia.

οπλομαχίας, που είχαν κατ' αρχήν σκοπό να προασπίσουν την «τιμή» των οπλομάχων κατά τις μονομαχίες.

Εiv) ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ

Υπάρχουν γενικοί και ειδικοί λόγοι που δικαιολογούν την χρήση των όπλων και την καθιστούν αναγκαία. Όμως, είναι σημαντικό να ειπωθεί ότι αυτοί είναι αποκλειστικοί¹¹⁷ και η ρητή αναφορά στους νόμους¹¹⁸ δεν επιτρέπει απόκλιση από αυτούς.

Άρα, η χρήση τους σε κάθε άλλη περίπτωση, εκτός από των ακολούθως αναφερομένων, καθίσταται παράνομη και καταχρηστική¹¹⁹. Έτσι, λοιπόν, ως γενικοί λόγοι αναφέρονται οι περιπτώσεις της άμυνας, της κατάστασης ανάγκης και της αντιμετώπισης αντίστασης¹²⁰. Εν τούτοις, η άμυνα του αστυνομικού μπορεί να μετατραπεί σε επίθεση και έτσι να συντελείται «η υπακοή προς τους νόμους»¹²¹. Ενώ, ως ειδικοί αναφέρονται οι διάφοροι ειδικοί λόγοι, όπως π.χ για την προστασία των δασών ή τη διάλυση παράνομων συναθροίσεων στο ύπαιθρο¹²² ή η απόδραση και η στάση κρατουμένων...

Η χρήση των όπλων επιτρέπεται μόνο εφόσον συντρέχουν πραγματικά οι λόγοι που ρητά απαριθμεί ο νόμος. Κατ' ακολουθία, η χρήση όπλων σε άλλες περιπτώσεις αν γίνει θα είναι παράνομη.

Σχετικά με τη χρήση θανατηφόρας βίας η ΕΣΔΑ έκρινε ότι πρέπει να έχει καταστεί απολύτως αναγκαία και να αποτελεί νόμιμη ενέργεια, ενώ διάκειται θετικά με τα παραπάνω και η ισχύουσα ελληνική νομοθεσία¹²³.

Εv) Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΡΗΣΗΣ ΟΠΛΩΝ

Βασική προϋπόθεση της νόμιμης χρήσης των όπλων αποτελεί η τήρηση των αρχών της αναγκαιότητας, της αναλογικότητας και της επιείκειας¹²⁴.

α) Γενικά : Χρήση των όπλων μπορεί να γίνει ένεκα γεγονότων που συνιστούν άμυνα και κατάσταση ανάγκης των αστυνομικών οργάνων ή

¹¹⁷ Βλ. και άρθρο 2 §2 ΕΣΔΑ

¹¹⁸ Άρθρο 1 Ν.29/1943, άρθρο 308 §2 ΔΚ, ΝΔ794/1971

¹¹⁹ Βλ. Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, ο.π., σελ.239

¹²⁰ Άρθρο 22-23, 25 και 167 ΠΚ αλλά και Ν.29/1943, άρθρο 128 ΚΥΣ.

¹²¹ Άρθρο 24 §3 ΑΝ 389/1936

¹²² Άρθρο 1, γ' και δ' Ν.29/1943, ΒΔ 269/1972

¹²³ Με τον Ν.29/1943

¹²⁴ Βλ. Γ. Καρακώστας Μιχ., Δίκαιο Αστυνομίας Αθήνα [χ.ο.], 1987, σελ.242 επ. και μέρος Α', κεφ.Β', §2,3.

αντίστασης ατόμων ή ατόμων που δεν συγκροτούν δημόσια συνάθροιση στο ύπαιθρο.

Στις ανωτέρω περιπτώσεις η χρήση των όπλων γίνεται με την αποκλειστική πρωτοβουλία και ευθύνη των οργάνων. Πάντως, επιβάλλεται να τηρηθεί η στοιχειώδης διαδικασία της τριπλής πρόσκλησης ή προειδοποίησης και στη συνέχεια της εκφοβιστικής βολής, έστω και αν δεν προβλέπεται γενικά από το νόμο ¹²⁵.

β) Ειδικές διαδικασίες : Αυτές διακρίνονται ως ακολούθως : -διάφορες ειδικές διαδικασίες, λ.χ ο ΔΚ αρκείται στην προηγούμενη «προσταγή» του δασικού οργάνου και στην «τριπλή πρόσκληση» και «χρήση εκφοβιστικής βολής» ¹²⁶, -διαδικασία διάλυσης παράνομων δημόσιων συναθροίσεων στο ύπαιθρο, -διαδικασία παρεμπόδισης βίαιης απόπειρας απόδρασης κρατούμενων, όπως ορίζει ο νόμος δεν προβλέπεται ¹²⁷, - διαδικασία παρεμπόδισης απόδρασης κρατουμένων, όπως ορίζει ο νόμος, οπότε προηγείται «πρόσκλησις» του φρουρού να σταματήσει ¹²⁸, - διαδικασία παρεμπόδισης του πλήθους σε υφιστάμενη (προφανώς παράνομη) δημόσια συνάθροιση στο ύπαιθρο, να προβαίνει σε λεηλασίες ¹²⁹, - διαδικασία καταστολής στάσης κρατουμένων, οπότε προηγείται «διαταγή» διάλυσης και στη συνέχεια «εκφοβιστική βολή» ¹³⁰.

Εν) Η ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΕΠΤΟΥ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΟΠΛΩΝ

Η χρήση των όπλων περιορίζεται τόσο ποιοτικά, όσο και ποσοτικά ¹³¹. Αυτό σημαίνει ότι αποτελεί το έσχατο μέσο διοικητικού καταναγκασμού για την επιβολή της κρατικής βούλησης. Πρέπει δηλ. να έχουν εξαντληθεί όλα τα άλλα μέσα της αστυνομικής δύναμης, προτού ληφθούν τα μέτρα της ένοπλης βίας. Άλλωστε, ως εξαιρετικό μέτρο αναιρεί τις συνταγματικές προβλέψεις για την προστασία της υγείας, της ζωής, της αξίας και της ιδιοκτησίας των ανθρώπων ¹³².

Για το λόγο αυτό και για να επιτευχθεί πληρέστερη προστασία του πολίτη, επιβάλλεται η τήρηση ορισμένων επιτακτικών κανόνων δικαίου:

α) της αρχής της νομιμότητας, άρα θα είναι παράνομη οποιαδήποτε ρύθμιση σε ό.τι αφορά τη χρήση των όπλων που θα γίνει με απλή διαταγή

¹²⁵ Βλ. άρθρο 308 §1, δ' ΔΚ και πρβλ. άρθρο 2γ' Ν. 29/1943

¹²⁶ Άρθρο 308 §2, β'-δ' και στ' ΔΚ

¹²⁷ Άρθρο 1, Ε, Ν.29/1943

¹²⁸ Άρθρο 1, στ', Ν.29/1943

¹²⁹ Άρθρο 1, γ' και 2, γ' Ν.29/1943

¹³⁰ Άρθρα 1, ζ' και 2, γ' Ν.29/1943

¹³¹ Βλ. Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, ο.π., σελ.247

¹³² Άρθρο 2 §1, άρθρο 5 §1 και 2, άρθρο 17 §1, άρθρο 21 §3, άρθρο 25 §1 Σ. και άρθρα 2,11 §2 ΕΣΔΑ

του προϊσταμένου ή του Υπουργού Δημόσιας Τάξης , η οποία δεν θα στηρίζεται σε ρητή διάταξη νόμου, β) των αρχών της αναγκαιότητας, της αναλογικότητας και της επιείκειας.

Να σημειωθεί ότι ο Νόμος 29/1943 κρίνεται δεκτικός αμφισβητήσεων σε ότι αφορά τη συνταγματικότητα των διατάξεων του, λαμβάνοντας υπόψη την αοριστία τους και την ευρύτητα των περιπτώσεων νόμιμης χρήσης όπλων ¹³³. Μια σειρά διατάξεων περιορίζει ακόμα περισσότερο τη δυνατότητα χρήσης των όπλων για κάθε περίπτωση ξεχωριστά και κυρίως για τη διάλυση των συγκεντρώσεων και συναθροίσεων-που γίνονται με προπαρασκευή ή δίχως αυτήν.

Το προσωπικό της αστυνομίας επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 3 §2 εδ. τελευταίο του Ν.1481/1984, θεωρείται ότι βρίσκεται σε διατεταγμένη υπηρεσία σε κάθε περίπτωση που θεωρείται αναγκαία η παρέμβασή του, δικαιούται να φέρει το όπλο του πάντοτε και όχι μόνο τις συγκεκριμένες ώρες που εκτελεί την υπηρεσία του. Ως εκ τούτου, ο αστυνομικός και μετά τη λήξη της διατεταγμένης υπηρεσίας του έχει το δικαίωμα να οπλοφορεί, είτε με στολή βρίσκεται, είτε με πολιτικά. Το δικαίωμα που έχει ο αστυνομικός να φέρει το όπλο του, συνήθως περίστροφο ή πιστόλι, είναι συνεπώς απεριόριστο, λόγω της ιδιότητας του και της υποχρέωσης του να επεμβαίνει σε κάθε περίπτωση που καθίσταται αναγκαία η παρέμβαση του. Όμως, το δικαίωμα να κάνει χρήση του όπλου του είναι σημαντικά περιορισμένο.

Εκείνο που έχει, όμως, μεγάλη σημασία για τους αστυνομικούς είναι να γνωρίζουν καλά πότε μπορούν να κάνουν χρήση του όπλου τους, χωρίς ευθύνη για τις συνέπειες από τη χρήση αυτή.

Η χρήση του όπλου από τους αστυνομικούς, κατά κανόνα, απαγορεύεται. Μόνο σε εξαιρετικές ,ειδικές περιπτώσεις επιτρέπεται. Ως εκ τούτου, η οπλοχρησία αυτή καθ' εαυτή είναι αξιόποινη πράξη. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν. 495/18-12-1976 (ΦΕΚ Α-337), ο οποίος διαπράττει κακούργημα ή πλημμέλημα από δόλο ή αμέλεια και καταδικαστεί, ανεξάρτητα της ποινής που επιβάλλεται γι' αυτό, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 6 μήνες, αν η χρήση των όπλων δεν αποτελεί στοιχείο του αδικήματος. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 8 ρου ίδιου ως άνω νόμου, όποιος οπουδήποτε πυροβολεί άσκοπα, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ένα χρόνο, αν δεν συντρέχει βαρύτερη αξιόποινη πράξη. Η οπλοχρησία διώκεται αυτεπάγγελτα, έστω και αν για την κύρια πράξη απαιτείται έγκληση. Κατά συνέπεια, άσκοποι πυροβολισμοί και από τους αστυνομικούς που νόμιμα οπλοφορούν, είναι πράξη τιμωρητή από το νόμο.

¹³³ Ο Ν. 29/1943 εκφράζει τη νομοθετική βούληση της τότε Κυβέρνησης, που ήταν υποχείρια των Γερμανικών δυνάμεων κατοχής.

Η χρήση των όπλων, από την αστυνομία, ως δημόσια δύναμη, επιτρέπεται, χωρίς καμία ευθύνη για τις συνέπειες, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν.29/1943, στις εξής μόνο περιπτώσεις: α) όταν ενεργείται, κατά των αστυνομικών ή των τυχόν συμπραττόντων με αυτούς άλλων οργάνων της δημόσιας δύναμης, επίθεση με πυροβόλα όπλα ή άλλα αντικείμενα που μπορούν να επιφέρουν σε αυτούς σοβαρή σωματική βλάβη, β) σε περίπτωση άμυνας (άρθρα 22, 23 ΠΚ), γ) όταν δεν μπορούν να υπερασπιστούν με άλλο τρόπο τον τόπο που κατέχουν ή τη θέση ή τα άτομα που παραδόθηκαν σε αυτούς προς φύλαξη ή από καθήκον ανέλαβαν την προάσπιση ή τους δημόσιους υπαλλήλους στην εκτέλεση των καθηκόντων τους ή τα δημόσια καταστήματα, δ) στα αυτόφωρα εγκλήματα, ε) όταν πρόκειται για άτομα που διώκονται νόμιμα, στ) όταν, ενώ υπάρχει συνάθροιση, το πλήθος προβαίνει σε λεηλασίες ή αρπαγές ή βιαιοπραγίες εναντίον πολιτών ή καταλήψεις ή φθορές δημόσιων ή ιδιωτικών οικιών ή καταστημάτων ή αποθηκών ή όταν η συνάθροιση, που επιτράπηκε, εκτράπηκε του ειρηνικού της σκοπού σε πράξεις που διαταράσσουν τη δημόσια τάξη, ζ) όταν κρατούμενοι αποπειρώνται με βία, την απόδραση τους, είτε η βία στρέφεται κατά των φυλάκων, είτε κατά των πραγμάτων, η) όταν σε περίπτωση στάσης διαταχθέντες υπό της αρχής να διαλυθούν, δεν υποτάσσονται στις διαταγές που δόθηκαν. θ) όταν κρατούμενος ανέλθει την ημέρα στη στέγη ή αναρριχηθεί στον τοίχο του σωφρονιστικού καταστήματος ή της φυλακής ή εξέλθει από αυτό ή αυτήν στο δρόμο με σκοπό να αποδράσει και δεν σταθεί στην πρόσκληση του φρουρού. Επίσης, σε κάθε περίπτωση απόπειρας απόδρασης κατά τη διάρκεια της νύχτας, εφόσον δεν ήθελε ο κρατούμενος να σταθεί στην πρόσκληση του σκοπού :»Αλτ ή πυροβολώ»

Εξάλλου, για τις δημόσιες συναθροίσεις- συγκεντρώσεις ισχύει το άρθρο 11 Σ, σύμφωνα με το οποίο «οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα, όπως συνέρχονται ησύχως και αόπλως». Κατά δε την παρ.2 του ίδιου άρθρου «μόνο σε δημόσιες στην ύπαιθρο συναθροίσεις μπορεί να παρίσταται η αστυνομία. Οι συναθροίσεις στην ύπαιθρο μπορεί να απαγορευθούν με αιτιολογημένη απόφαση της αστυνομικής αρχής, γενικώς μεν αν από αυτές επίκειται σοβαρός κίνδυνος στην δημόσια ασφάλεια, σε ορισμένη δε περιοχή αν απειλείται σοβαρά διαταραχή της κοινωνικοοικονομικής ζωής, όπως ο νόμος ορίζει».

Επίσης, σχετικό είναι και το Ν.Δ 749/1971, καθώς και το κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθέν Β.Δ 269/1972, οι διατάξεις των οποίων, όσες δεν αντίκεινται στο παραπάνω άρθρο του Συντάγματος ισχύουν.

Ενvii) Η ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΟΠΛΩΝ & ΤΟ ΑΝΕΥΘΥΝΟ ΩΣ ΑΠΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΡΗΤΡΑ

Ο αστυνομικός δεν είναι άμοιρος ευθυνών σχετικά με τις ενέργειες που διαπράττει. Σε αυτές σαφέστατα περιλαμβάνεται και η ορθή χρήση των όπλων, οι πρωτοβουλίες που παίρνει και οι εντολές που εκτελεί.

Η νομιμότητα της αστυνομικής δράσης ελέγχεται τόσο από τα διοικητικά, όσο και από τα ποινικά δικαστήρια. Μάλιστα, όπως πολύ εύστοχα έχει παρατηρηθεί, ο έλεγχος των ενεργειών των αστυνομικών οργάνων απαιτείται να πραγματώνεται γιατί διαφορετικά θα οδηγούμαστε σε αυθαιρεσίες. Όμως, ενέργειες που οφείλονται στην αστυνομική αμέλεια ή ανεπάρκεια, ακόμα κι αν οδήγησε σε βλάβη προσώπων ή πραγμάτων, εμπίπτουν στην έννοια της διακριτικής ευχέρειας και έτσι δεν υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο¹³⁴. Άλλωστε, ο δικαστικός έλεγχος είναι εφικτός μόνο όταν οι διοικητικές πράξεις της αστυνόμευσης είναι πλήρως αιτιολογημένες.

Σε γενικές γραμμές πάντως, η κακή χρήση της διακριτικής εξουσίας συνιστά παράνομη ενέργεια από την οποία δημιουργείται ευθύνη του κράτους. Τα σχετικά, λοιπόν, ισχύουν προς τους αστυνομικούς και για τη χρήση που κάνουν στην ένοπλη βία.

Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν οι διατάξεις εκείνες που προβλέπουν και το «ανεύθυνο» από τη χρήση ένοπλης βίας. Δηλαδή, ορίζουν ότι εφόσον τηρηθούν η διαδικασία και οι προϋποθέσεις που προβλέπει η νομοθεσία, τότε επιτρέπεται η χρήση των όπλων «άνευ ουδεμίας ευθύνης δια τας συνέπειας»¹³⁵ και «άνευ ουδεμίας ευθύνης του ηγήτορος και των ανδρών της δημόσιας δυνάμεως δια τα αποτελέσματα»¹³⁶.

Η απόλυτη αυτή ρήτρα αφορά σε μια κατηγορία προσώπων¹³⁷:

α) στο ελληνικό κράτος- Δημόσιο- του οποίου, όμως, τα όργανα έκαναν νόμιμη χρήση των όπλων και άρα δεν υπέχουν αστική ευθύνη. Όμως, το ανεύθυνο δεν αφορά σε όργανα του Κράτους, τα οποία έχουν υποστεί βλάβη της υγείας ή απώλεσαν τη ζωή τους ή τα συνταξιοδοτικά κ.α. υπηρεσιακά τους δικαιώματα. Ούτε στους τρίτους που είναι αμέτοχοι στα γεγονότα, αλλά υπέστησαν ζημία από τη χρήση των όπλων. Αντίθετα, αφορά στα πρόσωπα που υπήρξαν θύματα της χρήσης των όπλων, ως άμεσοι υπαίτιοι στις παράνομες ενέργειες που δικαιολόγησαν τη χρήση τους.

β) αφορά, επίσης, στα όργανα του Κράτους, που η νόμιμη χρήση που έκαναν δε μπορεί να θεμελιώσει ποινική, πειθαρχική και αστική ευθύνη. Να σημειωθεί, πάντως, ότι, όπως ορίζεται στο άρθρο 105 ΕισΝΑΚ, μαζί

¹³⁴ ΑΠ 129/1924, β', Μ', 506

¹³⁵ Άρθρο 1 Ν.29/1943, άρθρο 8 Ν.794/1971 και άρθρο 308 §2 ΔΚ.

¹³⁶ Άρθρο 2 Ν.29/1943

¹³⁷ Βλ. Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, ο.π., σελ.119

με το Κράτος «ευθύνεται εις ολόκληρον και το υπαίτιο πρόσωπο», δηλ. το όργανο.

Παρόλα αυτά, η απαλλακτική ρήτρα δεν είναι απεριόριστη¹³⁸, διότι ο νόμος προβλέπει την ποινική δίωξη των οργάνων, τα οποία έχουν ενεργήσει «καθ' υπέρβαση των διατάξεων του παρόντος» και άλλωστε συνδέεται και με την υπέρβαση της άμυνας και της κατάστασης ανάγκης. Έτσι, αντίστοιχα τιμωρείται ως αυτουργός εκείνος που έδωσε τη διαταγή-εκτός κι αν εκδόθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, οπότε και αποτελεί ενάσκηση δικαιώματος¹³⁹. Ενώ, για τα εκτελεστικά όργανα λειτουργεί η διαδικασία της προσταγής.

Επομένως, συμπεραίνουμε ότι η ρήτρα του νόμου δεν αποτελεί ένα προσωπικό λόγο απαλλαγής από την ποινή. Αντίθετα, όταν κριθεί ότι υπάρχει υπέρβαση καθήκοντος, ο δρών τιμωρείται εφόσον η πράξη χαρακτηρίζεται άδικη και αξιόποινη, όπως αρμόζει στο νόμο κατά τρόπο απόλυτο και επιτακτικό.

Εviii) ΜΕΡΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΟΠΛΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Ύστερα από την παραπάνω ανάλυση των σχετικών διατάξεων, πρέπει να τονίσουμε ότι ιδιαίτερα οι αστυνομικοί στον καθημερινό τους αγώνα για την καταπολέμηση του εγκλήματος, οφείλουν να γνωρίζουν καλά τις διατάξεις αυτές, ώστε να μπορούν να κινούνται μέσα στα νόμιμα πλαίσια και να μην κάνουν χρήση του όπλου τους παράνομα ή όταν το χρησιμοποιούν για την άμυνα τους ή για την άμυνα τρίτων προσώπων, καθώς υποχρεούνται να μην υπερβαίνουν τα όρια της άμυνας, οπότε έχουν να αντιμετωπίσουν αφενός τις κυρώσεις του νόμου, αφετέρου την αποδοκιμασία των πολιτών.

Μάλιστα, επειδή πολλές φορές έρχονται αντιμέτωποι με κακοποιά ή ύποπτα εγκληματικών πράξεων άτομα, στις περιπτώσεις αυτές, πρέπει να τα αντιμετωπίζουν με απόλυτη ψυχραιμία. Γι' αυτό το λόγο, πρέπει στις σχολές να εκπαιδεύονται τόσο θεωρητικά, όσο και πρακτικά, ώστε να γνωρίζουν πολύ καλά, αφενός τότε μπορούν να κάνουν νόμιμα χρήση του όπλου τους, αφετέρου να εξασκούνται τέλεια σε μεθόδους αυτοάμυνας, γιατί σε οποιαδήποτε περίπτωση χρήσης του όπλου τους, χωρίς την τήρηση των νόμιμων προϋποθέσεων, είναι πολύ δύσκολο να αποδείξουν την αθωότητα τους, έστω κι αν τήρησαν τις προϋποθέσεις των διατάξεων περί άμυνας.

¹³⁸ Βλ. Τάχος Αναστάσιος, Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, ο.π. σελ.198

¹³⁹ Άρθρο 20 ΠΚ

(10) ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ολοκληρώνοντας αυτή την παρουσίαση καταλήγουμε να συμφωνήσουμε με τη γενική παραδοχή ότι ο θεσμός της Αστυνομίας αποτελεί μια από τις σημαντικότερες συνισταμένες του δημοκρατικού πολιτεύματος. Από την άλλη πλευρά, τόσο η κατοχύρωση των συνταγματικών δικαιωμάτων των αστυνομικών οργάνων, όσο και οι περιορισμοί που τίθενται σε αυτά είναι δύο στοιχεία απολύτως απαραίτητα για να επιτευχθεί ορθά ο ρόλος τους και να πραγματοποιηθεί το έργο τους. Χωρίς τα μεν (δικαιώματα) οδηγούμαστε στην καταστρατήγηση του Συντάγματος, ενώ χωρίς τους δε (περιορισμούς), ακόμα και σε αυθαιρεσίες. Η αποστολή του θεσμού, καθώς και οι ειδικότερες λειτουργίες του πρέπει να καθορίζονται και να προσδιορίζονται, πάντοτε στο πλαίσιο του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της προστασίας των ατομικών και κοινωνικών ελευθεριών. Εξάλλου, ο αστυνομικός, στις μέρες μας, δεν έχει να εκπληρώσει έναν άχαρο ρόλο εκτελώντας ψυχρά τις διαταγές, που του δίνονται για να εξυπηρετήσει κάποιες σκοπιμότητες. Αντίθετα, είναι υποχρεωμένος, ζώντας σε μια κοινωνία της σύγχρονης δομής και εξέλιξης, να συμπορεύεται με αυτήν και να λαμβάνει τα μηνύματα που προέρχονται από αυτήν. Για να κερδίσει, λοιπόν, τη συμπάθεια, τον σεβασμό και την εμπιστοσύνη των πολιτών, πρέπει να υιοθετήσει μια υποδειγματική συμπεριφορά, γιατί ο ρόλος του είναι δυσπρόστατος παρουσιάζοντας κάποια ιδιορρυθμία. Ο Αστυνομικός οφείλει να προστατεύει και να σέβεται την ζωή, την ανθρώπινη αξία, την τιμή, την περιουσία, τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των πολιτών και να εξασφαλίζει την τάξη και την ασφάλεια μέσα στα πλαίσια της κείμενης νομοθεσίας και ενόψει του ότι τη δυνατότητα άσκησης της αστυνομικής εξουσίας την αντλεί από τον ίδιο τον λαό (φορέα αυτής), αλλά συγχρόνως εμφανίζεται «εχθρός» και καταπιεστής κατά την εφαρμογή του Νόμου «επ' ωφελεία» του κοινωνικού συνόλου. Είναι το πρώτο σημείο επαφής μεταξύ του πολίτη και του Νόμου.

Και ενώ θεωρητικά οι θεσμοθετημένες σχέσεις πολίτη-Αστυνομίας - κοινωνίας και Αστυνομικού- πολίτη φαίνονται να είναι αρμονικά συνδεδεμένες σε ένα σύνολο συστήματος πληρότητας, στην καθημερινή πρακτική παρουσιάζονται αποκλίσεις και ανωμαλίες που δημιουργούν εκτεταμένα

προβλήματα και τριγμούς με σοβαρές πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και άλλες προεκτάσεις.

Ειδικότερα, από πλευράς κοινωνίας, ο ρόλος και το έργο της Ελληνικής Αστυνομίας εξακολουθεί να αμφισβητείται κατά τρόπο αντιφατικό από τις κοινωνικές εκείνες ομάδες, οι οποίες εκ προοιμίου είναι αντίθετες με το ισχύον οικονομικό-κοινωνικό-πολιτικό σύστημα (περιθωριακοί, αναρχοαυτόνομοι κοκ.), όπως, επίσης, αμφισβητείται και από μέλη ομάδων κοινωνικά αποκλεισμένων ή ομάδων χαμηλού μορφωτικού επιπέδου και κατώτερων κοινωνικών και οικονομικών τάξεων. Έτσι, με δεδομένη αυτή την προκατάληψη για το ρόλο της ως κατασταλτικού μηχανισμού σε πρακτικές αντίθετες στο κοινό αίσθημα ή αμφίβολης ή ανύπαρκτης νομιμότητας η Αστυνομία αποτέλεσε και εξακολουθεί να αποτελεί το αλεξικέραυνο της εκρηκτικής αντίδρασης της κοινής γνώμης έναντι της πολιτείας.

Εξάλλου, η κατά τα τελευταία έτη εισβολή στη Χώρα μας του οργανωμένου εγκλήματος και η έξαρση της εγκληματικότητας με την εμφάνιση μάλιστα καινοφανών προς την ελληνική κοινωνία εγκλημάτων, σε συνδυασμό με την αναποτελεσματικότητα της Αστυνομίας στην πάταξη του εγκλήματος, μετατόπισαν την όποια αρνητική θέση και αμφισβήτηση των πολιτών σε βάρος Αστυνομίας στον τομέα αυτό, όπως έδειξαν νεώτερα διεξαχθείσες κοινωνιολογικές έρευνες και σφουγγομετρήσεις της κοινής γνώμης.

Επιπροσθέτως, τα αθρόα κρούσματα αναξιοπρεπούς συμπεριφοράς και διαφθοράς Αστυνομικών, σε όλες σχεδόν τις βαθμίδες, που έρχονται στο φως της δημοσιότητας, η χρήση περιττής ή αδικαιολόγητης βίας και αντιδεολογικών μεθόδων, ο επιδεικνυόμενος «υπερβολικός ζήλος» σε υποθέσεις απλές ή «ρουτίνας» και η αδικαιολόγητη ή κακή χρήση των όπλων των Αστυνομικών σε ορισμένες περιπτώσεις, συνετέλεσαν στην επίταση της αρνητικής στάσης της κοινής γνώμης σε βάρος της Αστυνομίας.

Τα ανωτέρω περιστατικά, αν και μεμονωμένα και παρά τον αυστηρό κολασμό των υπευθύνων, ήταν ικανά να αμαυρώσουν την όλη εικόνα της Αστυνομίας και να επισκιάσουν το επιτελούμενο γόνιμο και δημιουργικό έργο στον κοινωνικό τομέα και τις επιτυχίες της στον αγώνα της κατά του εγκλήματος (λαθρεμπόριο όπλων, ναρκωτικών, εξαρθρώσεις σπειρών, κακοποιών κλπ.) και να ευαισθητοποιήσουν δυσμενώς την κοινή γνώμη σε βάρος της Αστυνομίας. Έτσι, η Αστυνομία έγινε δέκτης μιας γενικευμένης, υπέρμετρα διογκωμένης και διαστρεβλωμένης ενίοτε της αλήθειας, κριτικής από τα ΜΜΕ, συνήθως για λόγους εμπορευσιμότητας, τόσο για τη δράση, όσο και για τη μη δράση.

Αυτό, όμως, το γεγονός του αβασάνιστου κοινωνικού ελέγχου της Αστυνομίας και άδικο είναι, αλλά και επικίνδυνο, γιατί τέτοια περιστατικά δεν αποφεύγονται σε καμία Αστυνομία του κόσμου, ενώ απεναντίας η Αστυνομία για την αποτελεσματική εκπλήρωση της υψηλής αποστολής της, έχει ανάγκη τη συνεργασία του κοινού, ιδιαίτερα σε μια κοινωνία της σημερινής μορφής με τους κινδύνους που την απειλούν, όπου η πάλη κατά του εγκλήματος είναι υπόθεση όλων και προπάντων της κοινωνίας.

Το ανησυχητικότερο όλων, όμως, είναι η συμπεριφορά της Πολιτείας προς την Ελληνική Αστυνομία, κρινόμενη ως μη αρμόζουσα και άδικη σε σχέση με τη σημαντική αποστολή που της έχει αναθέσει. Προεξέχουν κομματικός-πολιτικός εναγκαλισμός, αναξιοκρατία, μισθοί πενιχροί και συντάξεις, μισθολογικές αδικίες, συνδικαλιστικές διώξεις και διώξεις ή μεταθέσεις «σκοπιμότητας» προσωπικού, αναβλητικότητα αναμόρφωσης του αναχρονιστικού νομικού πλαισίου όσον αφορά την χρήση των όπλων, από ένα πλήθος άλλων χρονιζόντων ανικανοποίητων αιτημάτων, τα οποία προσδίδουν μια εικόνα αναξιοπρεπούς διαβίωσης, υποβιβασμού της προσωπικότητας και υπαλληλικής καταστάσεως των Αστυνομικών και εγκατάλειψης και αμέλειας από την Πολιτεία.

Ουδείς είναι διατεθειμένος να επιδοκιμάσει ή να ανεχθεί έστω οποιαδήποτε αυθαίρετη, καταχρηστική ή άστοχη συμπεριφορά Αστυνομικού, η οποία στρέφεται σε βάρος των ατομικών δικαιωμάτων και των ελευθεριών του πολίτη και η οποία θα πρέπει να πατάσσεται παραδειγματικά. Όμως, μεμονωμένες περιπτώσεις και καταγγελίες σχετικές, σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να χαρακτηρίσουν αρνητικά, ούτε και να αλλοιώσουν το δεδομένο δημοκρατικό προσανατολισμό της Αστυνομίας και των υπόλοιπων Αστυνομικών.

Για το λόγο αυτό, οι πάντες πρέπει να κατανοήσουν (πολιτεία, κοινό, ΜΜΕ, δικαιοσύνη κλπ.) ότι η Αστυνομία δεν είναι αυτόνομη. Οι ενέργειες της προσδιορίζονται και καθορίζονται από ένα σύνθετο νομικό, δεοντολογικό και πολιτικό πλαίσιο κανόνων, ενώ ιστορικά το πλαίσιο αυτό διεπόταν και από ισχυρά πολιτικά και κοινωνικά συμφέροντα. Οι δε Αστυνομικοί είναι και αυτοί άνθρωποι, εργαζόμενοι, πολίτες, κοινωνοί με τις ίδιες ανάγκες και δικαιώματα με αυτά των άλλων συνανθρώπων τους-πολιτών και έχουν την ανάγκη παντοειδούς στήριξης και συνεργασίας για την αποτελεσματική εκτέλεση του επίμοχθου, επικίνδυνου και πολυσχιδούς έργου τους, ιδιαίτερα στη σημερινή κοινωνία, όπου κυριαρχείται από τη σύγκρουση συμφερόντων και την βία ως μέσου επίλυσης των διαφορών, όπου το οργανωμένο

έγκλημα κατακτά όλο και μεγαλύτερο έδαφος και ο εγκληματίας γίνεται περισσότερο σύγχρονος και μεθοδικός.

Δεν είναι ίδιον ευνομούμενης και δημοκρατικής πολιτείας το οξύμωρο θέαμα που παρατηρείται κατ' επανάληψη επί των ημερών μας, δηλαδή να διαδηλώνουν οι Αστυνομικοί κατά της πολιτικής εξουσίας για την επίλυση των δίκαιων αιτημάτων τους, των οποίων η ικανοποίηση θα συντελέσει τα μέγιστα στο να αφοσιωθούν απερίσπαστοι στα καθήκοντα του λειτουργήματός τους.

Ο μετασχηματισμός, επομένως, της Αστυνομίας και η προς όφελος του πολίτη, λειτουργία της εξαρτάται και από τη μεταβολή και συγκρότηση των γενικότερων αντιλήψεων για την Αστυνομία σε όλη την κοινωνία.

Από την άλλη πλευρά, η διοίκηση πρέπει να φτάσει σε τέτοιο επίπεδο, που οι υπάλληλοι της να έχουν εμπιστοσύνη σε αυτήν ότι θα τους αντιμετωπίζει με αντικειμενικά κριτήρια, δικαιοσύνη και ανθρωπισμό. Και είναι δυνατό να ικανοποιούνται ταυτόχρονα και οι επιθυμίες των υπαλλήλων και το υπηρεσιακό συμφέρον να εξυπηρετείται, αρκεί να καθιερωθεί και να εφαρμοσθεί σύστημα, που θα στηρίζεται πάνω σε αυτή την αντίληψη, Αποτελεί υποχρέωση για κάθε προϊστάμενο να ενδιαφέρεται για το προσωπικό του και να λαμβάνει υπόψη του τα προβλήματα που δημιουργούνται (ατομικά, οικονομικά, κοινωνικά) και να προσπαθεί να τα θεραπεύει κατά τον καλύτερο τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται το υπηρεσιακό συμφέρον μέσα από την ανθρωποκεντρική αντίληψη στην οποία πρέπει να στηρίζεται και να λειτουργεί ο μηχανισμός αστυνόμευσης.

Από την άλλη πλευρά, η πολιτεία οφείλει να επανεξετάσει και να επαναπροσδιορίσει το υφιστάμενο πλαίσιο με τη συμμετοχή, όμως, του κοινού, δηλαδή όλων των αρμόδιων κοινών φορέων και οργανώσεων. Οι άμεσες καθημερινές πρακτικές των πολιτών σε σχέση με το έργο και την ειδικότερη αποστολή της Ελληνικής Αστυνομίας, οφείλουν να αναπροσαρμοστούν και να τεθούν σε νέα πλαίσια διεργασιών, έτσι ώστε να αντανakλάται με σαφήνεια ο ρόλος και η ευθύνη τους απέναντι στα καθήκοντα και τους ρόλους που οι ίδιοι αναθέτουν στους αστυνομικούς. Σαφέστατα, η παραδοχή των σφαλμάτων και από τους δύο φορείς –πολίτες και τη ΕΛ.ΑΣ αποτελεί ένα πρώτο βήμα για την γεφύρωση των πιθανών διαφορών, που ενυπάρχουν στη μεταξύ τους σχέση.

Συμπερασματικά, η σωστή αστυνόμευση οδηγεί σε κοινωνίες ασφαλείς, ήρεμες και ευνομούμενες. Οι πολίτες εμπιστεύονται τους κυβερνώντες και εξωτερικεύουν όλη τους την

παραγωγικότητα και την συνεργασία με τη πολιτεία. Για το λόγο αυτό, η διασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης από τους υπηρετούντες στα Σώματα Ασφαλείας, μέσω της ενεργής τους δράσης, πρέπει να είναι στόχος και αυτοσκοπός όλων, εκφραζόμενος με θετικά διακείμενα συναισθήματα και επ' ουδενί με άνευ ουσίας αντιδράσεις.

Διαφορετικά η συνέχιση της αρνητικής στάσης από μέρους όλων σε βάρος της Αστυνομίας και θεώρηση της ως «αλεξικέραυνου» της εκρηκτικής αντίδρασης της κοινής γνώμης έναντι της Πολιτείας είναι δυνατόν να ενθαρρύνουν κρούσματα διαφθοράς, να οδηγήσουν σε παθητική αδράνεια των αστυνομικών, σε πρόωρη εθελούσια έξοδο των παλαιών από το Σώμα ή σε απροθυμία κατατάξεως νέων στην Αστυνομία ,συνέπειες οι οποίες θα στιγματίσουν ανεπανόρθωτα την Ελληνική πολιτεία και κοινωνία.

(11) ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 📖 Αλιβιζάτος Κ. Νίκος, « Η συνταγματική θέση των Ενόπλων Δυνάμεων», τόμοι I & II, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1992.
- 📖 Βενιζέλος Ευάγγελος –Χρυσογόνος Κώστας, «Πρακτικά θέματα Συνταγματικού Δικαίου και Συνταγματικών Ελευθεριών», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα –Κομοτηνή 1993.
- 📖 Δαγτόγλου Πρόδρομος, «Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα» τ. Α΄ & Β΄, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1991.
- 📖 Δανούσης Κωνσταντίνος –Καραβίτης Γεώργιος, «Ιστορία της Ελληνικής Αστυνομίας», Αθήνα 1997.
- 📖 Δημητρόπουλος Ανδρέας, «Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου», τόμοι I, II & III, θ΄ Έκδοση, Αθήνα 2001.
- 📖 Μαυριάς Γ. Κώστας, «Συνταγματικό Δίκαιο», Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα 2002.
- 📖 Ποινικός Κώδικας, ειδικό μέρος.
- 📖 Τάχος Αναστάσιος-Σκουρής Βασίλειος, “Ειδικό Διοικητικό Δίκαιο”, Τεύχος 3, «Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης», Εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1990.
- 📖 Τσιρής Παναγιώτης, «Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος της συνάθροισης. Συμβολή του άρθρου 11 του Συντάγματος».
- 📖 Καϊάφα- Γκμπάντι Μ.-Συμεωνίδου-Καστανίδου, «Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι-Όπλα», Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα 1997.
- 📖 Νέστωρ Ε. Κουράκης, «Εγκληματολογικοί Ορίζοντες», τόμος Β΄-Ειδικά Εγκληματολογικά Θέματα (Αστυνομικά), Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1991.

- 📖 Καρακώστας Γιάννης Μιχ., «Δίκαιο Αστυνομίας», Αθήνα [χ.ο],1997.
- 📖 Στεργιούλης Ευάγγελος, «Η Ελληνική Αστυνομία Κατά Την Περίοδο Της Μεταπολίτευσης (1975-1995), Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2000.
- 📖 Ζιανίκας Χαράλαμπος Α., «Αστυνομικό σύστημα» (Μέρος Πρώτο-Εισαγωγικά Θέματα), Εκδ. Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1995
- 📖 Δημόπουλος Χαράλαμπος «Η αστυνομία και ο αστυνομικός», Εκδ. Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2000.
- 📖 Σταμάτης Χαράλαμπος, «Ιστορία αστυνομίας πόλεων 1921-1971 και οι αστυνομικοί θεσμοί εν Ελλάδι από της βαθείας αρχαιότητας», Εκδ. Μ.Φραγκούλη,Θεσσαλονίκη 1971.
- 📖 Μπέκας Γιάννης, «Ν. 2168/1993- Υπ. Απόφ. άρ. 3009/2/23 α/1994-Όπλα- πυρομαχικά-εκρηκτικά», Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα 1995.
- 📖 Μπέκας Γιάννης, «Ο νόμος 495/1976 περί όπλων, εκρηκτικών υλών και εκρηκτικών μηχανημάτων», Εκδ. Αφοί Σάκκουλα, Αθήνα 1993.
- 📖 Σταύρος Μουδόπουλος, «Κανόνες Προστασίας των Συνδικαλιστικών Δικαιωμάτων», Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2001.
- 📖 Γεώργιος Λεβέντης, «Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο», Εκδ. Δελτίου Εργατικής Νομοθεσίας, Αθήνα 1996.

📖 ΠΗΓΗ: INTERNET:

- ❖ Apodimos Hellas, « Elliniki Astinomia : Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ», (<http://www.apodimos.com/arthra/astinomia.html>).
- ❖ «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ-ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗ».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

1. Πρακτ. 276/1978, Επεξ.Διαιτ. ΤοΣ 1978, σελ. 400, Ένωση Απόστρατων Αξιωματικών Ενόπλων Δυνάμεων.
2. ΣτΕ 409/1977, ΣΕΛ. 475, Υποψήφιος χωροφύλακας, θρησκευτική ελευθερία -Χωροφυλακή-θεσμική εφαρμογή.
3. ΑΠ 653/1977, Ποιν. Χρ. 1977, σελ. 20, Υπόθεση στρατευμένου Μάρτυρα του Ιεχωβά.
4. ΣτΕ 395/1978 (Ολομ.), τοΣ 1978, σελ. 176, Υπόθεση άδειας γάμου οργάνων των σωμάτων ασφαλείας.
5. ΣτΕ 3634/1978, τοΣ 1979, σελ.113, Υπόθεση γάμου αξιωματικού.
6. Πολ. Πρωτ. Δράμας 142/1988, Ελλ. Δικ. 1990, σελ.1084, Συνδικαλιστικό σωματείο αστυνομικών Δράμας.
7. 788/1966 Βουλ. Διαρκ. Στρατοδ. Ιωαννίνων, Ποιν. Χρ. 1967,σελ.249, Διατάραξη προσευχής στρατιωτικών.
8. 124/1965 Διαρκ. Στρατοδ. Λαρίσης, Ποιν. Χρ. 1967, σελ. 250, Υπόθεση σύναψης γάμου στρατιωτικού χωρίς την άδεια της αρμόδιας στρατιωτικής αρχής.
9. Διοικ. Εφ. 1301/1991, Νομολογίες Διοικητικών Δικαστηρίων/ Εφετείων, Αστυνομική Επιθεώρηση, Τεύχος Ιουνίου 1992, σελ. 393, Υπόθεση ανάρμοστης εξωπηρεσιακής συμπεριφοράς αστυνομικού.
10. ΑΠ 700/1983 (τμ. Α'), ΕΕΝ 1984, σελ. 207, Οικοδομικός Συνεταιρισμός Μόνιμων Αξιωματικών Ελληνικού Στρατού (ΟΣΜΑΕΣ).

11. Π.Δ 22 «Πειθαρχικό Δίκαιο του αστυνομικού προσωπικού», άρθρο 13 §1, ΦΕΚ Αρ Φύλλου 15, 18 Ιανουαρίου 1996.
12. Π.Δ 141/1991 «περί αρμοδιοτήτων οργάνων και υπηρεσιακών ενεργειών του προσωπικού του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και περί θεμάτων οργάνωσης».
13. Π.Δ 178/77, Αρ. 1802/86, Τμ. Γ, «με την οποία προβλέπεται ως πειθαρχικό παράπτωμα η άνευ εγκρίσεως της υπηρεσίας δημοσίευση οποιασδήποτε γνώμης αξιωματικού».
14. Π.Δ 224/1989, Αριθμ. 538, «Υποχρεώσεις και Δικαιώματα του αστυνομικού προσωπικού του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης».
15. Συγκριτικά στοιχεία των διατάξεων του σχεδίου Νόμου για την οπλοφορία και τη χρήση των όπλων από τους Αστυνομικούς σε σχέση με τους διεθνείς κανόνες και το δίκαιο των ευρωπαϊκών χωρών. (Πηγή: Internet: file:// A:\alkotest.htm- Το Υπουργείο : ΔΕΛΤΙΑ ΤΥΠΟΥ).
16. Ν. 1264/82 (Β. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ)-(ΕτΚ Α', Φ. 79/17 1982)- ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΕΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ (άρθρο 30 Α: Για τις συνδικαλιστικές ελευθερίες στο αστυνομικό προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας).
17. Νόμος 2168/1993: «Ρύθμιση θεμάτων που αφορούν όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες, εκρηκτικούς μηχανισμούς και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 147 Α'/3.9.1993)
18. Νόμος 29/1943: «Περί των περιπτώσεων καθ' ας επιτρέπεται η χρήση των όπλων υπό της Δημόσιας δυνάμεως».
19. Βασιλικόν διάταγμα 269/1972 (ΦΕΚ Α' 59 της 29.4.1972), «περί εγκρίσεως του κανονισμού διαλύσεως δημοσίων συναθροίσεων».
20. Νόμος 456/1976 (ΦΕΚ Α' 277 της 19.10.1976), «περί φωτοβολίδων και πυροτεχνημάτων», (ειδικότερα το άρθρο 5 α' περιπτ. 2γ').

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ:

21. Άρθρο 1 §1 περ. δ' ΑΠ 290/92, Π.Χρ. 1992, 433: «Έννοια πυρομαχικών & όπλων».
22. ΑΠ 957/93, Υ 1993, 1290: «Έννοια αντικειμένων πρόσφορων για επίθεση ή άμυνα».
23. ΑΠ 540/94, Π.Χρ. 1994, 640: «Έννοια αντικειμένων πρόσφορων για επίθεση ή άμυνα».
24. ΜοΕφΠειρ 133/93, ΕλλΔ 1995, 1188: «Έννοια όπλου κατά την έννοια του Ν. 2168/93».

25. ΤριμΕφΑθ 124/93, Υ 1993, 1326-ΑΠ 60/95,Π.Χρ. 1995,331-ΜΟΔΑθ 75-78/93,Υ 1993,937-ΑΠ456/95,Π.Χρ.1995,766-ΠλημΤρικ 213/94,Π.Χρ. 1994,1181-ΣυμβΠλημΗρακλ 367/1995, Π.Χρ. 1996,1707): «ΑΛΛΑ ΟΠΛΑ».
26. ΣτΕ 1349/91, ΝοΒ 1992,1109: «Καθορισμός όπλων με υπουργικές αποφάσεις».
27. Συμβ.Διαρκ.Στρ.Αερ.Αθ. 305/90, Υ 1991,503: «ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΟΠΛΟΦΟΡΙΑΣ».
28. Εφ.Πειρ. 8/96, Π.Χρ. 1996,285: «ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΟΠΛΩΝ ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΑΠΟ ΑΡΧΙΦΥΛΑΚΑ-ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ».
29. Γνωμ.Εις.ΑΠ 12/92,Υ 1993,164: «ΧΡΗΣΗ ΟΠΛΩΝ ΑΠΟ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΥΝΑΜΗ».
30. Οδηγία του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 18^{ης} Ιουνίου 1991(αριθμ. 91/477/ΕΟΚ): «Σχετικά με τον έλεγχο της απόκτησης και της κατοχής όπλων» (άρθρο 2 §2).
31. Υπ.Απόφαση 1230 Φ. 109.1/10-5-1999 (άρθρο 4: «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ») : «Ρύθμιση θεμάτων συνεργασίας του πυροσβεστικού Σώματος με τις Ένοπλες Δυνάμεις, την Ελληνική Αστυνομία, τη Δασική Υπηρεσία, τους ΟΤΑ, τις Υγειονομικές Υπηρεσίες και άλλους φορείς και πρόσωπα που παρέχουν τις υπηρεσίες τους για την πρόληψη και καταστολή των δασικών πυρκαγιών».
32. Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι (ΕΠΣΕ): Δελτίο Τύπου (21/3/2002),(Πηγή Internet: [file:///A:/index % 20 hk htm](file:///A:/index%20hk.htm))-ΘΕΜΑ: «Εβδομάδα κατά του ρατσισμού. Γενικευμένη προσπάθεια συγκάλυψης ευθυνών Αστυνομικών & Λιμενικών για χρήση βίας».
33. ΕΠΣΕ & ΕΟΔΜ(ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΩΝ):Δελτίο Τύπου (4/4/2002)-(Πηγή:Internet)-ΘΕΜΑ: «Παραπέμπεται από την ΕΛ.ΑΣ για απόταξη ο Αστυνομικός που σκότωσε το Ρομ Μαρίνο Χριστόπουλο στο Ζεφύρι στις 24/10/2001».
34. ΕΠΣΕ, ΕΟΔΜ- Δελτίο Τύπου (12/8/2002)-(Πηγή:Internet)-ΘΕΜΑ: «Εισαγγελική πρόταση για παραπομπή για ανθρωποκτονία με πρόθεση χωρίς ελαφρυντικά Αστυνομικού που σκότωσε το Ρομ Μαρίνο Χριστόπουλο».

35. ΕΠΣΕ,ΕΟΔΜ-Δελτίο Τύπου (21/9/2002)-(Πηγή:Internet)-
ΘΕΜΑ: «Προκλητική αναβολή δίκης Αστυνομικού στις
Σέρρες για σχεδόν προ πενταετίας άσκοπο πυροβολισμό του
16χρονου Ρομ Ι. Καραγιαννόπουλου, που του άφησε μόνιμη
βλάβη υγείας».
36. ΕΠΣΕ, Δελτίο Τύπου (7/8/2002)-(Πηγή:Internet)-ΘΕΜΑ:
«Προσφυγή Ρομά κατά Ελλάδα σε Ευρωπαϊκό Δικαστήριο
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για αστυνομική βία σε βάρος
τους».
- 37.ΟΜCΤ(ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΤΑ ΤΩΝ
ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ),Δελτίο Τύπου (5/2/2002)-(Πηγή:
Internet)- ΘΕΜΑ: «Η παγκόσμια οργάνωση κατά των
βασανιστηρίων καταγγέλλει αστυνομική βία κατά των Ρομά
Ασπρούργου που προκάλεσε και αποβολή εγκύου».
38. Ψήφισμα 12^ο Πανελλαδικού Συνεδρίου Πανελλήνιας
Ομοσπονδίας Αστυνομικών Υπαλλήλων (26/4/2001):
«Θεσμικά, Οικονομικά, Ασφαλιστικά και Συνταξιοδοτικά
αιτήματα των Αστυνομικών Υπαλλήλων»-(Πηγή:Internet).
39. MRCT: Medical Rehabilitation Centre for Torture
Victims/Greek Version: Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης
Θυμάτων Βασανιστηρίων, "Ανθρώπινα", (Τεύχος 3^ο)-ΘΕΜΑ:
«Ο Οργανισμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Διεθνής
Αμνηστία καλεί τις Υπηρεσίες επιβολής του Νόμου σε όλο
τον κόσμο να σταματήσουν την χρήση όπλων ηλεκτροσόκ»-
(Πηγή: Internet).
40. METRO MAGAZINE WEB SITE: «Κατάχρηση εξουσίας»,
(METPO Τεύχος 85, Δεκέμβριος 2002).
41. Δημοσίευμα στο Internet: «Νομιμοποιούν-κι άλλο- τα
χημικά»-(Τρίτη 19/2/2002)-Σε σύμβαση απαγόρευσης των
χημικών όπλων...επιτρέπονται τα χημικά εναντίον των
διαδηλώσεων.

